110E JAARGANG — NO.: 246 ZATERDAG 6 NOVEMBER 1993

AMIGOE

VANDAAG

THE FUGITIVE ...blijven rennen...

Stroom en politiek: Het valt uit of tegen

Syrië ontkent geheime besprekingen met Israël

DAMASCUS - Syrië heeft vandaag in felle bewoordingen ontkend dat er sprake zou zijn van geheime onderhandelingen met Israël. Volgens een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Damascus is er slechts enkele malen onderling contact geweest in Washington. Dit gebeurde in alle openheid tijdens bilaterale besprekingen. Geheime ontmoetingen zijn er echter nooit geweest.

Twee Israëlische ministers maakten gisteren bekend, dat tussen Israël en Syrië geheime besprekingen plaats hebben gevonden, nadat hun bilaterale gesprekken in Washington op een mislukking waren uitgelopen. Zo zou een Israëlische delegatie onder leiding van stafchef Ehud Barak kortgeleden met de Syriërs hebben gesproken op Cyprus. De Israëlische minister van Volksgezondheid Chaïm Ramon deelde desgevraagd mee, dat Israël constant in contact is met Syrië. De Verenigde Staten en Egypte fungeren hierbij als intermediair.

Israël heeft Syrië, volgens bronnen in Tel Aviv, het aanbod gedaan om te komen tot een algehele vrede. Tevens zouden de grenzen tussen beide landen heropend moeten worden. Daarnaast stelt Israël als voorwaarde, dat eerst diplomatieke banden moeten worden aangeknoopt, voordat gesproken kan worden over de eventuele teruggave aan Syrië van de Golan Hoogvlakte. Zoals bekend werd dit strategisch gezien belangrijke gebied in 1967 door Israël veroverd en in 1981 geannexeerd. Damascus heeft zich echter tot nu toe op het standpunt gesteld dat Israël zich eerst diende terug te trekken van de Hoogvlakte. Pas daarna zou gesproken kunnen worden.

Aanslagen in Bombay: 189 mensen aangeklaagd

BOMBAY - De Indiase politie heeft gisteren 189 mensen in staat van beschuldiging gesteld wegens betrokkenheid bij een reeks bomontploffingen in Bombay in maart, waarbij 260 mensen om het leven kwamen. De politie beschuldigde aartsvijand Pakistan ervan te hebben geholpen bij het verraamde "komplot om een oorlog tegen het land te beginnen".

Bij het voorbereiden van het op 3 januari te beginnen proces eiste de politie de doodstraf voor de leiders van de samenzwering. De akten van beschuldiging, elk 9.000 bladzijden dik en de uitgebreidste in de geschiedenis van de Bombayse politie, werden gisteren in zakken naar het gerechtsgebouw vervoerd. Indische functionarissen hadden al eerder Pakistan ervan beschuldigd, verantwoordelijk zijn te zijn voor de reeks bomaanslagen in de 12 miljoen inwoners tellende havenstad, die het financiële en economische centrum van India is. Pakistan heeft iedere betrokkenheid bij de ontploffingen ontkend.

Nieuwe grondwet Rusland na maanden geruzie af

MOSKOU - De nieuwe grondwet van Rusland is na maandenlang geruzie af. Er is een tekst opgesteld die op 12 december in een referendum aan de bevolking zal worden voorgelegd, zo kondigde president Boris Jeltsin gisteren aan.

Een speciale commissie slaagde er donderdag in een conflict op te lossen over de status van de verscheidene deelgebieden van Rusland.

Woensdag konden die het niet eens worden over het ontwerp, omdat de 21 etnische deelrepublieken hun voorrechten niet willen delen met de 67 Russische regio's. Naar verluidt hebben de republieken nu afgezien van hun recht zich tot soeverein gebied uit te roepen. Jeltsin had ervoor gepleit dat alle deelgebieden dezelfde status zouden hebben. Tot zijn opluchting hoefde Jeltsin niet met krachtige maatregelen te dreigen om de tegenstanders van zijn ontwerp over te halen. "Eerlijk gezegd verwachtte ik meer verzet", zei hij. "Ze kwamen uit zichzelf naar me toe om advies te vragen. Hun ommekeer is waarschijnlijk versneld door de gebeurtenissen van oktober in Moskou". De definitieve tekst moet op 10 november worden gepubliceerd. Het ontwerp komt in grote lijnen overeen met de tekst, die deze zomer werd opgesteld door een grondwetgevende vergadering, waarin de deelgebieden een belangrijke rol speelden. Wel heeft Jeltsin een aantal amendementen toegevoegd waarmee hij zijn macht tegenover de deelgebieden en het toekomstige parlement versterkt. Het lijkt erop dat Jeltsin de meest weerspannige deelgebieden heeft bedwongen. Maar minister Boris Fjodorov van Financiën zei gisteren dat enkele republieken die tot dusver weigerden belastingen af te staan, zijn begonnen hun achterstallige betalingen te voldoen na een dreigement uit Moskou. Eén van die deelgebieden is Tatarstan, dat had gedreigd het referendum en de parlementsverkiezingen van 12 december te boycotten als er aan zijn soevereiniteit zou worden getornd.

Rats, kuch en bonen

■ *KIEV - President Leonid Kravchuk van Oekraïne en parlementsvoorzitter Ivan Pliusch trachten een 'normaal' soldatenmaal te consumeren, tijdens hun bezoek aan een militair kampement in de buurt van Kiev. Zo te zien hebben beide heren enige bedenkingen tegen het rats, kuch-en-bonen-diner.*

Gemeenten kiezen voor referendum

AMSTERDAM - De Nederlandse grondwet moet zodanig worden herzien, dat gemeenten de mogelijkheid krijgen van bindende lokale referenda. Dat blijkt uit een brief van de Amsterdamse wethouder voor de Bestuurlijke Betrekkingen C. Bakker aan de vaste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken. Deze commissie buigt zich momenteel over een advies van de commissie De Koning inzake de volksraadpleging.

De brief is geschreven namens de colleges van Burgemeester en Wethouders van vijftien Nederlandse gemeenten, waaronder Amsterdam, Dordrecht, Groningen, Haarlem, Leeuwarden, Leiden en Vlaardingen. Al deze gemeenten hebben in de afgelopen jaren een eigen referendum-verordening opgesteld of zullen dat binnenkort doen.

De gemeenten kunnen zich vinden in het advies van de commissie De Koning, om zowel op nationaal als lokaal niveau het bindend correctief referendum in te voeren.

Aantal doden door koolmonoxyde in België loopt op

BRUSSEL - Het aantal doden door koolmonoxydevergiftiging in België is opgelopen tot acht, zo werd gisterenmiddag door het antigifcentrum in Brussel meegedeeld. In het militair ziekenhuis van Neder-Over-Heembeek, dat beschikt over een hogedruk-caisson, zijn nog eens 15 mensen met vergiftigingsverschijnselen opgenomen.

■ *MALIBU - Een Californische brandweerman bekijkt in Malibu de ruïne, die is overgebleven van het huis van acteur Sean Penn. Het optrekje, met een geschatte waarde van zo'n 4 miljoen dollar, werd volledig in as gelegd. Ruim 350 soortgelijke, luxueuze villa's ondergingen hetzelfde lot, tijdens een van de grootste branden uit de geschiedenis van Californië.*

Ruïne van 4 miljoen dollar

Franse defensieminister:

'Sarajevo is de morele nederlaag van Europa'

STRAATSBURG - "Sarajevo is het symbool van een morele nederlaag van Europa. We kunnen niet doorgaan dat steeds maar te accepteren". De Franse minister van Defensie, François Leotard, heeft dit gisteren gezegd bij de installatie van het Eurokorps in Straatsburg. Het korps is een uitbreiding van de 4.500 man tellende Frans-Duitse brigade met een Franse pantserdivisie (15.000 man), een Duitse (10.000 man) en een Belgische (10.000 man). Het Eurokorps krijgt onder andere humanitaire taken, maar het wordt hoogstwaarschijnlijk niet ingezet in Bosnië.

Leotard pleitte ervoor "iets" te doen om een "humanitaire weg" te construeren van de Joegoslavische kust naar Sarajevo. Zijn Duitse collega Volker Ruhe wilde eventueel de Luftwaffe gebruiken, maar peinst er niet over Duitse grondtroepen naar Bosnië sturen. Leo Delcroix, de Belgische minister van Defensie, was bereid meer Belgen naar het gebied te sturen in overleg met landen die er al zijn, en als die het ook doen. Dat zou kunnen in het kader van de NAVO of het Eurokorps. Voor een Bosnische parlementaire delegatie, toevallig tegelijkertijd op bezoek in Straatsburg bij de Raad van Europa, is "Bosnië het slechte geweten van Europa". Er wordt veel gepraat, maar er gebeurt te weinig. De Raad had de delegatie, onder leiding van parlementsvoorzitter Miro Lazovic, uitgenodigd. Een teken aan de wand voor de Bosniërs was, dat zij geen enkel Europees vliegtuig hadden kunnen vinden om hen naar Straatsburg te brengen. Uiteindelijk zijn zij er heengevlogen door de US Air Force. Het Eurokorps moet het begin worden van een gemeenschappelijke Europese defensie, zoals die bedoeld is in het Verdrag van Maastricht, benadrukte minister Delcroix. Deelname staat open voor leden van de West-Europese Unie, de WEU. De nieuwe democratieën in Oost-Europa kunnen vooralsnog niet meedoen. "Die moeten dan eerst maar lid worden van de NAVO", vond zijn Duitse collega Ruhe. Het Eurokorps is er niet zonder slag of stoot gekomen. In oktober 1991 kondigden president Mitterrand van Frankrijk en bondskanselier Kohl van Duitsland eenzijdig de oprichting ervan aan in een brief aan premier Lubbers, toen voorzitter van de Europese Ministerraad. Het idee de Frans-Duitse brigade daartoe uit te breiden, was geboren uit de wil de Europese defensie een Europees gezicht te geven. De Amerikaanse plannen om troepen uit Europa terug te trekken, speelden eveneens een rol.

Nieuw Tsjernobyl dreigt

Kernkoppen Oekraïne in zeer slechte staat

MOSKOU - De kernkoppen van de Oekraïense atoomraketten zijn er zo slecht aan toe dat er een ramp kan uitbreken die "nog erger dan Tsjernobyl" is. Dit heeft de Russische minister van Buitenlandse Zaken, Andrej Kozyrev, gisteren gezegd.

"We hebben letterlijk zeer alarmerende berichten gekregen van Oekraïense vertegenwoordigers over de technische staat van enkele raketten. Sommige kunnen tot een tragedie leiden die veel erger zal zijn dan Tsjernobyl", zei Kozyrev kort voordat hij naar de Oekraïense stad Odessa vertrok om over de kernraketten te praten. Moskou wil dat Oekraïne op 1 januari begint zijn raketten naar Rusland over te brengen om ze daar te laten vernietigen, zoals eerder was afgesproken. "De kernkoppen op Oekraïens grondgebied kunnen nog maar 24 maanden als veilig worden beschouwd. Daarna is niets meer zeker", waarschuwde Kozyrev. Na de val van de Sovjetunie hield Oekraïne 130 oudere SS-19 en 46 modernere SS-24 raketten op zijn grondgebied over. Kiev erkent dat de levenscyclus van de meeste SS-19's op zijn eind loopt. President Leonid Kravtsjoek zegde vorig jaar toe, dat zijn land het Start-1 ontwapeningsverdrag en het non-proliferatieverdrag zou ondertekenen. Maar het parlement heeft deze akkoorden nog steeds niet geratificeerd, ondanks Russische en westerse druk. Kiev eist meer geld ter compensatie en veiligheidsgaranties van het westen. "Het zou onethisch zijn druk op ons uit te oefenen over onze nucleaire status", aldus parlementsvoorzitter Ivan Pljoesjtsj.

Boutros Ghali naar Nederland

DEN HAAG - Boutros Boutros Ghali, secretaris-generaal van de Verenigde Naties, komt volgend jaar waarschijnlijk voor een officieel bezoek naar Nederland.

Volgens een woordvoerder van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken wordt gewerkt aan een programma voor een tweedaags verblijf op 19 en 20 januari 1994. Boutros Ghali zal in elk geval een gesprek hebben met premier Ruud Lubbers. Het overige deel van het programma is nog niet bekend.

ÑAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* TWINTIG jaar Totolika. De vereniging van ouders van geestelijk gehandicapte kinderen, is onder de bezielende leiding van Aminta Sprockel uitgegroeid tot een organisatie die op professionele wijze de zorg en begeleiding van geestelijk gehandicapten aanpakt. Nel Casimiri laat mevr. Sprockel aan het woord over het wel en wee van Totolika. pag. 1

* ER ZIJN meer dan 300 soorten aloë, maar de beste soort komt voor op Aruba. Althans volgens drs. Koos Veel, directeur van Aruba Balm n.v. In een interview met Eef Hermers vertelt Veel wat er allemaal met het natuurproduct aloë kan worden gedaan. pag. 3

* SLACHTOFFERHULP is bij ons nog een vaag begrip. Met de aanzet tot een 'samenhangend justitieel beleid' vorig jaar mei door minister van Justitie mr. Suzy Römer, kwam ook dit aspect aan de orde. Michelle Bruggeman sprak met Humphrey Schotborg en Erwin Demei van de politie over dit interessante onderwerp. pag. 4

* DE ZESDE editie van het Curaçao Jazz Festival staat voor de deur. Ook dit jaar belooft het weer een groots evenement te worden voor de jazzliefhebbers op onze eilanden. Hierover vertellen Winton Samson en Rob de Lannoy van de Curaçao Jazz Foundation in een gesprek met Dennis Pikero. pag. 9

* Verder in Ñapa de rubrieken Buitenland, Boeken, de Kinderpagina, Wetenschap, Natuurlijk beter worden, Liever Heimwee dan Holland en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van een gulden.

Meer dan 700.000 Burundezen gevlucht

DEN HAAG - De hulporganisatie Artsen Zonder Grenzen, AZG, heeft gisteren bekendgemaakt, dat nog steeds massamoorden gepleegd worden in Burundi en dat sinds de staatsgreep van 21 oktober 709.000 Burundezen naar buurlanden gevlucht zijn. Het aantal ontheemden in het land zelf is nog onbekend.

Dokter Pierre-Marie Noterdaeme van AZG verklaarde, dat het moeilijk is de situatie te overzien omdat veel Burundezen zich schuil houden in bergachtige gebieden. Veel vluchtelingen en ontheemden zijn gewond en de medische hulp, wanneer die geboden kan worden, komt veelal laat. "De infecties zijn vaak dusdanig voortgewoekerd, dat het beste wat ons team nog kan doen is het wegsnijden van dood vlees en de wond reinigen", aldus Noterdaeme. Artsen Zonder Grenzen vergelijkt de stroom vluchtelingen uit Burundi naar Ruanda, Tanzania en Zaïre met de stroom Kurdische vluchtelingen uit Irak in 1991. De buurlanden van Burundi kampen zelf met beperkte voedselvoorraden en AZG is bang voor voedseltekorten en epidemieën in de vluchtelingenkampen.

Resultaat jongste UNA-enquête over referendum

Onvrede met politici speelt geringere rol bij optiekeuze

WILLEMSTAD — Het lijkt erop dat op 19 november minder mensen een stem gaan uitbrengen uit onvrede met de politici. De motieven voor de keuze van de verschillende opties zijn ondanks een groot wantrouwen in de leidsmannen (60 procent) zuiverder geworden. Volgens de jongste UNA-enquête zou nu 28 procent uit ontevredenheid kiezen tegenover 39 procent in september.

De UNA heeft eind oktober voor de tweede keer een onderzoek gedaan naar de mate waarin de bevolking geïnformeerd is over de betekenis van het referendum en de opties. Ook de motieven om straks de stem op een bepaalde optie uit te brengen werden nader geanalyseerd. Het eerste onderzoek vond eind september plaats. De informatiecampagne van de referendumcommissie was toen nog maar net begonnen.

Dat er een referendum wordt gehouden is nu algemeen bekend (96 procent). In september was 88 procent op de hoogte van de aanstaande volksraadpleging. Ook de opties zijn inmiddels beter bekend. Ruim 50 procent kon eind oktober drie tot vier opties noemen. Bij de eerste ronde was dat 35 procent. Of de ondervraagden ook op de hoogte zijn van de inhoud en betekenis van de opties, werd niet gemeten.

De enquete werd gehouden vlak voor het weekend waarin twee groeperingen zich opwierpen voor optie A (behoud van de Antillen): de vakbonden en de groep Pro Antia Restruktura. De belangstelling voor deze optie was toen al enigszins gegroeid ten opzichte van september, toen 15 procent aangaf daarop te zullen stemmen. Het verschil tussen optie A en C is in een maand veel kleiner geworden.

Optie B (autonome status) heeft net als A aan sympathie gewonnen. Eind september koos 30 procent hiervoor, terwijl toen 23 procent optie C (integratie met Nederland) ambieerde. Dat percentage blijkt in die ene maand vrijwel hetzelfde te zijn gebleven. Dat geldt ook voor optie D, een onafhankelijk Curaçao, waarvoor in september 3 procent koos.

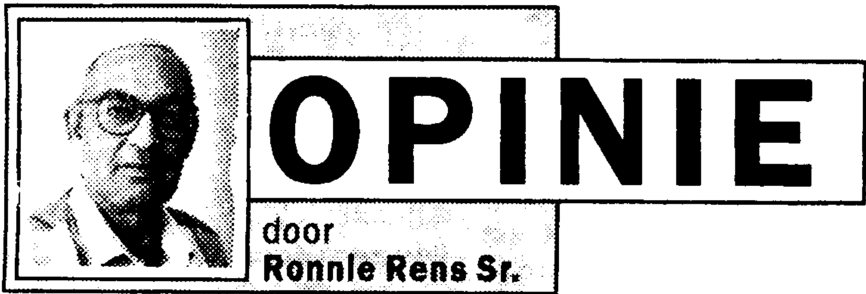
Men stemt voor de laatste optie uit respect voor de eigen bevolking. De voorkeur voor de Antillen van Vijf (A) komt voort uit het gevoel dat 'we samen sterker zijn'. Ook motieven als 'dat is altijd zo geweest' en historische banden spelen een rol bij die keuze. Nieuw is het argument dat optie A veiliger voor Curaçao zou zijn.

De B-stemmers (autonoom) menen dat de Antillen niet functioneren en dat Curaçao de lasten van de andere eilanden op haar rug mee moet torsen. Ook wordt genoemd dat we nog niet klaar zijn voor onafhankelijkheid en dat autonomie een eerste stap is op weg daarheen. De publiciteitscampagne van de stichting Pro Korsou heeft haar vruchten afgeworpen: B-stemmers geven vaak aan dat ze 'gehoord' hebben dat deze optie beter is.

De voorstanders van integratie met Nederland (C) zijn de enigen die nu in meerderheid andere motieven hebben dan in september. Waren toen nog de materiële voordelen van de Nederlandse maatschappij het belangrijkste motief, eind oktober speelde het wantrouwen in regeerders en in politici een belangrijke rol.

De onderzoekers wijzen erop dat veel mensen tussen nu en 19 november nog van voorkeur kunnen veranderen. Daar komt bij dat 12 procent nog niet weet op welke optie men gaat stemmen.

Het aantal personen dat zegt in elk geval een stem te zullen uitbrengen is in de laatste maand van 73 naar 83 procent gestegen.

OPINIE

door **Ronnie Rens Sr.**

BURGERS VAN EEN land dienen naar de stembus te gaan. Hoewel sommigen redeneren dat een wegblijver niet zoveel uitmaakt op zoveel andere kiezers die wel zijn gegaan, is het meestemmen bij parlementsverkiezingen het vervullen van een soort plechtige burgerplicht.

Hetzelfde geldt voor een referendum: niemand kan dat onbewogen aan zich voorbij doen gaan, zeker niet als het zo een voorname kwestie betreft als de staatkundige toekomst van Curaçao. Hoewel het referendum geen bindend karakter draagt en regering en Bestuurscollege het resultaat ervan doorgewoon naast zich kunnen neerleggen, moet een burger toch gaan stemmen. Zelfs ondanks de uitspraak van premier Liberia dat de gekozen optie 'politiek haalbaar' moet zijn (dus niet gaat worden uitgevoerd als het de politiek niet zint), dient een burger de weg naar de stembus op te zoeken. Uiteindelijk zullen de politieke machthebbers de uitslag van de volksstemming immers niet zomaar aan zich voorbij kunnen laten gaan.

Ik raak echter in toenemende mate verward, omdat geen enkele actiegroep of politieke partij mij nog van haar gelijk heeft kunnen overtuigen.

Neem optie A: de Antillen van Vijf blijven voortbestaan. Nu is er een groep — overigens eerbiedwaardige en goedmenende — medeburgers, die het kiezersvolk wil overhalen de voorkeur aan deze optie te geven. Maar niet de Antillen van Vijf in haar huidige opzet is bij deze medeburgers aan de orde, maar een geherstructureerde Antillen. Wat die herstructurering inhoudt, horen we over een paar dagen van de actiegroep. Maar stel dat nu bij het referendum x procent van de kiezers voor de Antillen van Vijf stemt, hoeveel van hen willen de Antillen van Vijf in haar huidige opzet zien voortbestaan en hoeveel een geherstructureerde Antillen van Vijf? Met de A-optie heeft de Referendumcommissie ook niet een geherstructureerde Antillen bedoelt, maar een Antillen zoals die nu bestaan.

Voor optie B, de status aparte, heeft niemand mij nog warm kunnen maken. Geen van de voorstanders van deze optie kan mij namelijk vertellen wat het verschil zal zijn tussen het huidige, autonome Curaçao en het toekomstige autonome Curaçao. Dat moet ik per se weten om bewust en gewetensvol te kunnen stemmen. Van de politieke partijen, die zo heftig de status aparte voorstaan, had ik verwacht stevig te worden voorgelicht. Maar de politiek ageert alleen tegen 'het deel van Nederland worden', dus word ik van optie B geen zier wijzer.

Over optie C: deel worden van Nederland, weet ik nog veel te weinig. Betekent dit inderdaad dat Curaçao eenzelfde status krijgt als Apeldoorn of zullen er wat modificaties worden aangebracht, waardoor niet al te diep wordt ingegrepen in de bestaande situatie op dit eiland?

Ten slotte de onafhankelijkheid. Iemand met een minimaal zicht op de realiteit, dient al te begrijpen dat de onafhankelijkheid niet voor Curaçao is weggelegd. Nu niet, nooit niet. Bovendien raadt een van de twee groeperingen, die de onafhankelijkheid voorstaan, op om blanco te stemmen. Als nu y procent van de kiezers blanco stemt, hoeveel daarvan zijn pro-onafhankelijkheid?

De situatie wordt er niet overzichtelijker op, als in aanmerking wordt genomen dat sommige politici en vakbonden vinden dat de status aparte het voorportaal is naar de onafhankelijkheid. Een andere mening is bij voorbeeld de Kamer van Koophandel toegedaan; die zegt dat de status aparte het einddoel moet zijn van de staatkundige herstructurering.

Met nog twee weken te gaan, het vorig jaar een half miljoen door het Bestuurscollege besteed aan voorlichting, dit jaar nog een miljoentje er tegenaan gegooid voor de organisaties van het referendum, zit ik dus met de handen in het haar. Ik heb dit allemaal aan mijn hond geprobeerd uit te leggen. Het dier luisterde met gespitste oren en moet me begrepen hebben, want is het sedertdien volkomen gefrustreerd.

Laboratoria Groningen en Curaçao: samen

Gisteren werd een samenwerkingsovereenkomst getekend door het Centraal Klinisch Chemisch en Haematologisch Laboratorium Groningen met het Landslaboratorium. Beide instituten werken reeds vijftien jaar samen. Op de foto v.l.n.r. klinisch chemicus Muskiet, professor van de Slik, directeur Landslab Eustatia en minister van Volksgezondheid Marsera.

Newton schetst stedebouw van Willemstad in lezing

WILLEMSTAD — Michael Newton houdt op dinsdagavond 9 november een lezing over architectuur en stedebouwkundige ontwikkeling door de eeuwen heen. Dat gebeurt om 19:30 uur in het West-End-gebouw aan het Molenplein. De toegang tot de lezing, getiteld Het Oude Willemstad in Woord en Beeld, is gratis.

Newton, architect en schrijver van het boek *Architectuur en bouwwijze van het Curaçaose landhuis*, geeft de lezing op uitnodiging van Plataforma Otrobanda. Aan de hand van een serie dia's van stedebouwkundige kaarten, oude prenten en foto's maakt hij een 'wandeling' door Punda en Otrobanda.

Met de dia's geeft Newton een indruk van de stedebouwkundige ontwikkeling van Willemstad en haar architectuur. Hij laat zien welke invloed de stadsmuur heeft gehad op die ontwikkeling. Tot in de jaren zestig van de vorige eeuw was het oudste gedeelte van Willemstad, Punda, immers een ommuurde stad.

De muur omsloot de bebouwing ten noorden van fort Amsterdam, ten westen van de Columbusstraat en ten zuiden van de Madurostraat. Binnen de muren was de bebouwingsdichtheid noodgedwongen hoog. Daarbuiten, zowel op Pietermaai, Scharloo als in Otrobanda was de oorspronkelijke bebouwing ruimer van opzet.

Newton is sinds 1988 als monumentendeskundige werkzaam op het Monumentenbureau van de dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting.

Concert Jackson in Caracas uitgesteld

WILLEMSTAD — Het concert dat Michael Jackson op 12 november in Caracas zou geven is uitgesteld tot vrijdag 19 november. Reeds op Curaçao en elders op de Antillen of Aruba verkochte plaatsbewijzen blijven geldig.

Wegens een zenuwontsteking aan een kies heeft de popster twee concerten in Mexico moeten opschuiven waardoor het hele schema van zijn lopende tournee veranderingen ondergaat.

Voor het concert van 19 november zijn bij het verkoopbureau op Curaçao nog een aantal zitplaatsen en voldoende staanplaatsen te krijgen. Voor nadere informatie: tel. 636202 en 636203.

Belang referendum niet bij iedereen hoog aangeschreven

WILLEMSTAD — Weliswaar weet nu bijna iedereen dat er een referendum aankomt, dat betekent niet dat men daar ook het hoogste belang aan toekent. Uit het UNA-onderzoek naar de kennis van het referendum blijkt dat de bevolking meer waarde hecht aan zaken als criminaliteit (97%), onderwijs (96%), werkeloosheid (95%) en deugdelijk bestuur (96%). Het referendum wordt door driekwart (73%) van de bevolking een belangrijke kwestie genoemd.

Gedeputeerde Bentoera:

"Overheveling Landslaboratorium naar eiland geen prioriteit"

WILLEMSTAD — Het Landslaboratorium verdient aandacht binnen een veranderend zorgbeleid gezien de ineffeciënte onwikkeling van klinisch laboratoria. De vraag is dan gerechtvaardigd in hoeverre een overheveling van het Landslab naar het eiland Curaçao prioriteit behoeft.

Dat zegt gedeputeerde Raymond Bentoera van Volksgezondheid. Bentoera meent dat het Landslab borg staat voor kwaliteit, dat weerspiegeld wordt in een samenwerkingsverband met het Groningse Laboratorium. De gedeputeerde stelt vraagtekens bij overheidsgegarandeerde zorg. "Zonder kwaliteitsgaranties verwordt overheidsgegarandeerde zorg tot verkwisting van middelen."

Vijfenzeventig jaar Landslaboratorium vond gisteren haar bekroning in een formalisering van de samenwerking tussen het Gronings Klinisch Chemisch Laboratorium en het Landslaboratorium.

Curaçaose en Groningse vertegenwoordigers van laboratoria spraken tijdens een ondertekeningsplechtigheid hun wederzijdse waardering uit voor elkaar. Het klikte al langer tussen de twee instituten. Sedert vijftien jaar wordt al samengewerkt, wat heeft geleid tot een vruchtbare ...uisbestuiving. Zo is in Groningen de Curaçaose klinisch chemicus Muskiet werkzaam en zijn in Noord-Nederland tevens een tweetal Curaçaose patholoog anatomen opgeleid, om een paar resultaten van de samenwerking te noemen.

Directeur Joe Eustatia van het Landslab, een van de wegbereiders van de samenwerkingsovereenkomst, ziet het protocol met Groningen als een erkenning van de kwaliteit van zijn instituut. "Er is een taak weggelegd voor het aanbieden van hoogwaardige zorg ter opsporing, begeleiding en behandelng van patiënten met hypertensie, diabetes mellitus, cardio-vasculaire afwijkingen en aangeboren stofwisselingsziekten."

Subsidiepercentages gewijzigd

Monumentenfonds kan begin maken met aanwijzen monumenten

WILLEMSTAD — Er kan daadwerkelijk een begin worden gemaakt met het aanwijzen van de eerste Curaçaose monumenten door het Monumentenfonds. Het KabNA heeft deze week zijn goedkeuring gehecht aan aanpassingen in het Meerjarenprogramma Bijdragen Monumentenzorg, zoals voorgesteld door het Monumentenfonds.

In het Meerjarenprogramma zijn de subsidiepercentages gewijzigd. Daardoor is een groter deel van het budget beschikbaar voor leningen. Het Monumentenfonds verdeelt de subsidies.

Eigenaars die een monument zelf bewonen kunnen nu op een restauratie-subsidie van 60 procent rekenen (was 90 procent). Dat percentage geldt ook voor woonhuizen die door een ander dan de eigenaar bewoond worden (was 80 procent). Alle andere monumenten krijgen een subsidie van 40 procent (was 50 procent).

De goedkeuring door het KabNA geldt slechts voor de periode 1993/94. Bij de definitieve aanpassing van het Meerjarenprogramma zal worden nagegaan in hoeverre een inkomensafhankelijk subsidiestelsel wenselijk en uitvoerbaar is.

Op verzoek van het KabNA is inmiddels een antispeculatiebeding in het Monumentenfonds opgenomen.

Het KabNA stelt voor om ter bescherming van de overige, nog niet aangewezen monumenten de monumentenverordening te hanteren. Men kan dan de eigenaren berichten dat zij in afwachting van de aanwijzing hun pand in de huidige staat moeten handhaven.

Lezing over architectuur

WILLEMSTAD — Prof.dr. C.L. Temminck Groll bespreekt dinsdag 9 november in de UNA de stromingen in de Europese architectuur die van belang zijn voor het Caraïbisch gebied. Groll is hoogleraar aan de faculteit van de Universiteit van Amsterdam. De lezing wordt gehouden in het Nederlands en begint om 20 uur.

Pfaeltzer maa... kunst uit afval

PHILIPSBURG — kunstenares Sa... Pfaeltzer is bezig met ... maken van een muur... dering voor de gym... van de in aanbouw zij... Sr. Maria Laur... school in Middle Re... Daarnaast heeft zij de ... riteiten een ontwerp ... gelegd voor een beel... het Cyrus Wathey ple...

De muurschildering die ... Nederlandse kunstenare... deo maakt, bestaat uit ... plateaus die 'vier gefing... ruimtes met een geh... lichtbron, bereikt door k... schakeringen' moeten ... geven. In overheidskri... wordt erover gedacht de S... ting Ondernemende Ku... naars, waar behalve Pf... zer nog vier Nederlandse ... stenaars deel van uitma... naar St. Maarten te h... voor het geven van w... shops en het vervaardi... van kunstwerken voor o... bare gebouwen.

Momenteel exposeert P... ltzer, die een opleid... volgde aan de Rijksacade... voor Beeldende Kunsten ... Amsterdam, met haar ... toonstelling *From Scratc...* de Philipsburg Jub... Library. De kunstenar... laat zien hoe zij van so... materialen gevonden op ... vuilnisbelt kunstwerken ... maken. Driedimension... figuren en voorwerp... gecreëerd uit verpakkin... materialen en ander a... laat zij tot leven komen. ... expositie is nog tot ... november te bezichtigen.

Congres over ontwikkelingen in oogheelkunde

WILLEMSTAD — ... nieuwe ontwikkeling... op het gebied van oo... heelkunde staan centra... op het internationale co... gres dat van 7 tot 11 no... ember in het Prince... Beach hotel plaats vin... Sprekers uit alle windric... tingen voeren het woor...

Om de drie jaar organise... het Instituut voor Ooghee... kunde van het Academis... Ziekenhuis Nijmegen een co... gres onder de titel 'New Dev... lopmants in Ophthamolog... Het is de tweede keer - de ... eerste keer was in 1987 - dat ... het congres op Curaçao wor... gehouden. De lezingen, gepro... grameerd in de ochtendure... worden gegeven door elf oog... artsen uit Europa, Zuid... Amerika en de USA. ... totaal worden ongeveer hon... derd deelnemers verwacht.

ömer: 'Rechtsstaat respecteren'

Hoger beroep Wathey afgewezen

WILLEMSTAD — In een e die tegelijkertijd ook Sint Maarten werd uitonden, heeft minister mer nog eens benakt, dat zij zich niet zal hoeien met welk individueel strafrechtgeval ook. De rede kwam ele uren nadat het Hof hoger beroep van ude Wathey op zijn entie had afgewezen. het vonnis blijkt, dat toestand van Wathey t zo danig ernstig is, hij niet zou mogen rden vastgehouden. De lag van het schorsingszoek kan worden afgecht. Ook zijn er volnde redenen om Wat voorlopig nog op Curo vast te houden, oorlt het Hof.

termiddag wezen rechters kenhorst, Loth en Pulles nis in de zaak die Claude they door zijn advokaten hardson en Martina had en aanspannen. Vorige ek zaterdag werd Wathey rresteerd voor de duur minimaal acht weken. gens het Hof blijkt uit de kken dat er voldoende denking is dat de laagde zich schuldig heeft naakt aan de hem veren feiten van oplichting, sheid in geschrifte, meid en deelname aan een minele organisatie.

Onder verwijzing naar het dat de misdrijven zijn pleegd tijdens de uitoefeg van een hoge maatappelijke en/of openbare ctie, stelt het Hof: "Op ond van de bevindingen n de politie tot nu, alsde op grond van afgelegde rklaringen, moet het er orhands voor worden gehden dat deze personen misbruik hebben gemaakt van hun positie en dat zij de openbare belangen die zij hebben te dienen, hebben verontachtzaamd. De rechtsorde is door het plegen van deze feiten ernstig geschokt."

Het Hof vervolgt: "Het zou maatschappelijk onaanvaardbaar zijn en volstrekt onbegrijpelijk, indien beklaagde nu in vrijheid zou worden gesteld." Volgens het Hof waren er dan ook 'gewichtige redenen' van maatschappelijke veiligheid om tot gevangenneming van Wathey over te gaan.

Het Hof heeft op verzoek van de verdediging ook gebruik gemaakt van de stukken die in de kort gedingzaak waren ingediend. Het gaat om brieven van gestichtsarts Krishnadath aan de rechter-commissaris, van Landspsychiater Matroos aan de officier van justitie, van chef-arts Rosenbaum van de afdeling klinische psyopharmacology van het ziekenhuis te Boston en om de zittingsaantekeningen van de kort gedingzaak van donderdag, waarin Krisnadath, psychiater Vuurmans, cardioloog Römer, Wathey's huisarts Dennaoui en GG&GD-arts Brandon uit Nederland aan het woord komen. Zoals bekend wil de rechter in eerste aanleg ook nog een verklaring van een professor van de Harvard University ontvangen voordat hij een besluit neemt over schorsing. Dat besluit valt volgende week.

"Uit deze stukken blijkt niet dat behandeling in Boston thans zodanig urgent is, dan wel dat de toestand van de beklaagde anderszins zodanig ernstig is, dat hij op dit moment ongeschikt is voor detentie", schrijft het Hof. "Zeker niet nu die detentie in het ziekenhuis ten uitvoer wordt gelegd. Wel blijkt uit die stukken dat het OM beklaagdes toestand goed in de gaten zal moeten blijven houden. Bij zijn verhoor zal daarmee rekening moeten worden gehouden." Bovendien zijn er voldoende redenen om Wathey voorlopig nog op Curaçao vast te houden in het belang van het onderzoek zelf. Tot zover het Hof.

RECHTSSTAAT

"In een rechtsstaat moet iedereen ervan gewaarborgd zijn, dat de strafvervolging in een individuele zaak krachtens de wet en op grond van objectieve maatstaven plaatsvindt. Zónder dat politieke voor- of afkeur een rol spelen," aldus minister Suzy Römer gisteravond voor de televisie. "Als een minister, die een politieke figuur is, zich inhoudelijk zou bemoeien met individuele strafzaken, zou dit al snel de indruk kunnen wekken dat, om zuiver politieke redenen, een beslissing ten aanzien van een politieke vriend of vijand is genomen."

Römer somde de gebeurtenissen van de afgelopen week nog eens op: de petitie die zij ontving van 4500 burgers van Sint Maarten, het verzoek tot het houden van een parlementaire enquête van Statenlid McWilliam, de aanvraag tot een centrale commissievergadering in aanwezigheid van haarzelf plus de PG en de hoofdofficier van justitie en het verzoek 'om alle militaire patrouilles rond Sint Maarten terug te trekken'. Wat dat laatste betreft: die zijn er niet op verzoek van de regering van de Nederlandse Antillen, aldus de minister.

De vragen van McWilliam worden zo spoedig mogelijk beantwoord, aldus Römer. "Het recht van enquête is voorbehouden aan het parlement." Het houden van een parlementaire enquête kan alleen op verzoek van een meerderheid van de Staten, bedoelde de minister te zeggen. Tot gisteren was er overigens nog niet een verzoek tot het houden van een openbare Statenvergadering ingediend.

Römer, die haar speech in het Engels hield, zag er gespannen uit. Eerder op de dag vergaderde zij uitvoerig met de centrale commissie justitie van de Staten. Daarbij waren ook de PG en hoofdofficier van justitie aanwezig. Er werd zeer vertrouwelijk gesproken: microfoons gingen dicht, bandrecorders uit en het bedienend personeel werd verzocht de ruimte te verlaten.

Na afloop verklaarde Statenlid Rufus McWilliam (tevens secretaris-generaal van de PNP en daarmee de politieke baas van de minister) 'nog verschillende vragen te hebben' en het zeker niet in alles met haar eens te zijn.

MR GERARD SPONG

Spong was reeds strafpleiter bij gerecht op Curaçao

WILLEMSTAD — De Nederlandse top-advocaat mr Gerard Spong heeft eerder als raadsman gefungeerd in een strafzaak bij het Antilliaanse Hof van Justitie. Dat deed hij samen met de Nederlandse advocaat Max Moszkowicz in het proces tegen de advocaat I. Moenir Alam. Het Hof stond toe dat Spong het woord voerde samen met de lokale verdedigers van de terechtstaande advocaat.

Ook in het strafproces tegen ex-minister Gumbs en telecommunicatieadviseur Ephraim Cijntje speelt het advocatenkantoor van Spong een rol. Een deel van het pleidooi van de lokale verdedigers in deze zaak is geschreven op papier met het briefhoofd van het kantoor van Spong.

Nieuw conflict: Spong mag niet pleiten

ROTTERDAM/PHILIPSBURG — Volgens *NRC-Handelsblad* is een nieuw conflict ontstaan over de berechtiging van Claude Wathey, de Sintmaartense politicus. De rechter-commissaris op Curaçao, Hartsuiker, staat Wathey — verdacht van corruptie en oplichting — niet toe zich te laten verdedigen door de Nederlandse strafpleiter mr. Gerard Spong uit Den Haag.

De rechter-commissaris stelt zich op het standpunt dat alleen in zeer uitzonderlijke omstandigheden een Antilliaan zich mag laten bijstaan door een buitenlandse, niet-Antilliaanse advocaat. "Het toppunt van schijnheiligheid", zegt Spong in een reactie in *NRC-Handelsblad*. Hij wijst erop dat de vervolging van Wathey wordt geleid door een van het Openbaar Ministerie in Den Haag aan het Antilliaanse OM uitgeleende Nederlandse officier van Justitie, mr. E. Harderwijk. De rechter-commissaris is een Nederlander en het opsporingsonderzoek wordt voor een belangrijk deel verricht door Nederlandse politie-agenten.

Volgens Spong wordt Wathey het recht op een eerlijk proces ontzegd. Hij vermoedt alleen maar geweigerd te worden, omdat Justitie bevreesd is voor zijn mond en pen. Hij zegt al een 'flink' aantal aardige procedurele fouten te hebben ontdekt in de wijze waarop Wathey wordt vervolgd.

Maar volgens Harderwijk zijn alleen formele redenen de oorzaak van de afwijzing. "Ik heb niets tegen hoog gekwalificeerde advocaten. Die houden je scherp, maar de regels vereisen dat je als advocaat hier ingeschreven moet staan", zegt hij in *NRC-Handelsblad*.

Meten met twee maten, verweert Spong zich. In civiele zaken kan de Antilliaanse overheid zich wel zonder problemen door een Nederlandse advocaat laten vertegenwoordigen.

NRC-Handelsblad meldt dat Spong vandaag Wathey zou ontmoeten. Spong vergezelt als raadsman een Panamees die op Aruba terecht moet staan wegens corruptie en lidmaatschap van een criminele organisatie inzake de hotelgaranties. De Panamees wordt gehoord als getuige in de strafzaak tegen Wathey, aldus *NRC-Handelsblad*.

Illegalen stoorzender in aidsregistratie

Stijging aantal aidspatiënten komt volledig op conto Curaçao

WILLEMSTAD — De stijging van het aantal aidspatiënten op de Nederlandse Antillen over de periode augustus 1992 tot juli 1993 met 26 gevallen komt volledig op het conto van Curaçao. Van het totaal aantal geregistreerde patiënten met aids is de helft inmiddels overleden. Het aantal seropositieven is in dat tijdsbestek gestegen met 72 naar 579. De Antillen behoren wat het voorkomen van aids aangaat in de Caribische regio tot de categorie 'hoog'.

In beide gevallen vormt St. Maarten de stoorzender in de registratie. Officieel zouden er geen aidsgevallen zijn bijgekomen op het Bovenwindse eiland, echter de voorzitter van de werkgroep aidspreventie aldaar meldt dat per maand 1 à 2 patiënten met de gevreesde ziekte worden opgenomen. Debet aan de onvolledige registratie is tevens het illegalenprobleem. Vermoed wordt dat illegalen, nadat de ziekte zich heeft geopenbaard, terugkeren naar hun geboorteland.

Ook de registratie van seropositieven is wat St. Maarten betreft niet betrouwbaar. De Sabaanse arts Van Stekelenburg, lid van de Nationale Aids Commissie, zegt dat de lekkage in de Bovenwindse registratie te maken heeft met het verrichten van anonieme testen, zowel aan Nederlandse als Franse zijde van het eiland. Daarvan wordt alleen de Nederlandse test opgenomen in het register.

De Nationale Aidscommissie presenteerde gisteren samen met minister Marsera van Volksgezondheid de nieuwe cijfers en maakte tevens de hernieuwe samenstelling van de commissie bekend. De Aidscommissie nieuwe stijl is kleiner, en derhalve werkbaarder gemaakt, aldus voorzitter Cai Winkel. Prioriteit heeft een betrouwbare lokale en centrale registratie.

Marsera zegt zich bewust te zijn van de enorme kosten die de overheid staan te wachten. Uitgaand van naar schatting 50.000 gulden per patiënt per jaar, en 80 in leven zijnde patiënten moet op jaarbasis rekening gehouden worden met een aidsbudget van 4 miljoen gulden. Aangezien aids de meeste slachtoffers vergt in de produktieve leeftijdcategorieën (tussen 25 en 35 jaar) dient daarbij het verlies aan Bruto Nationaal Produkt te worden ingecalculeerd, dat op 37.500 gulden per persoon per jaar wordt gesteld.

Ook de verbeterde behandelingsmethoden en medicatie belasten het aidsbudget. Dankzij onder meer de toepassing van het middel AZT leven geïnfecteerden met het HIV-virus gemiddeld een jaar langer, aldus Cai Winkel.

PAHO

De minister zal de *Pan American Health Association* om extra geldelijke steun vragen. De PAHO kent geen apart budget voor de Nederlandse Antillen. Jaarlijks ontvangt Nederland 93.000 US dollar voor aidsbestrijding. "Een korreltje", aldus Marsera.

Opvallend in de statistieken is de toename van het aantal kinderen en vrouwen, die ofwel *full blown* aids hebben ontwikkeld danwel seropositief zijn. In totaal kennen de Nederlandse Antillen 37 kinderen in de leeftijd van 0 tot 10 jaar die besmet zijn met het HIV-virus; 329 mannen en 250 vrouwen zijn besmet met het virus.

De artsen Ajubi en Nossent concludeerden medio 1992 op grond van een onderzoek dat de grote piek van nieuwe gevallen van aids in de jaren 1995 tot 1998 zal gaan vallen. Na die tijd verwachten zij een stabilisering.

Op de Antillen vindt besmetting met het HIV voornamelijk plaats via heteroseksueel contact. Besmetting via intraveneus druggebruik komt bijna niet voor. Dankzij de betrouwbare aidstests op donorbloed is het risico om via bloedtransfusie besmet te raken uiterst gering.

Legale prostituées, werkzaam in Campo Alegre, worden nauwgezet aan aidscontrole onderworpen. Er kan echter weinig vat op illegaal opererende prostituées worden gekregen. Vermoed wordt dat zij een haard van besmetting vormen, omdat zij niet aan controle zijn onderworpen.

Bebe Rojer: 'Sympathiek voorstel'

Curaçaose bonden benaderd voor houden actie Wathey

WILLEMSTAD — De Sintmaartense aktievoerders voor de verdachten in de haven- en luchthavenzaak zoeken steun bij de vakbonden van Curaçao.

Gisteren arriveerde onder meer vakbondsleider Willy Haize, die verklaarde dat de Curaçaose bonden al hun steun hebben toegezegd voor het houden van protestacties. Dat blijkt een beetje voorbarig te zijn.

ABVO-voorzitter Bèbè Rojer verklaarde vanmorgen wel 'sympathiek' te staan tegenover het betuigen van solidariteit aan de actievoerders, maar hij moet dit eerst nog met zijn bestuur bespreken. Mogelijk vindt dat gesprek volgende week plaats. Rojer noemde 'menselijke overwegingen' en 'zondig keiharde acties', maar zei ook, dat 'het vonnis van het Hof in overweging zal worden genomen'. Rojer was gisteren door Haize gebeld. Heel sympathiek."

Kamara Sindikal-voorzitter Errol Cova verklaarde hierom gevraagd, dat ook de KS en de SSK nog geen standpunt hebben ingenomen. "De vakcentrales KS en SSK hanteren als uitgangspunt bij de beoordeling van situaties altijd de mensenrechten en de sociale rechtvaardigheid en in dat licht zal het verzoek ook worden bekeken," aldus Cova. "Op de zaak, zoals die voor de rechter ligt, gaan wij inhoudelijk niet in."

Enkele vakbondsleden zijn gisteren door Haize geïnformeerd en zullen morgen ook de andere vakbondsbesturen van de KS en SSK op de hoogte brengen. Daarna zal een standpunt worden ingenomen over het Sint Maartengeval. "Maar we hebben nog geen acties toegezegd," aldus Cova.

Vanmorgen werd daarover vergaderd. Toen zou ook aan de orde komen of Oscar Semerel inderdaad al toezeggingen heeft gedaan voor het houden van acties, zoals Haize gisteren suggereerde.

Geen relatie met black-out van vrijdag

Opnieuw overlast door grote stroomstoringen

WILLEMSTAD — Twee nieuwe storingen in de elektriciteitstoevoer zorgden vanmorgen voor overlast in Julianadorp en Mahuma. Kodela verwacht niet de problemen voor 17uur vandaag opgelost te hebben.

De storingen hebben niets met de problemen van gisteren te maken, toen het hele eiland door een storing getroffen werd. Die problemen zijn inmiddels via een noodoplossing de wereld uit. Voor een definitieve oplossing zoekt men nu koortsachtig naar een nieuwe kabelkast. Als die niet te vinden is, moet er een worden overgevlogen.

Ook aan opheffing van de nieuwe storingen wordt hard gewerkt. Volgens technisch manager bij Kodela Hubert Lopez is vandaag bijna de hele elektrotechnische organisatie in de weer.

De storing bij Mahuma heeft ook effect op het meteogebouw. De luchthaven is niet getroffen.

Bij Julianadorp gaat het om een wegens ouderdom defecte kabel. Repareren heeft geen zin, dus Kodela gaat de kabel in zijn geheel, 150 meter, vervangen. Normaal gesproken kan de Kodela dan terugvallen op voeding vanuit station 16 van de Isla. Dat is echter door groot onderhoud niet beschikbaar. Vanmorgen was men bezig met het onderzoeken van de mogelijkheid een noodgenerator bij de UNA te plaatsen.

In verband met de storing van gisteren worden de voor zondagochtend 7 november aangekondigde werkzaamheden te Bandabou tot nader order uitgesteld.

Cursus medische service

■*ORANJESTAD — Achttien ambtenaren van de Brandweer en Ambulancedienst volgden onlangs een 'emergency medical training' en zijn nu in staat een betere paramedische service te bieden aan patiënten die met de ambulance vervoerd worden. Op de foto de ambtenaren samen met hun instructeurs en de ministers Flanegin en Croes.*

Aruba laatste schaaktoernooi

ORANJESTAD — Aruba heeft in het Kleine Landen Schaaktoernooi, in Monaco, na twee ronden nog geen wedstrijd kunnen winnen en deelt samen met Monaco II de laatste plaats. De Arubaanse delegatie bestaat uit: Tromp, Croes, Da Silva, Pesqueira en Esser (aanvoerder). Zowel tegen Guernsey-Jersey als Andorra verloor Aruba met 1-3. In beide wedstrijden werd het Arubaanse punt behaald door Pesquiera, die zijn twee partijen wist te winnen.

Team van Eyck bridge winnaars

ORANJESTAD — De strijd om de bridge kampioenstitel in de Open Arubaanse viertallenwedstrijd 1993 is dinsdagavond gewonnen door het team van Eyck, gevormd door de spelers mevrouw Edwards en de heren Van Eyck, Marapin en Tjon Kon Sang.

De strijd werd gespeeld over 128 boards. Na drie avonden stond het team Somers met 28 IMP'S voor. Afgelopen dinsdagavond echter scoorde het team van Eyck 38 IMP'S na de eerste 16 spellen en gaf deze voorsprong niet meer af. Tegelijkertijd werd wederom een premie-drive voor de andere bridgende leden van de club gehouden, die werd gewonnen door de heren Overeem/Palstra met een score van 71.18 procent. Op de tweede plaats eindigden de heren Maas/Jacobusse met 62.50 procent, gevolgd door de dames Verbunt/Tromp met 58.45 procent op de derde plaats. Hierna volgden mevrouw van Dorst/heer Kroodsma met 57.64 procent, dames de Kort/Aal 57.14, heren A.de Vries/W. de la Fuente met 55.56 en de dames Haupt/Pas met 50 procent.

Schietwedstrijden

ORANJESTAD — De Aruba Schiet Bond organiseert op zaterdag 6 november schietwedstrijden tussen Aruba, Bonaire en Curaçao. De wedstrijden beginnen om 8.30 uur op de schietbaan te Wela. Er zal geschoten worden op de onderdelen 'standard pistol' en 'center fire'. 's Avonds vindt de prijsuitreiking plaats tijdens een gezellig samenzijn in 'Villa Carina', te Gasparito.

International School naar Venezuela

ORANJESTAD — Twaalf studenten van de International School Aruba zullen zes landen in Caracas vertegenwoordigen bij de South American Model United Nations (SAMUN) op 11 november. Zij worden vergzeld door hun leraar en sponsor Kelly Krenn en Johnny Johnson.

Voor het eerst is de International School uitgenodigd mee te doen aan de verkiezing van de Model United Nations. De SAMUN werd drie jaar geleden georganiseerd door de International School van Caracas teneinde meer te weten te komen over het functioneren van de Verenigde Naties. Zoals bij de echte Verenigde Naties, zijn uit elk land twee personen uitgenodigd, die hun land op een zo objectieve en nauwgezette manier vertegenwoordigen in een gesimuleerde General Assembly-vergadering. De Model United Nations wordt dit jaar van 11 tot 15 november gehouden in Caracas.

Sinds de studenten de namen weten van de landen die zij moeten representeren, wordt er hard gewerkt. Elk land moet een resolutie overleggen, om zodoende een probleem op te lossen. De studenten van scholen uit Zuid Amerika moeten lobbyen en debatteren om uiteindelijk een redelijke oplossing voor de problemen te brengen. In totaal doen 21 scholen uit Zuid Amerika en de Caribbean mee, waarbij honderd VN-landen vertegenwoordigd zijn.

ORANJESTAD — In het kader van de voorbereidingen voor het 25-jarig bestaan introduceerde Checkpoint Color gisteren de 'Kodak Prism'. Dit is een foto-computer ter waarde van zestigduizend florin die gebruikt wordt voor het maken van zogenaamde 'glamour foto's'.

Voor een echte 'glamour foto' hoeft men nu niets anders te doen dan bij Checkpoint Color binnen te stappen. De make-up-, mode- en haarstijlexperts Rossini van Wijk en Marieta Wanopa en een garderobe met een uitgebreide collectie zorgen ervoor dat iedere klant een ware metamorfose ondergaat. De foto's worden op een gevoelige floppy disk genomen en in de Kodak Prism gestopt. De klant kan dan vervolgens via een computerscherm zien welke opnames zij gemaakt en kan aan de hand daarvan de mooiste glamourfoto kiezen.

Achtjarige door choller mishandeld

SAN NICOLAS — Een achtjarig meisje in San Nicolas is vrijdagmorgen mishandeld door een choller. Het slachtoffer is in het hospitaal opgenomen.

Om twee uur in de ochtend drong de choller een woning binnen, waar hij het meisje wakker maakte om met hem naar een dichtbijgelegen woning te gaan. Toen ontdekt werd dat het meisje niet meer in haar bed lag, werd alarm geslagen. De politie drong de nabij gelegen woning binnen, waar het meisje werd gevonden. Zij werd voor eerste hulp naar het Medisch Centrum en later naar het hospitaal gebracht. De politie zoekt naar de dader die wist te ontkomen.

Lyndelle 'Señorita Amistad'

■*ORANJESTAD — Lyndelle Nieuwkerk (midden) vertegenwoordigde Aruba onlangs op de 'Señorita America' verkiezing in El Salvador. Zij was één van de acht finalisten en won tevens de titel 'Señorita Amistad'. Bij terugkeer op Aruba werden Lyndelle op de luchthaven opgewacht door twee leden van Star Promotion die bloemen aanboden.*

ARUBA
AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
Open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
…33.
Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, …16 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
…815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
…100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
…5.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen …00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

NACHTREGELING DOKTOREN
Zaterdag+zondag van 09.00-10.00/17.00-…00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter R. …da via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 74300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter C.E. Zaandam via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Beneden de brug:
…Anna, Noord 41-B/41-C. Tel. 68181.
Boven de brug:
San Lucas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat. Tel.: 45119.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
…wacht heeft dr. Lili G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

HET GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-…00 uur; maandag te Paradera (tel.: …543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-…00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (…9008), Oranjestad (23168), Savaneta (…7020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden … zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van …30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (…st achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 8.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

FUNDACION RESPETA MI
(Stichting tegen seksuele misbruik van minderjarigen)
Tel.: 24433.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
…Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720.
Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond.
Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
Geopend van maandag t/m zaterdag van 16.00-18.30 uur en op zondag van 11.00-18.00 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.08 Square One; 18.37 News for Kids; 19.00 Special: **Boy Ecury**; 20.08 Movie: **Court Martial of Jackie Robinson**; 21.42 CNN News; 22.00 Movie: **A Time of Destiny**; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 Assepoester; 14.11 Disney Goes to the Oscar; 15.00 The History of Soccer; 16.00 Studio Sport; 17.15 Movie: **Incident at Dark River**; 18.51 Special: **Malcolm X**; 19.30 Show-Time; 20.30 CNN News; 20.50 Movie: **Tough Enough**; 22.35 Week in Review; 23.20 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

Kamer en AHATA willen orde op zaken stellen

ORANJESTAD — De Aruba Hotel And Tourism Association (AHATA) is van mening dat de tijd is aangebroken dat de politieke partijden de strijdbijl begraven en gezamenlijk aan de slag gaan in het belang van Aruba en zijn toekomst. Ook de Kamer van Koophandel gaf een verklaring uit, waarin zij stelt door gezamenlijke aanpak orde op zaken in eigen huis te kunnen bereiken.

Met deze oproep steunt de AHATA in een verklaring de ondertekning van het protocol van Den Haag. Zij wijst erop dat gekozen moet worden om het enige mogelijkheden om tot een oplossing vooral van de financiële problemen te komen. Onder meer kan dit gebeuren door verbreding van de regeringsbasis of het vormen van een crisiskabinet, die nodige maatregelen nu moet nemen en daarna vervroegde verkiezingen uitschrijft.

Maar onder geen beding kan Aruba niets doen, waardoor Nederland wordt geforceerd dezelfde maatregelen als in Sint Maarten te nemen. Als het gaat om de algemene belangen van Aruba, kan niemand achter blijven zich daarvoor in te zetten.

Na gewezen te hebben op het feit dat de particuliere sector zich eensgezind uitgesproken heeft voor handhaving van de autonome positie van Aruba, zoals wij die thans kennen onder de status aparte, wijst de Kamer in een verklaring op het protocol dat een uitwerking is van de eind juni gehouden besprekingen op Curaçao. De Kamer stemt in met het protocol, maar echter waar het betreft de voorstellen ten aanzien van de fiscaliteit, de grensoverschrijdende criminaliteit en de geschillen procedure bij de Raad van State is de Kamer van oordeel dat van onze autonomie afstand wordt gedaan.

Ten aanzien van de deugdelijkheid van bestuur dient Aruba als eerste verantwoordelijk te zijn. Voor wat betreft de noodzakelijke financieel-economische aanpassingen heeft de particuliere sector met het rapport 'Visie van de private sector op de Arubaanse economie' haar bereidheid getoond om bij te dragen aan het saneren van de huidige situatie. De Kamer betreurt het dat de wekenlange onderhandelingen op tripartite basis ter uitwerking en uitvoering van de voorgestelde oplossingen niet in een protocol resulteerde welke kan steunen op een breed maatschappelijk draagvlak.

Volgens de Kamer wordt thans in het in Den Haag ondertekende protocol aan Aruba inhoudelijke zwaarder condities opgelegd. De wijze waarop dit protocol binnen een record aantal dagen tot stand is gekomen, doet voorts afbreuk aan eerdergenoemde inspanningen en kan de goedkeuring van de Kamer niet wegdragen.

Uit het vorenstaande, aldus de Kamer in zijn verklaring, blijkt nogmaals het belang om meer inhoud te geven aan het gelijkwaardigheidsbeginsel der Rijksdelen in de toekomstige verhoudingen tussen Nederland en Aruba. De Kamer blijft stellig van mening dat met de gezamenlijke inzet en steun van alle maatschappelijke groeperingen Aruba in staat zal zijn om in eigen huis orde op zaken te stellen. In het nationaal belang blijft ook de Kamer bereid bij te dragen aan werkbare oplossingen voor een betere toekomst.

Onderhandelingen cao hospitaal opgeschort

ORANJESTAD — In een mededeling aan het personeel laat algemeen hospitaal directeur dr. J.R. Leo weten dat de onderhandelingen over het cao zijn opgeschort in afwachting van rectificatie voor de vakbond ABV van onjuiste en ongefundeerde bewerkingen dat er ontslagen in de wasserij zullen vallen alsmede opmerkingen aan het adres van drs. Lamboo, die verbanden suggereren die er niet zijn.

In de mededeling stelt de directie het personeel op de hoogte omtrent de laatste stand van zaken bij de cao-onderhandelingen die een maand geleden zijn begonnen en een voorspoedig verloop hadden. De directie van het hospitaal heeft een aantrekkelijke aanbieding tot verbetering op tafel gelegd. Hierop is vooralsnog geen reactie van de ABV ontvangen. De directie hoopt spoedig in een opgehelderde en constructieve sfeer de onderhandelingen te kunnen voortzetten en afronden.

MAANDAG: 15.00 Cartoons; 16.00 Special: **Bernadette**; 16.30 The Tiger, The Bear and Others; 16.56 Documentary: **Search for Atlantis**; 17.48 The Why's and Wherefore's; 18.00 Sesame Street; 19.00 Caribiscope; 19.25 Science & Technology; 19.40 Medical Report; 20.00 Telenoticias; 20.30 WKRP in Cincinnati: **Lotto Fever**; 21.00 CNN International Hour; 21.30 Special: **Pray, Hope and Don't Worry**; 22.30 CNN World Report; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

ZATERDAG
DIVERSEN
SOCIEDAD BOLIVARIANA: 20.30 uur zangavond.

SPORT
VOETBAL: **(amateur):** 20.30 uur (finale) RCA vs Riverplate - San Nicolas Sportpark.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111)

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

****

Startsein bouw tweede fase van Divi Village

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber gaf vrijdagmiddag het startsein voor de bouw van de tweede fase van Divi Village, welk projekt in zestien maanden tijd opgeleverd zal worden door aannemer Albo Aruba n.v. Het betreft de bouw van een zesverdiepingen gebouw met 64 appartementen. Hiermee is een investering van acht miljoen florin gemoeid. Na oplevering beschikt Divi Vilage over 111 appartementen.

De premier benadrukte dat toerisme één van de belangrijkste industrieën van de wereld aan het worden is. Op Aruba is het al jaren een integraal deel van de economische ontwikkeling. In 1992 vertegenwoordigde het toerisme 28 procent van het totale bruto nationaal produkt en droeg met ongeveer 800 miljoen florin aan het jaarinkomen van Aruba.

Het aantal hotelkamers steeg van 1988 tot 1992 met 75 procent. Het aantal stayover bezoekers verdubbelde in dezelfde periode van 270.000 tot 541.000. Naar schatting werken momenteel 14.800 personen direct of indirect in de toeristenindustrie van Aruba.

Premier Oduber stelde, dat nu de juiste tijd is om de aandacht weg te nemen van de uitbreiding van de hotelkamercapaciteit. In plaats daarvan moet de aandacht gericht worden op het verbeteren van het toerismeprodukt van Aruba. In dit verband noemde hij de aanleg van het golfprojekt Tierra del Sol te Arashi en het feit dat Aruba kan rekenen op de aanwezigheid van de meest prestigieuse hotelketens in de wereld.

Ook minister voor Toerisme ing. Eddy Briesen en Jeffrey Coyne, de president van de raad van bestuur van de Divi Hotels, spraken hun voldoening uit dit project van start kan gaan. Coyne benadrukte dat Divi Hotels reeds 24 jaar op Aruba werkzaam is, dat Aruba goed voor hen was en zij daarom blij zijn iets terug te kunnen doen en vertrouwen in de toekomst van Aruba tonen.

Na de toespraken namen premier Oduber, minister Briezen en Jeffrey Coyna de spade ter hand om het eerste cement te storten. Dit gebeurde onder toeziende ogen van Henk Bijen (ALBO) en Frank Griffith (Divi Village).

Aruba geschrapt van windsurfkalender '94

ORANJESTAD/DEN HAAG — Aruba en Scheveningen worden waarschijnlijk geschrapt als lokaties voor de wereldbeker windsurfen. "De organisatoren schijnen meer geïnteresseerd te zijn in een wedstrijd in Brazilië," zo meldt een bericht van het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP). Beide windsurfevenementen gelden voor het wereldbeker circuit.

Voor Hi Winds-organisator Anthony Blok kwam dit bericht als een verrassing. Volgens Blok wordt het elk jaar moeilijker om sponsorgelden bijeen te brengen om de Hi Winds van een sterk en professioneel deelnemersveld te verzekeren. Daarbij kondigde de Arubaanse regering vorige maand aan dat op de subsidies voor het Jazz festival en de Hi Winds bezuinigd zal worden met minimaal 300.000 florin.

Dat is volgens Blok een van de hoofdredenen dat de Hi Winds-organisatie op het moment overweegt het proevenement op te schorten. Het plan bestaat om het amateur-deelnemersveld uit te breiden en geen professionele windsurfers meer uit te nodigen. Maar als in de tussentijd officieel beslist wordt dat Aruba van de 'profsurfkalender' wordt geschrapt, hoeft de Hi Winds organisatie zich daar niet meer druk over te maken.

De Wind Racers Club Aruba (WRCA) juicht het plan van Blok toe. "Dat Aruba geschrapt wordt voor de wereldbeker van de professionals wil nog niet zeggen dat dat het einde van de Hi Winds is," aldus WRCA-bestuurslid Evert Bongers. Als de professionals in 1994 weg zouden vallen, kan juist meer aandacht worden besteed aan de amateurwedstrijden en funevenementen.

Vast staat in ieder geval wel dat het komende seizoen opnieuw in de Japanse plaats Omaezaki zal worden gewindsurfd. Daar was dit jaar meer geld dan ooit tevoren te verdienen: ruim 430.000 gulden. De finale zal in 1994, evenals de laatste jaren, op Maui in Hawaï worden gehouden.

De professionele en amateurraces van de Hi Winds Aruba werden dit jaar van 27 mei tot 7 juni gehouden op de Fisherman's Huts. Daaraan deden 167 amateurs en 93 professionals mee.

Eddy Briesen naar Tortola

ORANJESTAD — In Tortola vindt begin volgende week een bijeenkomst plaats van landen en gebieden overzee, die geassocieerd zijn met de Europese Gemeenschap. Tijdens deze bijeenkomst vindt een evaluatie van de bestaande verdragen plaats.

Gezien de belangrijkheid van de vergadering woont minister ing. E. Briesen deze bij, vergezeld van Angelique Peterson, adviseur op het departement Buitenlandse Betrekkingen ten aanzien van juridische zaken en verdragen. Ook Geraldine Ras, die de politieke en Economische Zaken van Buitenlandse Betrekkingen behandelt, zal meereizen, evenals vertegenwoordigers van de Aruba Investment Bank en Kamer van Koophandel. De reiskosten worden gedragen door de EG.

Europese toeristen

ORANJESTAD — Bij Bucuti beach resort is de Duitse Maria Guddorf gehuldigd omdat zij gedurende tien jaar ieder jaar haar vakantie op Aruba doorbrengt. Vorig jaar bezochten 54.000 toeristen uit Europa het eiland. Het aantal in de eerste negen maanden van dit jaar bedraagt al 40.000 Europese toeristen.

Uitbreiding luchthaven

ORANJESTAD — De financieringsovereenkomst voor het projekt Uitbreiding Reina Beatrix Luchthaven werd deze week getekend door de EG-Commissie en het land Aruba. De overeenkomst houdt in, een totaal bedrag van 26,2 miljoen florin, waarvan 13,1 miljoen florin gefinancierd wordt door het Europees Ontwikkelings Fonds. Het projekt bestaat uit: uitbreiding van het platform, aanleg van een parallel taxibaan en aanleg van een weg voor verbinding van taxibaan en startbaan. Namens het Land Aruba tekende minister van Economische Zaken, ing. Eddy Briesen, en namens de EG-commissie, de heer R. Vesque.

Postbeambte hoort acht maanden eisen

ORANJESTAD — Acht maanden gevangenisstraf, waarvan vier maanden voorwaardelijk, luidde het vonnis tegen postbeambte F.F., die onbevoegd poststukken opende. Hij werd conform de eis veroordeeld. F.F. stond terecht verdacht van het openen van poststukken met waardevolle artikelen. Het betrof voornamelijk pakketten van Aero Cargo. De officier achtte het ten laatste gelegde overtuigend bewezen.

Miss Princesita Verkiezing

■ *ORANJESTAD — De kleine kandidaten voor de Miss Princesita Aruba Verkiezing brachten deze week, vergezeld van hun trainster Hellen Gavidia, een beleefdheidsbezoek aan premier Nelson Oduber. Deze zes- tot achtjarigen doen op 12 december mee aan verkiezing van Miss Princesita in het Hyatt hotel. De premier gaf de kleine kandidaten antwoord op hun vragen over aanleg van een jeugd-recreatiepark en een mogelijke oplossing voor de geluidshinder bij de scholen. De kandidaten kregen elk een Arubaanse vlag mee.*

Rechtszaak tegen immigratie-beambte

ORANJESTAD — Voor rechter mr. J. Minnaar werd vrijdagmorgen de behandeling voortgezet tegen de immigratie-ambtenaar F.H.(49) en drie Ghanezen, die op 25 oktober 1992 probeerden om 85 kilo cocaïne naar Nederland te smokkelen. Officier van Justitie mr. E. Lugo eiste tegen F.H. twaalf jaar en tegen ieder van de Ghanezen tien jaar. Uitspraak is over twee weken.

Op 10 september vond de eerste behandeling van deze zaak plaats, waarbij de immigratie-ambtenaar F.H. ten laste werd gelegd dat hij ervoor zorgde dat de drie Ghanezen, die met Air Aruba naar Nederland zouden reizen, zonder controle in de vertrekhal kwamen. Bij aanhouding bleken zij 85 kilo cocaïne in hun bezit te hebben.

In eerste instantie werd behandeling geschorst om enige documenten te verifiëren. Officier van Justitie vond bij het uitspreken van haar eis, dat het hier een kwalijke zaak betrof. Tegen de immigratie-ambtenaar eiste zij twaalf jaar gevangenisstraf en tegen ieder van de Ghanezen tien jaar. Verdediger Flanders verzocht clementie voor zijn cliënt. Rechter Minnaar doet over twee weken uitspraak.

Uitreiking acht bullen Universiteit

ORANJESTAD — In de aula van de Universiteit van Aruba worden vrijdagavond 12 november acht kandidaatsbullen uitgereikt. Dit wordt in UA-kring gevierd in aanwezigheid van minister Fredis Refunjol van Welzijnszaken, die tevens de bullen aan de geslaagden zal overhandigen. Na een korte openingstoespraak van UA-rector mr. drs. Piet Pronk, zal namens de geslaagden het woord worden gevoerd door Bernadette Henriquez. De bijeenkomst, die om 19 uur begint, wordt afgesloten met een voordracht door prof. mr. D. de Jong, hoogleraar strafrecht en strafprocesrecht, over het onderwerp 'Het opwindende van het recht'.

Miss Teen Bikini

ORANJESTAD — Vandaag vindt de verkiezing plaats van Miss Teen Bikini 1993, georganiseerd door Aruba Beauty Pageants Foundation. De verkiezing begint om 17 uur rond het zwembad van Casa del Mar en het publiek kan dit gratis bijwonen. De eindverkiezing zelf is op 5 december in de Tropicana Showroom van Royal Cabana Casino.

Notaris in hospitaal

ORANJESTAD — De behandelende specialist van notaris mr. C. heeft besloten hem gezien zijn toestand in het hospitaal te laten opnemen. Dit gebeurde nadat de aanhouding van C. door de rechter-commissaris werd verlengd en hij naar het KIA zou worden overgebracht. Zoals bekend werd de notaris recentelijk aangehouden in verband met het onderzoek naar mogelijke fraude bij de bouw van het Beta hotel. Dit onderzoek is nog niet afgerond. De notaris is tot op heden de enige persoon die in deze zaak in verband met het onderzoek is aangehouden.

Minister geeft toestemming van uitgaven

ORANJESTAD — De aanbevelingen van de president van de Centrale Bank Aruba opvolgend, dat alle uitgaven door minister van Financiën Ella Tromp-Yarzagaray moeten worden goedgekeurd, heeft de Raad van Ministers besloten dat de bewindsvrouwe haar goedkeuring aan alle uitgaven moet geven. Deze bevoegdheid is in overeenstemming met de comptabiliteitsverordening, die de minister deze bevoegdheid geeft, uitgesloten betaling van salarissen. Voor uitgaven boven de 2500 florin moet minister Tromp haar toestemming geven.

Geen vergunning Venezolaanse lucht ambulance

ORANJESTAD — Directie Luchtvaart Aruba heeft, in tegenstelling tot publicaties in de Venezolaanse pers, ten stelligste ontkend dat in verband met een medisch verzorgingsplan te Punto Fijo hiervoor lucht ambulance beschikbaar is.

Gemeld wordt dat ambulancevervoer per helicopter beschikbaar is van Aruba naar Punto Fijo, Coro, Barquisimeto, Maracaibo en terug. Volgens de directie Luchtvaart heeft geen enkele Venezolaanse maatschappij met helicopter noch een ambulance-vliegtuig toestemming om deze vluchten van Aruba naar Venezuela uit te voeren.

Op Aruba zijn reeds twee maatschappijen die dit vervoer kunnen verzorgen, namelijk Avia Air en Pro Air. Indien er een Venezolaanse maatschappij is die dit vervoer wil gaan uitvoeren, dan zal dit onder de vergunning van een van deze Arubaanse maatschappijen moeten geschieden.

Schatkistpromessen

ORANJESTAD — Arthur Irausquin, directeur van de Centrale Bank van Aruba, heeft meegedeeld dat op maandag 8 november 1993 een bekendmaking zal verschijnen in de lokale kranten waarin wordt aangekondigd dat op 12 november 1993 schatkistpromessen aan toonder zullen worden uitgegeven tot een bedrag van 12 miljoen florin. Deze schatkistpromessen zullen worden afgelost op 11 februari 1994.

SPORT

AGENDA

ENTRO DEPORTIVO KORSOU
embad:
en van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; sdag- en donderdagmorgen gesloten.

SINA BENNIE LEITO
ouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
en voor publiek-zwemmen (toegang kinren t/m 14 jaar één gulden en volwasnen twee gulden): vrijdag van 20.00-30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur zondag van 12.00-17.00 uur.

ENTRO DI BARRIO JANWE
mmen:
ke donderdag van 15.00-18.00 uur mles en -training voor de jeugd vanaf ht tot achttien jaar en van 19.30-23.00 r voor geïnteresseerden vanaf zestien r.

haakvereniging Janwé:
ke zaterdag van 09.00-12.00 uur haakles en -training voor de jeugd vanaf ven tot 23 jaar.

UST & BURGH
chaakvereniging Curaçao)
ere maandagavond om 20.00 uur gelenheid tot schaken.

ZATERDAG

ARATE
uraçao Karate Bond)
.00 uur int. minitoernooi - sportzaal ntro Deportivo Kòrsou.

TLETIEK
uraçaosche Atletiek Bond)
.30-20.30 uur gelegenheid tot inschrijng voor de 7,0-km *cross country* bij brey Linzey, Totolicaweg 7.

ZONDAG

OFTBAL
ugd
.00 uur The Birds vs Blue Angels;
.00 uur Sint Joris vs Sanchuba;
-klasse
.00 uur Exda (Bon) vs Las Valientes
.00 uur Exda (Bon) vs Sanchuba - Don cho Hurtado Ballpark.

ASEBALL
rganisashon Astros)
rneo Pre Infantil (6-9 jr.)
.00 uur Farhas vs Sta. Cruz;
.00 uur Rio Magdalena vs Sta. Cruz;
.00 uur Princess Beach vs Bright Ideas - rein achter Tio Daou Ballpark.
ga Vruminga
yoff
.00 uur Nederex vs Holiday Beach
.00 uur Marchena vs Ultimo Noticia;
.00 uur Las Palmas vs Fritolay - Sta. aria Ballpark.

TLETIEK
Curaçaosche Atletiek Bond)
.00 uur start 7,0-km *cross country* te oca Tabla om te eindigen bij Watamula.

OETBAL
AVU)
opa Antiano
7.00 uur Sithoc vs Vitesse (Bon) - Sentro Deportivo Kòrsou.

MOTORTOERRIT
Koninklijke Marine)
8.00 uur start rit vanaf marinebasis Parera aar het eindpunt bij marinewatersportcenrum te Brakkeput om 16.00 uur.

****

WILLEMSTAD — Op insdag 2 november werd r zowel 's ochtends als avonds gebridged bij siento op Rust & Burgh. e uitslagen waren als olgt:

Ochtend-uitslag: 1. mevr. eenen/heer Brown 66.27%; . dames Saladin/De Vries 2.10%; 3. dames Nebbeling/an Vliet 60.20%; 4. dames chouten/Senior 57.48%; 5. ames Agarwal/Padma 4.76%; 6. dames Koch/Monaghan 53.97%; 7. dames an d. Gulick/Van Schaik 3.06%; 8. dames Van Beek/lankevoort 52.72%. De oveige negen paren scoorden eneden vijftig procent.

Avond-uitslag: 1. heren aladin/Mann 63.02%; 2. ames Den Dulk/Wallé en nevr. Van den Ende/heer De aula 54.69%; 4. dames Roose/Berend 51.04% en 5. ames De Vries/Saladin 0.52%. De overige vijf paren indigden onder de vijftig rocent.

Volgende week op 9 november begint het Kersttoernooi.

Sport in het kort

ZEILEN, PUNTA DEL ESTE - Zeventien dagen na de winnaar is de Odessa-Moscow Times de finishlijn gepasseerd van de eerste etappe in de Whitbread-race. Het Russische schip was een week later dan de rest van de vloot gestart vanwege financiële problemen. Op 13 november verschijnen de dertien deelnemers in Punta del Este aan de start voor de tweede etappe naar Fremantle (Australië).

* * *

IJSHOCKEY, NIJMEGEN - Flame Guards, dat uitkomt in de eredivisie van het ijshockey, heeft een nieuw bestuur. Voorzitter is J. Forneck, secretaris C. Fasen en de leden zijn A. Dalhuizen, C. Tappij Gielen, E. Gerritsen en G. van Campen. De post van vice-voorzitter wordt binnenkort ingevuld. Het oude bestuur was opgestapt.

* * *

Twee dagen wachten doet équipe geen goed

Surfers zwak of ziek aan vooravond wereldbekerstrijd

MAUI - De Nederlandse brandingsurfers waren zwak of ziek op het moment dat de finale van de strijd om de Wereldbeker werkelijk begon. Twee dagen hadden de deelnemers in Maui op Hawaii moeten wachten op wind en golven. Dat had kennelijk veel van de krachten gevergd.

Voor Lucienne Ernst waren de golven op de eerste volledige wedstrijddag blijkbaar te hoog. De enige Nederlandse die aan alle GP-races deelnam werd bij de wave-performance naar de herkansing verwezen. Op grond van betere prestaties in de andere onderdelen, slalom en courserace, bezet de 20-jarige Reeuwijkse prof in de algemene rangschikking de elfde plaats.

Olaf van Tol meldde zich ziek af. Jan Boersma, die de afgelopen dagen werd geveld door een virus, startte wel maar werd vlot uitgeschakeld. Dat lot trof ook Eric Groenewoud.

Bjorn Dunkerbeck, een onder Spaanse vlag varende Nederlander, behield zijn leidende positie voor Robby Naish, de surfveteraan uit Hawaii. Dunkerbeck, zoon van een Deense vader en een Nederlandse moeder, mikt in de Stille Oceaan op zijn zesde achtereenvolgende wereldtitel.

Bij de vrouwen wordt de ranglijst aangevoerd door de Australische Jessica crisp. Het prijzengeld tijdens de finale bedraagt 360.000 gulden.

De finale duurt tot woensdag 10 november. Naar verwachting van de organisatoren zijn wind en golven van voldoende kwaliteit om het programma af te werken. In noodgevallen wordt de wedstrijdenreeks met een dag verlengd.

Den Haag krijgt WK Schermen

DEN HAAG - De Koninklijke Nederlandse Algemene Schermbond heeft besloten de wereldtitelstrijd in 1995 definitief in Den Haag te houden. Het evenement vindt plaats van 17 tot en met 22 juli in Houtrust Sport.

Aan dit topevenement is het jaarlijkste congres van de internationale bond, de FIE, gekoppeld.

De KNAS heeft de organisatie van beide gebeurtenissen in handen gegeven van de Stichting Schermsport Nederland. In 1992 had Nederland de organisatie van de wereldtitelstrijd toegewezen gekregen.

De begroting is bepaald op ongeveer 1,1 miljoen gulden. De kosten worden voor een groot deel gedekt door de verkoop van tv-rechten en sponsoren. Verder heeft de stichting Sportstad Den Haag een substantiële bijdrage toegezegd.

De WK in Den Haag geldt tevens als kwalificatie voor de Olympische Spelen, die een jaar later in Atlanta worden gehouden.

Krajicek niet naar Antwerpen

ANTWERPEN - Richard Krajicek neemt niet deel aan het ECC-toernooi, dat maandag in Antwerpen begint. De Hagenaar heeft last van een knieblessure.

Krajicek won vorig jaar in de finale van de strijd om het diamanten racket van de Australiër Mark Woodforde. Hij drong daarmee voor het eerst in zijn carriere tot de top-tien van de wereldranglijst door.

Dit jaar zal Krajicek zich in het Antwerps Sportpaleis beperken tot een demonstratie op zondag voor jongeren. Deze week verloor Krajicek in de tweede ronde van het toernooi in Parijs van de Amerikaanse qualifier Jared Palmer.

Chicago Bulls winnen nipt van Hornets

WASHINGTON - Op de openingsdag van het profseizoen van NBA hebben de basketballers van de Chicago Bulls, de kampioen van vorig jaar maar met een punt verschil kunnen winnen van de Charlotte Hornets: 124-123. De Bulls moesten het voor het eerst stellen zonder hun legendarische Michael Jordan.

De uitslagen van vrijdag waren:

Boston Celtics - New York Knicks: 108 - 111
Philadelphia Sixers - Washington Bullets: 94 - 82
Atlanta Hawks - Indiana Pacers: 116 - 110
Cleveland Cavaliers - Milwaukee Bucks: 91 - 94
Miami Heat - Orlando Magic: 96 - 116

Charlotte Hornets - Chicago Bulls 123 - 124
Detroit Pistons - Minnesota Timberwolves: 104 - 99
Houston Rockets - New Jersey Nets: 110 - 88
San Antonio Spurs - Golden State Warriors: 91 - 85
Utah Jazz - Dallas Mavericks: 102 - 86
La Clippers - Portland Trail Blazers 97 - 95
La Lakers - Phoenix Suns: 116 - 108
Sacramento Kings - Denver Nuggets: 109 - 100

Geen oorlog tijdens O.S.

DUBLIN - De nationale Olympische Comités uit Europa gaan zich inspannen voor het oude Griekse ideaal van een periode zonder oorlog tijdens de Olympische Spelen. IOC-voorzitter Samaranch zei te hopen dat er zo'n oorlogloze tijdperk zal zijn tijdens de komende winterspelen, die 12 februari beginnen in Lillehammer.

De comités, verenigd in de Aenoc, kwamen bijeen in Dublin. Ze doen dat eens in de twee jaar. Op de vraag of Samaranch optimistisch is over het voornemen zei hij: "Ik ben optimistisch noch pessimistisch. We hebben besloten het te proberen." Het IOC bestaat in 1994 honderd jaar. Vorige deden de Verenigde Naties een dergelijke oproep aan de leden.

Cantona beschuldigt arbiters Europa Cup van omkoping

LONDEN - De Franse voetballer Eric Cantona heeft in het dagblad L'Equipe verklaard dat scheidsrechters in het Europese bekervoetbal geregeld worden omgekocht. Trainer Alex Ferguson van Manchester United noemt de uitspraken van de internationale complete verzinsels.

Cantona kreeg tijdens de Europese wedstrijd tegen Galatasaray (0-0) in Istanboel de rode kaart van scheidsrechter Rothlisberger. Manchester werd uitgeschakeld. L'Equipe noteerde na afloop: "Ik weet zeker dat scheidsrechters in de Europa Cup worden omgekocht en ik zou me niet verbazen als dat met Rothlisberger ook gebeurd is."

Volgens Ferguson is het onmogelijk dat Cantona zich in die bewoordingen heeft uitgelaten. "Eric kan met niemand gesproken hebben, want hij was voortdurend in de kleedkamer. Niemand mocht naar binnen."

Cantona en ploeggenoot Bryan Robson zeiden eerder dat ze na afloop van het duel geslagen zijn door Turkse agenten.

Voetbaltrainer schuldig aan verkrachting

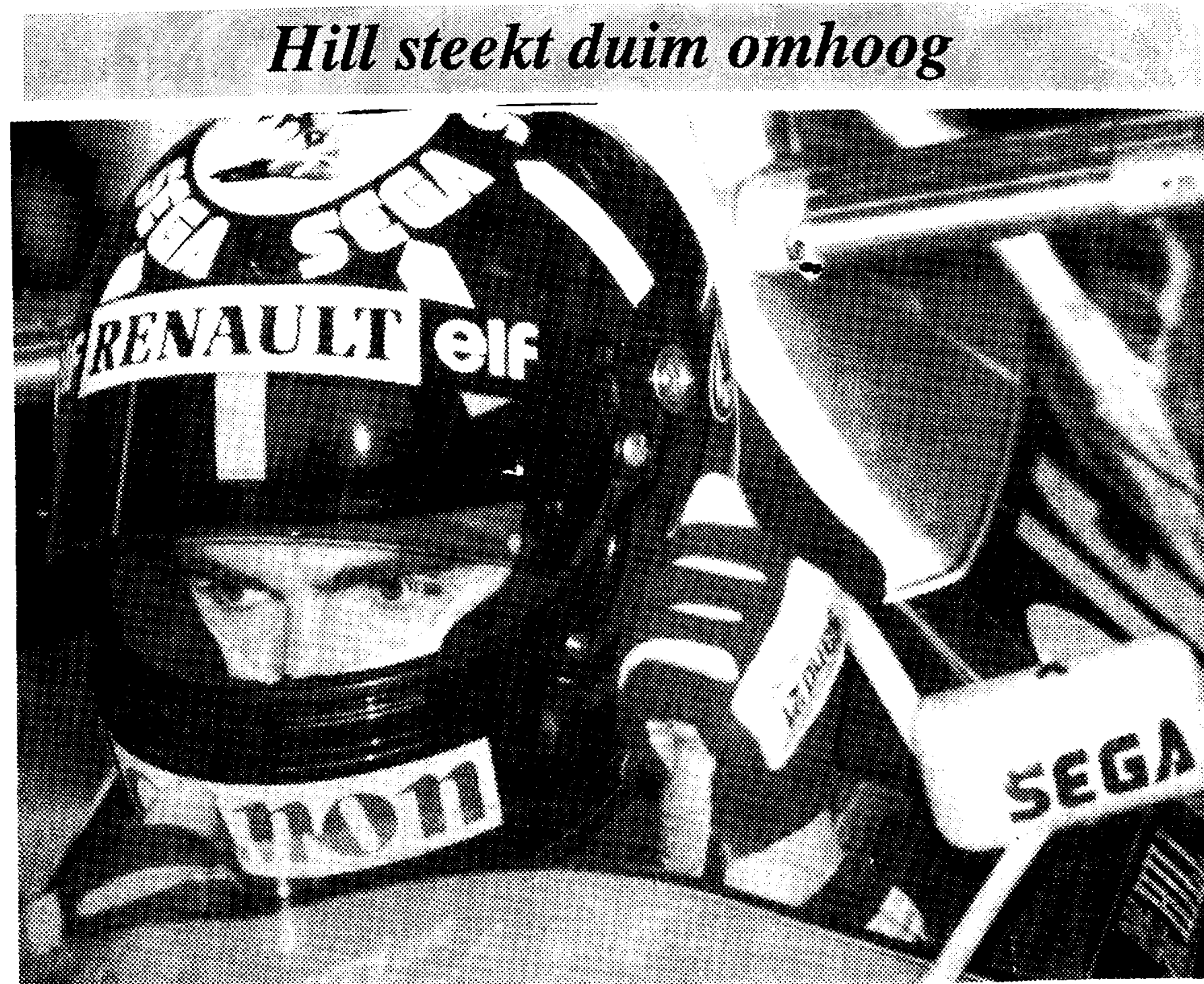
HARARE - Een voetbaltrainer in Zimbabwe is vrijdag door een rechtbank in Harare schuldig bevonden aan verkrachting. Ashton Peter Nyazika, bijgenaamd papa, hoort op 12 november zijn straf.

Majoor Nyazika, hoofdcoach van de legerclub Black Rhinos, gaf in juni 1992 een vrouw een lift. De daad geschiedde volgens de aangeklaagde op vrijwillige basis. Volgens de vrouw verkrachtte Nyazika haar op de achterbank van zijn auto.

Gamble dolt Smith

■ *BOSTON - Kevin Gamble (l.) van de Boston Celtics ontfutselt Charles Smith van de New York Knicks de bal tijdens de eerste helft van het onderling treffen van deze verenigingen. Robert Parish, aanvoerder van de Celtics, heeft het seizoen opgedragen aan overleden teamgenoot Reggie Lewis.*

Hill steekt duim omhoog

■ *ADELAIDE - De Britse coureur Damon Hill steekt zijn duim omhoog voor de start van de kwalificatieronde van de Australische Formule I-race. Volgens kenners kan hij een bedreiging vormen voor Ayrton Senna en zijn stalgenoot bij Williams-Renault, de regerend wereldkampioen Alain Prost.*

Tim Flowers duurste doelman ter wereld

LONDEN - Doelman Tim Flowers is voor 5,6 miljoen gulden verhuisd van Southampton naar Blackburn Rovers. Dat is het hoogste bedrag dat ooit is betaald voor een keeper. Het record stond sinds afgelopen zomer op de transfer van Luca Marchegiani, die voor ruim vijf miljoen gulden van Lazio naar Torino ging.

De 26-jarige Flowers, derde doelman van de nationale selectie, tekende een contract voor 4,5 jaar, dat onmiddellijk ingaat. Hij wees een aanbod van Liverpool af. "Toen ik wist dat blackburn interesse had, wilde ik naar die club. Ik was niet van plan naar Liverpool te gaan. Volgens mij is Blackburn de club van de toekomst."

Southampton betaalde in 1986 slechts twee ton voor Flowers, die afkomstig is van Wolverhampton. Southampton, de club van Hagenaar Kenneth Monkou, haalde Dave Beasant van Chelsea als opvolger.

Kenny Dalglish, manager van Blackburn, heeft in twee jaar ongeveer zestig miljoen gulden uitgegeven. Vorige week haalde de voormalige Schotse international verdediger David Batty van Leeds United, voor 7,5 miljoen gulden. Dalglish liet weten dat hij geenszins van plan is te stoppen met het aantrekken van spelers. Blackburn deelt de tweede plaats in de hoogste klasse van Engeland, op elf punten van Manchester United.

Navratilova heeft moeite met zestienjarige

OAKLAND - Martina Navratilova heeft na verlies in de eerste set haar partij tegen de zestienjarige Iva Majoli toch tot een goed einde weten te brengen. De winst op de Kroatische bracht haar naar de halve finale van het toernooi van West Tennis Classic.

Pam Shriver deed het minder goed op het toernooi van Bell Challenge in Quebec, waar een prijzengeld van 200.000 dollar te verdelen valt. Ze liet zich daar door de Canadese Helen Kelesi twee maal in de tie break opbrengen: 6-7, 6-7. Shriver was zeer ontevreden over haar eigen spel en schreeuwde zelfs verwensingen naar de trainer van haar tegenstandster.

In hetzelfde toernooi in Canada heeft Patricia Hy uit Hongkong de kwartfinale bereikt door in drie sets Helena Sukova af te troeven. Katerina Maleeva herstelde zich van een trage start en won van Lisa Raymond (VS). Vandaag staat ze in de halve finale tegenover de Mexicaanse Angelica Gavaldon.

Zware regenval op Corsica

AJACCIO - Zware regenval heeft overstromingen aan de zuidoostkust van Corsica veroorzaakt. In het zuiden van het Franse eiland zijn vandaag verschillende riviertjes buiten hun oevers getreden en moesten 100 inwoners van Sainte Lucie en omgeving uit hun huizen worden geëvacueerd.

Sinds het begin van de week wordt Corsica getroffen door uitzonderlijk zware regenval. Twee mensen kwamen om en vijf worden er nog vermist. De overstromingen hebben aanzienlijke schade aangericht.

Europese Commissie verwij[...] Surinaamse regering naar I[...]

PARAMARIBO - Suriname moet naar het IMF [...] Wereldbank voor toezicht op de uitvoering va[...] structureel aanpassingsprogramma, het SAP. Di[...] de Europese Commissie aan de regering in Pa[...] ribo laten weten. Eerder verwees Nederland d[...] naamse regering al naar de Bretton Woods[...] lingen.

De Europese Commissie is niet bereid de rol van "externe monitor" op zich te nemen. De Spaanse commissaris Manuel Marin schreef dit onlangs in een brief aan de Surinaamse regering. "Suriname kan niet automatisch in aanmerking komen voor speciale EG-steun zonder dat het IMF of de Wereldbank zijn zegen geeft aan het SAP", aldus Marin. Hij reageerde op een verzoek, dat vice-president Jules Ajo[...] september deed. [...] wilde geen comm[...] geven op het standp[...] de Europese Commis[...] brief moet volgens h[...] bestudeerd worden [...] ministers die verant[...] lijk zijn voor de uit[...] van de economische [...] mingen. Nederland [...] eind juli de betaling[...] steun en andere f[...] hulp aan Suriname [...] voorwaarde tot her[...] eiste Nederland insch[...] van het IMF en de [...] bank bij het toezicht [...] saneringsprogramma[...] land sloot toen niet [...] een nieuw SAP moet [...] opgesteld. De Europe[...] missie vindt dat het [...] SAP niet samenh[...] wordt uitgevoerd. [...] maakt zich ernstig [...] over het begrotingste[...] de monetaire finan[...] ervan, de sociale g[...] van structurele aanp[...] het wisselkoersbeleid, [...] ralisatie van de econ[...] de buitenlandse schul[...] sing. President Ronal[...] tiaan zei twee wek[...] den dat Suriname [...] naar het IMF laat [...] Volgens hem biedt Su[...] voldoende mogelijkhe[...] het volk om de sam[...] doorstaan en is er [...] vreemd recept" nodig.

'The Fugitive': Op het puntje van je stoel in zenuwslopende thriller

VANAF 1963 TOT 1967 hield de televisieserie *The Fugitive* miljoenen televisiekijkers aan de buis gekluisterd. Zou het de, ten onrechte van moord op zijn vrouw beschuldigde, dr. Kimble lukken om de dader te vinden? En zou hij er ook deze keer in slagen om uit de klauwen te blijven van de politie? Brandende vragen die de kijkers week in week uit bezig hielden. De laatste aflevering van de serie, waarin Kimble eindelijk tegenover de echte moordenaar stond, was indertijd de best bekeken aflevering ooit in de tv-geschiedenis. Een record dat pas met de komst van *Dallas* gebroken werd.

Nu, 26 jaar later, laat de Amerikaanse filmindustrie met de verfilmde versie van *The Fugitive* het beste zien wat ze in huis heeft. Geen overbodige franje, maar een plot boordevol spanning en spectaculaire actie-scènes die elkaar in een moordend tempo opvolgen.

Het verhaal volgt de lijn van de tv-serie. Dr. Richard Kimble is een geslaagde chirurg, die zijn schaapjes op het droge heeft. Geld genoeg, kunst aan de muur van zijn kapitale villa, een respectabele status en een beeldschone vrouw om dat allemaal mee te delen. Kortom, volmaakt geluk. Totdat hij op een avond getuige is van de moord op zijn vrouw door een één-armige man. Zijn wereld stort in en tot overmaat van de ramp krijgt hij de schuld in de schoenen geschoven. Na een kort proces wacht hem de elektrische stoel. De onschuldige Kimble slaagt er echter in om te ontsnappen uit de bus die hem naar de gevangenis vervoert.

De film is tien minuten oud en moet eigenlijk nog beginnen. Dr. Kimble heeft maar een doel voor ogen: uit de gevangenis blijven. Aan de andere kant staat Marshal Samuel Gerard die de vervolging inzet, gesteund door een complete legermacht en de modernste technieken.

Kimble moet steeds tot het uiterste gaan om te ontsnappen aan zijn achtervolger. Op jacht naar zijn onschuld. Op jacht naar de vrijheid. Het resultaat is een zenuwslopend kat- en muisspel waarbij je gegarandeerd op het puntje van je stoel zit.

In Amerika hebben de bezoekersaantallen de stoutste verwachtingen overtroffen. Na elf weken heeft *The Fugitive* aan de kassa's meer dan 172 miljoen dollar opgebracht. De film is daarmee succesvoller dan bij voorbeeld andere hits als *The Firm* en *Sleepless in Seattle*. Harrison 'Indians Jones' Ford, die de hoofdrol speelt, behoeft natuurlijk geen nadere toelichting. Na *Patriot Games* en *Regarding Henry* is de rol van dr. Richard Kimble hem op het lijf geschreven. Wederom een karakter uit de Amerikaanse *upper class* die van de ene dag op de andere alles verliest wat hem lief is.

Sela Ward speelt de rol van Helen Kimble, de gelukkig getrouwde vrouw die aan het begin van de film sterft in de armen van haar man. Voor de bezitters van een *blackbox* is Sela Ward wellicht een bekend gezicht. Elke week is zij te zien in de serie *Sisters* op NBC als de artistieke Teddy Reed. *Last but not least* herkennen we Jeroen Krabbé in een klein, maar buitengewoon belangrijk bijrolletje. Daarmee laat de acteur weer eens zien dat hij zich thuis voelt in de draaimolen die Hollywood heet.

The Fugitive is geproduceerd door Arnold Kopelson. Met de verfilming van dit project zag hij een droom in vervulling gaan. Na jarenlang getouwtrek om de rechten van de serie, kreeg hij een paar jaar geleden het groene licht om de produktie op te starten. Regisseur Andrew Davis werd aangetrokken naar aanleiding van zijn succesfilm *Under Siege* en met Harrison Ford leek de basis gelegd voor een uitstekende film. Niets werd aan het toeval overgelaten. Om de oude tv-serie met succes in een nieuw jasje te steken was optimaal spanning een absolute voorwaarde. Welnu, aan die voorwaarde is ruimschoots voldaan. 'Van alles het beste', dat is wat *The Fugitive*, aldus de makers, te bieden heeft.

●JWT

The Fugitive. Vanaf donderdag in het International Trade Center (ITC). Voorstellingen: donderdag 19.00 en 21.45 uur; vrijdag, zaterdag en zondag: 16.30, 19.00 en 21.45 uur. Kaarten vanaf woensdag verkrijgbaar aan de kassa's van Paradise Movies in het ITC. Kassa open van 14.00-21.30uur.

[illegible]N HAAG/PARAMA[illegible] — "Als er niet [illegible] verandering komt [illegible] heersende trend bij [illegible]aamse leerkrachten [illegible] te verlaten [illegible]ders — vooral in [illegible]land — hun heil te [illegible], zal het op korte [illegible] in Suriname niet [illegible] mogelijk zijn op een [illegible] niveau onderwijs [illegible]zorgen." Dat zegt de [illegible] minister van [illegible]wijs Gerard Hiwat [illegible] de *Weekkrant Suri*[illegible].

[illegible] minister is blij met het [illegible] van Den Haag om de [illegible] uit Suriname [illegible] in hun [illegible] zich metterwoon in [illegible]land te vestigen, [illegible] Hiwat zelf het woord [illegible] niet in [illegible] neemt. Het bezoek [illegible] Hiwat en zijn vrouw aan [illegible]land valt samen met [illegible] overleg Neder[illegible] Suriname in het kader [illegible] cultureel verdrag [illegible] landen. Woens[illegible] ondertekenden minister [illegible] (Welzijn, [illegible]ondheid en Cultuur) [illegible] Antonius [illegible] dat voorziet in [illegible] van de samen[illegible] op het gebied van [illegible], onderzoek taal en [illegible], cultuur en welzijn.

[illegible] gesprek met [illegible] Surinaamse stu[illegible] Hiwat dat [illegible] afgestudeerden [illegible]rieel opzicht niet kan [illegible] wat Nederland biedt. [illegible] in Nederland [illegible] Hiwat [illegible] van Neder[illegible] kan hij zich [illegible]stellen dat stu[illegible] die op kosten van de [illegible] staat [illegible] ervoor kiezen in [illegible] te blijven. "Ik vind [illegible] overwegingen [illegible] een rol moeten [illegible] na afloop van de [illegible] komen meewerken [illegible]ikkeling van Suri[illegible]", zegt hij.

[illegible] onderwijsbeleid van [illegible] Venetiaan is er [illegible] op gericht meer uni[illegible] in [illegible] zelf mogelijk [illegible] te maken. Een kostbare aangelegenheid die Suriname deels wil bekostigen uit de vrijgekomen middelen voor studiefinanciering.

"Wij [illegible] situatie, waarbij Surinaamse studenten hun universitaire opleiding zoveel mogelijk in Suriname zelf beginnen en afronden. Als dit laatste niet mogelijk is, geven wij de voorkeur aan een voltooiing van de studie in de eigen regio en in het uiterste geval in Nederland." Als eerste studieland uit de regio geldt Brazilië. Surinaamse studenten krijgen dan eerst een stoomcursus Portugees.

Hiwat sprak tijdens zijn bezoek aan Nederland ook met minister Ritzen (Onderwijs). Verder deed hij Amsterdam-Zuidoost aan, waar de wethouder van de deelraad Zuid-Oost, de uit Suriname afkomstige Helen Burleson, hem een lunch aanbood.

BONAIRE

POLITIE: 8000/
alarmnr.: 11
BRANDWEER: 8222/
alarmnr.: 11
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900/
fax 7446/
alarmnr. 14
BEJAARDENTEHUIS: 8350

****

OPENBARE BIBLIOTHEEK
openingstijden voor het publiek:
Kralendijk:
maandag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, woensdag en donderdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.30 uur.
Rincon:
woensdag van 14.00-18.00 uur en vrijdag van 14.00-17.30 uur.

****

POSTKANTOOR
(openingstijden)
Zegelverkoop
Kralendijk (tel.: 8508): maandag t/m donderdag van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur; vrijdag van 07.30-12.00/13.30-16.00; zaterdag gesloten.
Rincon (tel.: 6214): maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; zaterdag gesloten.
Geldloket
(Postwissels, Postspaarbank, Sigucheque en Giro Betaalkaart)
Kralendijk en Rincon: maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; zaterdag gesloten.

****

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

****

SLACHTHUIS LVV
(tel.: 4393)
open van maandag t/m vrijdag van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

****

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke donderdag van 17.00-17.30 uur bij Hulpbestuurskantoor.
Voor spoedgevallen gelieve tel.: 4255 te bellen of fax 7655.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel.: 4989)
openingstijden maandag t/m zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

****

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

****

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
ATLETIEK
(Comeabon)
06.30 uur start 7e Triathlon bij Karel's Bar.
11.30 uur prijsuitreiking.

VOETBAL
(NAVAJ)[illegible]Sombia (Cur) - Kralendijk-stadion.

****

Werkgroep wil maatregelen om criminaliteit te remmen

KRALENDIJK — De aan de toeristenindustrie geliëerde bedrijven, zoals autoverhuurbedrijven, hotels en duikscholen, hebben zich samen met de Tourism Corporation Bonaire (TCB) gebogen over het probleem van diefstallen uit huurauto's. Een fenomeen dat de laatste tijd hand over hand toeneemt.

In een deze week gehouden vergadering drukten alle partijen hun bezorgdheid uit. Besloten werd om een werkgroep samen te stellen die enkele aanbevelingen gaat doen over korte-termijn-maatregelen om deze opvallende golf van criminaliteit te beteugelen.

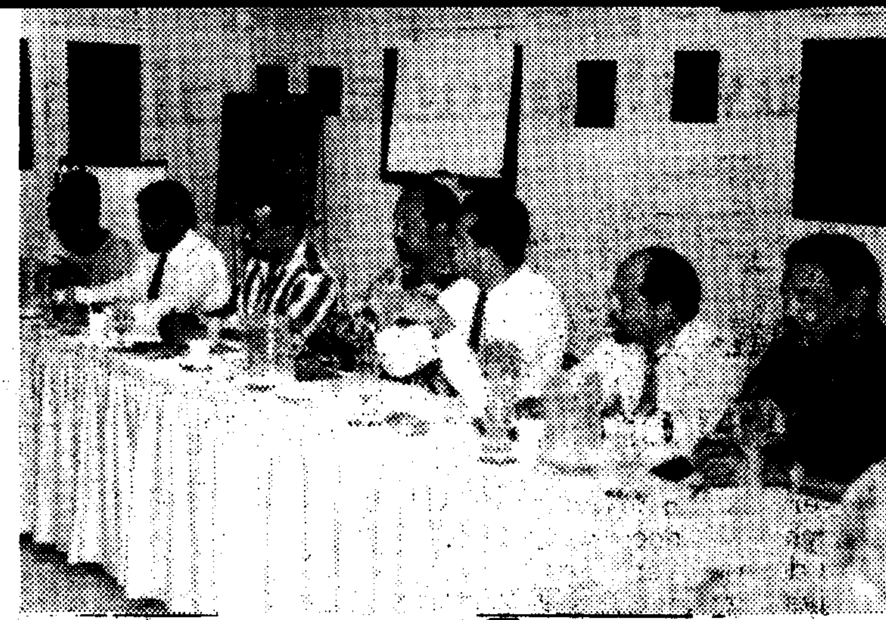
De vergadering vond plaats op initiatief van gezaghebber mr Frits Goedgedrag en TCB-directeur Ronnie Pieters. Behalve de bedrijven die met het toerisme te maken hebben, waren ook vertegenwoordigers van verzekeringsbedrijven, bewakingsbedrijven, politie en het Bonaire Marine Park aanwezig.

Toeristen die hun autoonbeheerd achterlaten op verafgelegen plekken worden regelmatig het slachtoffer van auto-inbraak. Goedgedrag vindt dat dit probleem een zorg voor de gehele gemeenschap is. Cijfers die op tafel werden gelegd door de SSV (bewakingsbedrijf) en de politie, tonen aan dat de omgeving van Sabadeco en Playa Frans geliefde plekken zijn voor dieven. Overigens wordt daar al gesurveilleerd door de politie en de SSV. Het probleem is dat juist deze omgeving moeilijk te controleren is.

Tijdens de discussie werd duidelijk dat toeristen zelf vaak alle gelegenheid geven. Zij laten waardevolle artikelen -en zelfs geld- open en bloot achter in de huurwagens terwijl zij aan het duiken zijn. Er zijn al verschillende suggesties gedaan om te voorkomen dat meer toeristen in de toekomst het slachtoffer worden. Bovendien is men zich er wel van bewust dat deze diefstallen ook de naam van Bonaire aanzienlijk schaden.

Voorgesteld werd een waarschuwingscampagne te organiseren. Maar dan wel op een 'voorzichtige' manier, zodat de toeristen geen onnodige angst wordt aangepraat.

Een kleine werkgroep zal de voorstellen beoordelen en aanbevelingen opstellen. Over drie weken zal opnieuw vergaderd worden.

Op de foto een gedeelte van de deelnemers aan de vergadering. De vergadering werd gehouden in het Flamingo Beach Hotel Bonaire.

Volgens boek Fabrizio Calvi:

Ziekenhuis vluchthaven voor kopstukken maffia

WILLEMSTAD — Wie ziek is, is ziek en wie héél ziek is, moet naar het ziekenhuis. Ook als hij van iets strafbaars wordt verdacht of daarvoor is veroordeeld. Tot die ontdekking kwam ook Michele Zaza, een van de grootste mafiosi uit Italië, die in 1982 in Rome werd gearresteerd. Na zijn arrestatie ging zijn gezondheid zienderogen achteruit. "De geraadpleegde hartspecialisten beoordeelden zijn toestand als 'zeer ernstig," schrijft de Franse journalist Fabrizio Calvi in zijn onlangs verschenen boek 'Het Europa van de Peetvaders'.

"Een rechter uit Rome gaf hem toestemming tot 'huisarrest' in het Mater Deiziekenhuis in de hoofdstad. Sinds jaren had Michele Zaza te kampen met chronische bronchitis en voortdurende griepaanvallen. Zijn organisme, gewend als het was aan antibiotica, slaagde er niet meer in zich te verdedigen. De Don was ziek, zijn zakken zaten vol met doktersvoorschriften", vertelt Calvi op pagina's 85 en 86 van zijn boek.

Hij vervolgt: "Er ontstond een polemiek rond deze gang van zaken; niet iedereen aanvaardde de wijze waarop de Don van zijn fysieke toestand gebruikmaakte. Zijn ziekte zou hem meermaals in de gelegenheid stellen te ontsnappen aan een opsluiting in de gevangenis in ruil voor 'huisarrest' in verschillende ziekenhuizen."

"De Napolitaanse onderzoeksrechter Paolo Mancuso: 'De enige echt noodzakelijke therapie voor Zaza was een chirurgiche ingreep. Zijn weigering die te ondergaan, hoewel alles volgens de door hem opgestelde eisen was voorbereid (afgezien van zijn verzoek de operatie in het buitenland te laten plaatsvinden, wat uiteraard onaanvaardbaar was), toont aan dat hij zijn ziekte aanwendde om bepaalde voordelen te verwerven tijdens zijn proces."

(...) "Verschillende politiemensen en rechters in Italië beschouwen Michele Zaza als een pionier; hij was de eerste die zijn gezondheidsproblemen benutte als middel om de welwillendheid en de inschikkelijkheid van rechters te verkrijgen. Andere criminelen zagen al snel de juridische voordelen van een gebrekkige gezondheid en volgden zijn voorbeeld. Aan het eind van de jaren tachtig woedde een golf van ziektes bij de Dons die in de gevangenis opgesloten zaten. (...) Allemaal waren ze naar het ziekenhuis overgebracht onder een of ander voorwendsel, gaande van een vermoeden van geelzucht tot een slecht verzorgde griep."

"Pas nadat Pietro Verengo, de bloeddorstige Don van de Familie van de Corso dei Mille heel rustig het Palermitaanse ziekenhuis waar hij zich bevond uitwandelde, besloot de Italiaanse regering de Peetvaders terug te sturen naar hun cellen, of, in sommige gevallen, naar de beter bewaakte ziekenzaal van de gevangenis."

Informatiedag voor diabetici

KRALENDIJK — De Sokudi (Sociedat Kurasoleño di Diabeteko) zal samen met de Bonaireaanse zustervereniging op 14 november een informatiedag organiseren voor diabetici, gezinsleden en geïnteresseerden.

Op deze dag wordt tevens de internationale Dag van Diabetici gevierd in het prieel van de stichting Ziekenverzorging en Bejaardenhuis. Sprekers zijn de Curaçaose internist prof. dr. Alejandro Saleh, huisarts Giovanni Frans, oogarts dr. Abdala, verpleegkundige Joyce Dennie en diabeticus E. Wong.

Voor de belangstellenden uit Rincon zal vervoer zijn.

POB sluiten stembusakko[rd]

KRALENDIJK — [...] door de Partido De[mocra]tico Boneriano (P[DB]) [en] de Partido Obrero [Bone]riano (POB) uitg[...] verklaring zeggen [...] voorzitter Jopi Ab[raham] en Carmo Cecilia [...] met oog op de ko[mende] verkiezingen, [...] krachten zullen bu[ndelen].

Na ampele overwe[gingen] hebben beide p[artijen] besloten om sam[en te] werken en 'de mach[ten] elimineren die zich ve[rzetten] tegen een beter Bonai[re]. [Met] vereende kracht wil[len de] PDB en de POB strijd[en voor] een gezond en [...] bestuur van Bonai[re]. [...] beide partijen staan [open] voor andere politiek[e par]tijen — en met na[me de] Paboso — om eenzelfde [stand]punt in te nemen.

Enkele weken ge[le]zouden op tripartite [...] besprekingen plaats [...] tussen de PDB, de PO[B en] de Paboso. Coördinat[or] Broertje Janga. H[...] datum en tijd was [...] sproken, liet de Pabo[so ver]stek gaan. Later dee[lde de] partij mee, dat zij a[f...] van samenwerking.

SEF-volleybal

KRALENDIJK — Onder auspiciën van de SEF en de Indebon zal voor leerlingen van de SGB een volleybaltoernooi gehouden worden op 27 november. Dat is het toernooi van 30 oktober, dat door onverziene omstandigheden afgelast moest worden. Het toernooi wordt gehouden in het vroegere Texport Cambes-gebouw.

Zwitsers zeer geïnteresseerd in Nederlan[d]

Staatsbezoek aan Zwitserlan[d] staat in teken van vriendsch[ap]

GENÈEVE - Koningin Beatrix en prins Claus hebben hun driedaagse staatsbezoek aan Zwitserland gisteren afgesloten. Na een militair afscheidsceremonieel in Ouchi aan het meer van Genève vertrokken ze via vliegveld Kointrin naar huis.

's Ochtends bezochten koningin en prins de polytechnische hogeschool van Lausanne. Daar namen ze onder meer kennis van een project over het benutten van daglicht in gebouwen. Die kunnen zo worden geconstrueerd dat ze maximaal profiteren van het beschikbare daglicht op de bouwplek. In Lausanne gaat men dat na aan de hand van computersimulatie of met een gemaakt bouwmodel. Het is een enorm precisiewerk, want een kleine afwijking bij de proef kan in werkelijkheid een lelijke mislukking betekenen. Veel architecten en andere mensen uit de bouwwereld vragen adviezen bij de school aan. Het mes snijdt voor de polytechnische hogeschool aan twee kanten, aldus onderzoeker Claude Alain Roulet. De klanten betalen voor de adviezen en de school steekt van bijna elk nieuw onderzoek zelf weer iets op. De koningin kreeg op de school bloemen aangeboden van de 21-jarige Machiel duy[...] roermond. Hij werd [...] door zijn bijna 4.000 [s]tudenten uitgeroepen t[ot voor]zitter van hun veren[iging]. Lachend veronderste[lde de] koningin, dat Duys[...] jongen wel blij zou z[ijn ...] hij het boeket aan haa[r ...] kon. De toonzetting v[an het] hele staatsbezoek is bij[...] vrolijk en ongecompl[iceerd] geweest. De banden t[ussen] Nederland en Zwits[erland] die goed maar niet uit[...] waren, zijn zeker st[...] aangehaald. "We hebbe[n] elkaar ontdekt da[t ...] gewoon aardige mensen [...] merkte iemand op. Zw[itser]land toonde zich tijde[ns het] hele bezoek zeer in [Neder]land geïnteresseerd, [...] wilde zo goed mogel[ijk] [...] te weten komen hoe een [...] klein land zich in [...] staande houdt. Naar [...] is na het referendum o[ver de] EG overigens lichte w[...] ontstaan tussen de vele [...] talige tegenstemmers [...] vooral Franstalige voo[r...] mers.

De winst voor belastin[g van] het Britse detailhande[lscon]cern MARKS [&] SPENCER, dat ook w[inkels] heeft in Amsterdam e[n Den] haag, is in de eerste [helft] van het op 1 april beg[onnen] boekjaar gestegen va[n ...] miljoen tot 308 miljoen (f 868 miljoen).

Rudi Ellis: Tegenpartijen zoeken slechts eigenbelang

KRALENDIJK — "De UPB prefeert nieuwe verkiezingen en heeft om ontbinding van de Staten gevraagd. Voor Bonaire ziet onze partij echter geen alternatief voor de komende verkiezingen. De Paboso is onbetrouwbaar en het voortbestaan van de partij is twijfelachtig. Voor de PDB is een nieuwe ramp in het verschiet. De vorige mislukkingen beloven niet veel goeds", aldus partijleider van de UPB, Rudy Ellis, tijdens zijn radiopraatje voor politieke partijen.

Hoewel Ellis niet verder ingaat op de redenen waarom andere politieke partijen zullen mislukken, zegt hij wel de manier te veroordelen waarop 'zekere' mislukte politici trachten de naam van de UPB, de leiders en de leden in diskrediet te brengen.

"Er is altijd wel een stok te vinden om een hond te slaan", zegt Ellis. "Maar alles heeft ten slotte zijn grenzen. Iedereen weet heel goed dat het project van Parker niet door kon gaan als de centrale regering daarvoor niet garant had gestaan. De partijleider van de PDB, Jopie Abraham, eist nu een onderzoek naar de gang van zaken rond het project, terwijl hij heel goed weet dat het de PDB-minister en de leden van de Staten waren die de garantie voor de lening hebben goedgekeurd."

Ellis zegt met nadruk dat de UPB er alles aan gedaan heeft om het hotel klaar te krijgen en te openen. Hij acht dat echter momenteel onmogelijk als de curator niet de noodzakelijke stappen onderneemt.

"De UPB wacht niet op een schouderklopje van de partijen in de oppositie. Maar alles wat de UPB doet, is in het belang van de vooruitgang van Bonaire. De oppositiepartijen breken af waar ze kunnen. Dat is het verschil tussen de UPB en de politieke tegenstanders. Voor de UPB geldt de toekomst, het belang en de vooruitgang van Bonaire. Voor de tegenpartij gelden alleen maar ambitie, macht, avontuur en persoonlijke voordelen." Dat is de mening van partijleider Ellis.

EILAND CURAÇAO

BESCHIKKING VERKEERSMAATREGELEN

no. 11/1993

OVERWEGENDE:
dat het in het belang van de veiligheid en vrijheid van het verkeer noodzakelijk geboden is voor de westzijde van de meest westelijke rijbaan van het Wilhelminaplein, ter hoogte van het Departement van Justitie, adekwate verkeersmaatregelen te treffen door tien (10) parkeervakken als gereserveerde zogenaamde "NP-plaatsen" aan te wijzen;

GELET OP:
de bepalingen van artikel 2 aanhef punt 13 onder "J" van de wegenverkeersverordening Curaçao (A.B. 1957, no. 12);

BESCHIKT:
1. dat aan de westzijde van de meest westelijke rijbaan van het Wilhelminaplein ter hoogte van het Departement van Justitie en konform bijgaande situatie-schets, tien (10) parkeervakken als gereserveerde zogenaamde "NP-plaatsen" ten behoeve van de Minister van Justitie en haar departements-medewerkers worden aangewezen;

2. dat de onder 1 omschreven verkeersmaatregel kenbaar wordt gemaakt door middel van verkeersborden overeenkomstig model 44 van de bijlage der Wegenverkeersverordening Curaçao (A.B. 1957, no. 12) met als aanduiding op de onderborden de opschriften "Minister van Justitie" respektievelijk "Departement van Justitie";

3. dat voor de westzijde van de meest westelijke rijbaan van het Wilhelminaplein, ter hoogte van het Departement van Justitie, een algemeen wachtverbod wordt ingesteld, behalve voor voertuigen in gebruik bij de Minister van Justitie en haar departements-medewerkers;

4. dat de onder punt 1 gereserveerde zogenaamde "N.P.-plaatsen" worden gemarkeerd met gele lijnen, waarbinnen de hoofdletters "N.P.", zoals op bijgaande situatieschets is aangegeven;

5. dat bovenomschreven verkeersmaatregelen in werking treden, zodra de onder punt 2 bedoelde verkeersborden zijn geplaatst en de onder punt 4 bedoelde belijning is aangebracht.

Curaçao, 16 juni 1993

De Gezaghebber, voornoemd,
E.R. Wilsoe

ciaal plan kost 600 miljoen

ijdbom onder toekomst an Rotterdamse haven

ROTTERDAM - Onder ruim 30 miljard den kostende uitbreingsplan tot 2010 voor de terdamse haven tikt tijdbom als de Nederdse overheid het ale beleid niet mede anciert. De bereidheid de havenwerkgevers investeren zal dan k afnemen.

waarschuwing lieten de erdamse havenwerkgegisteren horen. Ongetweederde van de ten van de uitbreiding en modernisering van de en, zoals neergelegd in Havenplan 2010, zijn rekening van de havenrijven. De werkgevers zijn de vakbonden stevig op om een tot in de voleeuw lopend ouderenid op poten te zetten, door de boventalligheid havenwerkers kan den opgelost. Dat wordt ombineerd met de room van jongeren en de ling voor havenwerkers. kosten daarvan, 600 milgulden, kunnen voor miljoen worden gedekt werkgevers en werkne. Voor de resterende 200 oen gulden zoeken de enwerkgevers financiebij het Nederlandse minisvan Sociale Zaken en elijk de gemeente Rotam. De werkgevers zetten hun verzoek aan de overheid kracht bij door een beroep te doen op een bijna twintig jaar geleden door Nederland geratificeerd verdrag van de internationale arbeidsorganisatie ILO. Daarin verplicht Nederland zich voorzieningen te treffen om de sociale gevolgen van de mechanisatie van havenwerk te verzachten. De havenwerkgevers gaan ervan uit dat van de huidige 7.600 operationele havenwerkers er, ondanks de toekomstige groei in de overslag, maar voor 5.000 van hen werk zal zijn.

Het ouderenbeleid, waarover de bonden en werkgevers nog deze maand overeenstemming moeten bereiken, voorziet in de versnelde uittreding van 1.100 werknemers op 55-jarige leeftijd, een geleidelijke uittreding van 2.430 werknemers op 60-jarige leeftijd, een instroom en scholing van 2.000 nieuwe werknemers en her-, om- en bijscholing van 3.000 zittende werknemers. Met de door havenwerkgevers en vakbonden gezamenlijk opgestelde plannen hoopt directeur Ludo Jansen van de havenwerkgeversvereniging SVZ dat de arbeidsrust in de Rotterdamse haven de komende jaren is verzekerd. De manier waarop het overleg tussen beide partijen verloopt, noemt hij een kentering.

ollar profiteert

orse koersverliezen op uropese effectenbeurzen

STERDAM - Op de angrijkste Europese ectenbeurzen zijn de delenkoersen vrijdag onderuit gegaan. In nden daalde de Finan-Times-index van honandelen met 63,4 nten tot 3.085,6, een verwee procent. Op beurs in Frankfurt was schade nog groter. daalde de Dax-index 50,05 punten ofwel procent tot 2.012,56. EOE-index in sterdam verloor 2,3 proterwijl de beursbaeter in Parijs zelfs met procent omlaag ging.

delaren schreven de koersliezen vooral toe aan de mekeer op Wall Street. verloor de Dow Jonesex van de dertig belangaandelen op nsdag en donderdag in aal 73 punten (twee pro-) nadat dinsdag nog een ordniveau was bereikt. Bij begin van de handel op jdag ging het verder laag.

tekenen van snellere nomische groei in de VS ben geleid tot vrees voor testijging. Dat vertaalde in een flinke stijging de rendementen op de erikaanse markt voor langende obligaties. In pa gaat de rente nog s omlaag, maar beleg zien in de gang van en op Wall Street aanleim winst te nemen na beursrecords van de lopen periode. Op de valutamarkten was het vrijdag heel wat rustiger. De koers van de dollar steeg met ruim een cent onder invloed van de publicatie van de Amerikaanse werkloosheidscijfers over oktober. Bij het slot van de handel in Amsterdam werd f 1,9110 genoteerd tegen een slotkoers van f 1,9000 op donderdag.

Het aantal arbeidsplaatsen in de VS, exclusief de landbouw, steeg vorige maand met 177.000, duidelijk meer dan de door analisten verwachte 130.000. Dit is een nieuw signaal dat het met de Amerikaanse economie de goede kant op gaat, wat de dreiging van rentestijging verder vergroot. Voor de dollar is dat gunstig omdat de munteenheid bij een hogere rente aantrekkelijker wordt voor beleggers.

Ook het pond sterling boekte vrijdag koerswinst. De notering ging met een cent omhoog van f 2,8135 naar f 2,8235. Binnen het Europese Monetaire Stelsel boekten de meeste zwakke valuta's koerswinst tegenover de Duitse mark en de gulden. Zo steeg de notering van de Franse frank van f 32,185 per honderd tot f 32,310 en klom de Belgische frank van f 5,243 per honderd naar f 5,265.

an Llorens wordt de euwe topman van de in nstige financiële problemen rkerende Spaanse autofakant SEAT, een dochterderneming van het Duitse lkswagen-concern. Hij is opvolger van Juan tonio Diaz Alvarez, die nd september opstapte dat Volkswagen een door m opgesteld saneringsplan afgewezen. De 59-jarige orens is onder meer stuurslid geweest van de achtwagenproducent aso.

* * *

STE WAARDEN Nederad heeft in de eerste negen anden van 1993 een ect beleggingsresultaat haald van f 14,9 miljoen of 13 per aandeel. Dat beteer dan in dezelfde periode 1992. Verwacht wordt het resultaat over 1993 stijgen tot meer dan f 4.

* * *

FINANCIEEL NIEUWS

Fusiegesprek KLM, Swissair, SAS en Austrian in beslissende fase

AMSTERDAM - Project Alcazar, codenaam voor de fusiegesprekken tussen de KLM, Swissair, SAS en Austrian Airlines, gaat dit weekeinde een cruciale fase in. Het gaat erom met welke Amerikaanse luchtvaartmaatschappij het Europese viertal gaat samenwerken. Banden met een Amerikaanse partner zijn van groot belang omdat de helft van al het luchtvervoer voor rekening komt van vluchten binnen, van en naar de Verenigde Staten.

De aandeelhouders van Swissair vinden dat Delta Air lines het Amerikaanse bruggehoofd moet worden en niet Northwest Airlines. Swissair en Delta bezitten vijf procent van elkaars aandelen. De KLM is grootaandeelhouder (20 procent) van Northwest. De twee laatstgenoemde bedrijven werken in hoog tempo aan een volledige versmelting van hun activiteiten, waardoor Northwest haast vanzelf in *Alcazar* zou worden opgenomen als de Europese fusie doorgaat.

De aandeelhouders van Swissair vinden dat Alcazar met Northwest een groot risico binnenhaalt: Northwest heeft drie miljard dollar aan schulden en een negatief eigen vermogen van maar liefst twee miljard dollar. Alcazar zou er failliet aan kunnen gaan. De samenwerking van de KLM met Northwest is mogelijk door een liberaal luchtvaartakkoord tussen Nederland en de VS. De Amerikaanse autoriteiten vinden het uit het oogpunt van gezonde concurrentieverhoudingen belangrijk dat Northwest blijft bestaan. De KLM is daarvoor een garantie.

Op het moment dat de KLM Northwest zou laten schieten ten faveure van Alcazar (omdat Swissair vasthoudt aan Delta Air Lines) trekken de VS de onbeperkte luchtvaartrechten van Nederland in de VS in, is de stellige overtuiging van de Leidse luchtvaartjurist professor Henri Wassenberg, oud-KLM'er. Wordt echter Northwest de amerikaanse partner van het Alcazarkwartet, dan zouden de VS waarschijnlijk wel bereid zijn de rechten die Nederland heeft ook te gunnen aan Zwitserland, de Scandinavische landen en Oostenrijk. De Alcazar-partners zouden dan net als de KLM via het routenet van Northwest de Amerikaanse markt kunnen 'aftappen'.

Op de effectenbeurzen in Londen en New York gaan beleggers er volgens luchtvaartanalisten vanuit dat de kans dat de fusie er komt groter is dan dat die mislukt. Voor hen is Alcazar een reden om aandelen KLM te kopen. Alleen al voor de KLM zou de winst per aandeel in het boekjaar 1995/96 dank zij Alcazar komen op f 17,15 in plaats van f 8,25, zo schat luchtvaartanalist T. Sieburgh-Sjoerdsma van het Londense effectenkantoor van Union Bank of Switzerland. De winst verdubbelt in deze prognose van 450 tot 921 miljoen gulden in 95/96. "Beleggers gaan er gewoon vanuit dat de luchtvaartmaatschappijen er met Alcazar uit moeten komen", zegt Sieburgh.

Toch is die extra Alcazarwinst niet meer dan het "glazuur op de KLM-cake", aldus Sieburgh. De KLM heeft op zichzelf al een grote winstpotentie. De produktiviteit steeg de afgelopen tien jaar met gemiddeld 6,3 procent per jaar. Dat is meer dan de 5,5 procent van British Airways en veel meer dan de 1,6 procent van SAS. Een werknemer kost bij de KLM gemiddeld 45.000 dollar per jaar, bij Swissair is dat 60.000 dollar.

Swissair mag van de vier Europese fusiepartners dan het rijkst zijn, de KLM heeft veel stille reserves. Daaronder valt onder meer het belang in Northwest. Dat is weliswaar boekhoudkundig geheel afgeschreven en op nul gulden gewaardeerd, maar zal natuurlijk nog wel degelijk waarde blijken te hebben op het moment dat Northwest overeind is gekrabbeld. De jongste resultaten duiden erop dat dat gaat gebeuren. Northwest heeft zijn capaciteitsaanbod op de noordatlantische routes met 30 procent opgeschroefd en slaagt er desondanks in de vliegtuigen beter dan ooit te vullen. Volgens Sieburgh zit de Amerikaanse luchtvaartmaatschappij al met al voldoende in de lift om volgend jaar met een voorgenomen aandelenemissie te komen die 500 miljoen dollar aan nieuw eigen vermogen moet opleveren.

In tegenstelling tot Northwest dalen bij de KLM de bedrijfsopbrengsten per tonkilometer, zeg maar per hoeveelheid vervoerde lading. Dat komt doordat bij de KLM het aandeel van het transatlantische vervoer, waar het afgelopen jaar een tarievenoorlog heerste, toeneemt ten opzichte van het aandeel van het Europese vervoer. Binnen Europa is een prijzenslag tot dusver vermeden, waardoor de vervoersopbrengsten daar onaangetast zijn gebleven.

Nu de tarieven op de transatlantische routes weer aantrekken, gaan de KLM en Northwest profiteren van hun vergrote marktaandeel in het vervoer tussen Amerika en Europa. Bovendien is de KLM qua kostenstructuur beter voorbereid op de toenemende concurrentie binnen Europa dan bijvoorbeeld Lufthansa en Air France, die nog moeten beginnen met kostenverlaging. Ook de KLM overweegt volgend jaar nieuwe aandelen uit te geven.

Zoals de Alcazar-partners via het routenet van Northwest toegang zouden krijgen tot honderden bestemmingen in de VS, zo zou de Amerikaanse maatschappij terecht kunnen op alle Europese bestemmingen. Nu al mag Northwest dankzij de samenwerking met de KLM passagiers naar Amsterdam vliegen en ze laten overstappen op Europese KLM-vluchten die tevens onder een Northwest-vluchtnummer worden uitgevoerd, het zogenoemde *codesharing*. De VS hebben nu ook "doorvoerrechten" vanaf Amsterdam naar bestemmingen in de bondsrepubliek bij de Duitse luchtvaartautoriteiten afgedwongen.

Delta Air Lines is echter al heel prominent aanwezig op de Duitse markt, vooral dankzij veel vluchten vanaf Frankfurt, waar het in 1989 alle faciliteiten overnam van het later ter ziele gegane Panam. Delta bezint zich echter op zijn positie in Europa. Hoewel het bedrijf in de VS een 'kwaliteitsvervoerder' is, heeft het in Europa geen naam en faam. De bezettingsgraad van de uit Europa vertrekkende vliegtuigen is zeer laag en Delta lijdt daardoor zware verliezen in Europa. Dat zal alleen maar erger worden nu onder het nieuwe Amerikaans-Duitse luchtvaartakkoord Lufthansa gaat samenwerken met United Airlines. Via die samenwerking krijgt Lufthansa meer bestemmingen in de VS en daarmee neemt voor Delta de concurrentie op de luchthaven Frankfurt toe.

In dat licht bezien zou Delta beschutting kunnen zoeken bij Alcazar. Maar vooralsnog is deze Amerikaanse reuzemaatschappij met een eigen Europees routenet en een thuisbasis in Frankfurt alleen maar een geduchte concurrent van de KLM, Swissair, SAS en Austrian. Delta's Europese thuishaven Frankfurt gaat enorm in capaciteit toenemen als daar de Amerikaanse luchtmachtbasis verdwijnt. Maar het is de vraag of Delta gezien de aanloopverlezen op eigen kracht kan groeien.

Delta heeft dus een sterke Europese partner nodig. Swissair is wel krachtig, maar de Zwitserse luchthavens kunnen niet of nauwelijks meer groeien. Voor Zürich geldt een door de Duitsers opgelegd streng nachtvluchtregime omdat het bij de grens met Duitsland ligt. De luchthavens van Genève en Bazel liggen op Frans grondgebied. Een toenadering van Delta tot Alitalia, vooral vanwege het economisch belang van de regio rond Milaan en de groeimogelijkheden van de luchthavens aldaar, is dan ook niet uitgesloten al staat Alitalia bekend als een stakingsgevoelig en inefficiënt staatsbedrijf.

In tegenstelling tot Delta vult Northwest Alcazar aan in Europa omdat Northwest daar geen eigen routenet heeft en voor het vervoer van zijn passagiers binnen Europa dus Alcazar zal gebruiken. Maar wat belangrijker is: Northwest maakt zijn meeste omzet met de vluchten van en naar Tokyo. Delta daarentegen heeft nauwelijks een aandeel in het vervoer over de Stille Oceaan naar zuidoost-Azië, de snelst groeiende luchtvaartmarkt. Een verbintenis met Northwest geeft de vier Europese luchtvaartmaatschappijen een veel grotere toegang tot de Aziatische markt dan zij nu hebben.

■ *WASHINGTON - De Amerikaanse vice-president Al Gore maakte gisteren bekend, dat hij bereid is met de vroegere presidentskandidaat Ross Perot in debat te treden over het zogenoemde NAFTA-verdrag. Dit verdrag, dat binnenkort in het Amerikaanse Congres behandeld gaat worden, behelst een aanzienlijke versteviging van de economische banden tussen de Verenigde Staten, Canada en Mexico. In de VS zijn de meningen over de noodzaak van het verdrag zeer verdeeld.*

BP verdubbelt kwartaalwinst

LONDEN - Het olieconcern British Petroleum (BP) heeft in het derde kwartaal van dit jaar een stuk beter gedraaid dan deskundigen hadden verwacht. BP maakte donderdag bekend dat zijn winst in het derde kwartaal is gestegen van 172 miljoen tot 332 miljoen pond sterling (f 933 miljoen). Er was een winst verwacht van tussen de 227 miljoen en 250 miljoen pond.

Het resultaat is exclusief belastingafdracht en bijzondere posten. Het is berekend aan de hand van vervangingswaarde, waarbij winst of verlies op de olievoorraden buiten beschouwing is gelaten. Op grond van de historische kostprijs, waarbij de veranderingen in de olieprijzen wel zijn meegerekend, steeg het kwartaalresultaat van 117 miljoen tot 205 miljoen pond (f 576 miljoen). Ook dit bedrag viel veel hoger uit dan was verwacht.

CIA: Afwijzing Nafta beschadigt relatie met Latijns Amerika

WASHINGTON - Indien het Congres in de Verenigde Staten het Noord-Amerikaanse vrijhandelsverdrag Nafta afwijst, zal dat een negatief effect hebben op de Mexicaanse markt en de relaties met andere Latijnsamerikaanse landen. Dat heeft een belangrijke medewerker van de Amerikaanse geheime dienst CIA gisteren tegenover een Senaatscommissie verklaard.

Volgens CIA-medewerker Richard Neu zouden veel Mexicanen de verwerping van het Nafta-verdrag als een "afwijzing van Mexico zelf" beschouwen. Andere landen in de regio zoals Chili, Argentinië, Venezuela en Colombia zouden verwerping van het verdrag zien "als een teken van het verbreken van de Amerikaanse betrokkenheid met de regio". Als het Nafta-akkoord met Mexico en Canada wordt goedgekeurd, ontstaat binnen vijftien jaar op het Amerikaanse continent een vrijhandelsgebied met 370 miljoen consumenten. Neu zei dat Mexico na afwijzing van het akkoord een economische groei zal behalen, die nauwelijks boven de nul procent uitkomt. Uiteindelijk zal het land zich wel herstellen van de negatieve gevolgen. Een grote financiële crisis zoals die, waarin het land in 1982 werd ondergedompeld, lijkt onwaarschijnlijk, aldus de CIA-medewerker. Op korte termijn zullen echter de Mexicaanse kapitaal- en financiële markten de nadelige gevolgen ondervinden van het niet ratificeren van Nafta. De druk op de peso zal bovendien fors toenemen, voorspelde Neu. De Amerikaanse president Bill Clinton probeerde gisteren opnieuw het verzet in zijn land tegen Nafta te breken. In een rechtstreeks onderhoud met werknemers van vijf firma's in de Amerikaanse staat Kentucky waarschuwde Clinton ervoor dat de Europese Gemeenschap en Japan handelsakkoorden met Mexico zullen sluiten als het Congres het verdrag verwerpt. Beide economische machtsblokken zullen volgens Clinton in dat geval proberen de Mexicaanse markt te penetreren. "De kans dat dat gebeurt is zeer groot", zei de president.

Clinton zei overigens de EG en Japan geen ongelijk te geven. "Als ik premier van Japan zou zijn, zou ik de dag nadat het Congres Nafta had afgewezen, op het vliegtuig stappen, naar Mexico-City gaan en een overeenkomst sluiten." Ratificatie van Nafta kan volgens Clinton ook bijdragen tot snellere goedkeuring van het Gatt-verdrag over de liberalisering van de wereldhandel. De Verenigde Staten zouden hier opnieuw van profiteren door een grotere export van goederen en diensten. Het Huis van Afgevaardigden zal op 17 november over Nafta stemmen. Tegenstanders van het akkoord beweren dat het verdrag de doodsteek is voor de Amerikaanse industrie. Voorstanders wijzen daarentegen op een stijging van het aantal banen en een grotere export naar Canada en Mexico.

Britse Hogerhuis akkoord met privatisering British Rail

LONDEN - Het wetsvoorstel voor de privatisering van British Rail, de Britse spoorwegen, is donderdag toch door het Hogerhuis aangenomen. Woensdag werd het wetsontwerp tijdens een tumultueuze bijeenkomst tweemaal door een meerderheid van de lords afgewezen en naar het Lagerhuis teruggestuurd. Dinsdag had het Hogerhuis het wetsontwerp ook al afgewezen en amendering geëist.

Het uiteindelijke groene licht voor de privatisering kwam voor de regering nog net op tijd. Ze had nog slechts tot en met vrijdag de tijd het wetsvoorstel door het parlement te loodsen. Vrijdag is het formeel de laatste dag van het parlementaire jaar. Zou de volksvertegenwoordiging vrijdag nog niet akkoord zijn gegaan met het wetsontwerp, dan zou de parlementaire goedkeuringsprocedure in het op 18 november beginnende nieuwe zittingsjaar weer helemaal opnieuw moeten worden doorlopen.

Mordicus tegen het wetsontwerp van de regering is de Labour-partij. De partij, die in het lagerhuis een minderheid vormt, vreest voor drastische tariefsverhogingen en een inkrimping van de dienstverlening. Ook de landelijke dienstregeling voor de treinen loopt volgens Labour gevaar.

Mr. R.J. KASTELEIJN, directeur commerciële zaken van de Amsterdamse effectenbeurs, heeft de wens te kennen gegeven om per 1 januari zijn functie neer te leggen. Hij gaat zich oriënteren op een andere werkkring.

Werkloosheid Duitsland op naoorlogs record

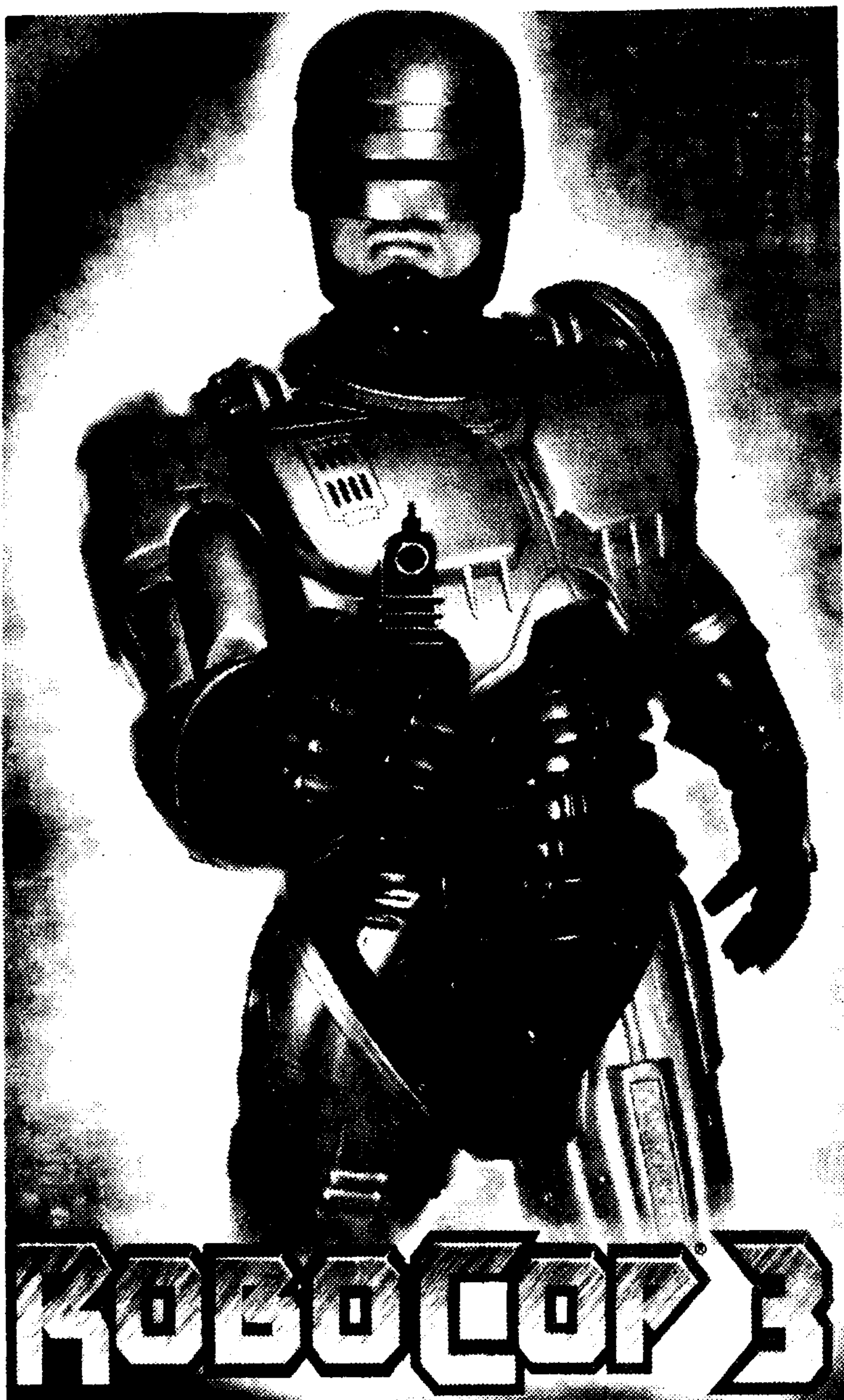
NEURENBERG - Het aantal werklozen in Duitsland heeft voor het eerst sinds de oorlog de grens van 3,5 miljoen overschreden. In oktober zaten 3.524.500 Duitsers zonder werk, 77.400 meer dan in september, zo blijkt uit vrijdag gepubliceerde berekeningen van het Duitse arbeidsbureau.

In het westen van Duitsland is het aantal mensen zonder baan in oktober met 70.800 gestegen tot 2,359 miljoen. De werkloosheid groeide van 7,4 tot 7,6 procent van de beroepsbevolking. In oktober vorig jaar waren 1,83 miljoen werkloos. Daarmee is de werkgelegenheid in de afgelopen twaalf maanden met 530.000 toegenomen. Toen stond het werkloosheidspercentage nog op zes.

In het oosten van Duitsland liep het aantal werklozen met slechts 6.600 op tot 1,166 miljoen. Een vergelijking met een jaar geleden is niet mogelijk wegens een wijziging in de basis van de index. Ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de nieuwe deelstaten - inclusief zelfstandige ondernemers - bedroeg de werkloosheid 15,3 procent tegen 15,2 procent in de maand ervoor. In oktober 1992 zat 14,4 procent van de oostduitse beroepsbevolking zonder werk.

MENSEN

Awor si ta basta (deel 3)

Awor si ta basta. De robot-politieman (of politierobot) is terug. Alweer. Robocop 3 betreedt het witte doek en gaat daarna meteen door naar de videoshop om de hoek.

Ja maar ik woon hier

Een 21-jarige Deen heeft vier maanden **in een supermarkt gekampeerd** zonder dat iemand hem ontdekte. Overdag sliep hij en 's nachts deed hij zich te goed aan de levensmiddelen in de schappen.

De jongeman, die geen vast adres had, kampeerde in een tent bovenop een koelruimte van een supermarkt in Hoeje Taastrup niet ver van Kopenhagen. In de nacht van donderdag op vrijdag werd hij gesnapt door nachtwakers, toen het alarm afging tijdens zijn nachtelijke 'inkopen'. De man is aangeklaagd wegens huisvredebreuk en diefstal van drank en levensmiddelen.

Handel in genitaliën zeehonden

Britse politici hebben vrijdag geprotesteerd tegen vermeende pogingen van Chinese handelaren de **geslachtsdelen van zeehonden** en zeerobben vanuit Canada naar het verre oosten te importeren.

Ongeveer honderd leden van Britse oppositiepartijen ondertekenden een parlementair stuk waarin zorg wordt uitgesproken over de berichten dat in Canada de genitaliën van 60.000 zeehonden worden gezocht voor export naar het verre oosten. In Oost-Azië worden ze gebruikt in toverdrankjes die pretenderen de geslachtsdrift te prikkelen.

De orderontvangst van de AMERIKAANSE industrie is in september met 0,7 procent toegenomen. Deze groei kwam overeen met de verwachtingen.

Hirsch Ballin: voorlopig geen stap tegen SGP

Minister **Hirsch Ballin** (Justitie) ziet voorlopig geen reden tot stappen tegen de politieke partij **SGP** wegens het weren van vrouwen als partijlid. De bewindsman wil met een besluit wachten op de uitkomst van het onderzoek door de Rijksrecherde op last van de hoofdofficier van Justitie in Den Haag.

De SGP heeft in september besloten in de statuten op te nemen dat vrouwen geen lid mogen worden. Dat besluit leidde tot aanklachten wegens het aanzetten van discriminatie. Hirsch Ballin vindt dat hij zelf pas in actie moet komen, als blijkt dat vrouwen ook na een beroep op de rechter onvoldoende toegang wordt verleend tot het politieke leven, inclusief de politieke organisaties.

24 november

De Oekraïnse politie en veiligheidsdiensten hebben de bevolking gewaarschuwd voor de **sekte van de Blanke Broederschap**. De leidster van de sekte, Maria Devi Christos, oud-medewerkster van de communistische jongerenorganisatie Komsomol, heeft voorspeld dat de wereld op **24 november** zal vergaan. Zij heeft enkele van haar volgelingen opgeroepen samen met haar op die dag zelfmoord te plegen. Ze verschuilt zich nu nog.

De Oekraïnse autoriteiten verwachten dat eind november ongeveer 150.000 sekteleden naar de hoofdstad Kiev zullen komen. In diverse steden in de Oekraïne, Wit-Rusland, Rusland en Moldavië zijn affiches opgehangen van de leidster van de sekte, die geheel in het wit is gekleed.

De politie heeft Interpol om hulp gevraagd omdat de regering geen ervaring met sekten heeft. Ongeveer 200 mensen die als sektelid zijn geïdentificeerd, worden in ziekenhuizen en gevangenissen vastgehouden, onder wie 43 jongeren, die een hersenspoeling blijken te hebben ondergaan en al meer dan een week weigeren te eten en te drinken. Vele sekteleden verkeren in een "diepe hypnose".

Vijf dollar voor een AK-47

Santos Martinez van negen jaar oud heeft in de aanbieding een Russische AK-47 voor vijf dollar en een Makarov pistool voor vier dollar. Oké beiden speelgoed, maar hij weet ze wel te verkopen op kruispunten waar auto's voor een stoplicht wachten in Managua, Nicaragua. Santos is al een jaar straathandelaar en helpt zijn familie. Hoe dat met school zit, vertelt de journalist niet die hem op de foto zette.

Lillehammer heeft 40.000 condooms

De organisatie van de Olympische Winterspelen in Lillehammer stelt **40.000 condooms** beschikbaar voor sporters, medewerkers en journalisten. Aan de vip's worden *geen* gratis condooms uitgedeeld. Zij kunnen echter op verzoek het voorbehoedmiddel wel krijgen. Per persoon worden twee rubbertjes uitgedeeld. Er zit een boekje bij over veilig vrijen en aidspreventie.

En verder...

Meer dan **duizend gestolen kunstwerken** ter waarde van bijna 70 miljoen gulden zijn door de Italiaanse en Franse politie bij Cuneo in Piemonte (Noord-Italië) ontdekt. De samenwerking tussen de Italiaanse en Franse recherche maakte bij een zakenman thuis de ontdekking van 'het museum' mogelijk.

Ridderes in de orde van de paus

Ook vrouwen kunnen voortaan worden opgenomen in een pauselijke ridderorde. Het gaat om de Piusorde, de orde van de H. Gregorius de Grote en de St. Sylvesterorde. Tot dusver konden vrouwen die zich voor het geloof of de kerk verdienstelijk hebben gemaakt, slechts met de onderscheidingen Bene Merenti (voor wie zich verdienstelijk heeft gemaakt) of Pro Ecclesia et Pontifice (voor kerk en paus) eer worden bewezen.

Theater is Rasta Rostelli liever kwijt dan rijk

De directie van een cultureel centrum in het Zuid-Hollandse Sliedrecht heeft een optreden van de omstreden in Nederland wonende Arubaanse hypnotiseur **Rasti Rostelli** afgezegd. Rostelli zou op 18 november optreden in het theater, maar de theaterdirecteur H. Staal is bang voor commotie en negatieve publiciteit. Rostelli, de artiestennaam van Roland van den Berg, heeft 8.000 gulden schadevergoeding gekregen.

Rostelli brengt tijdens zijn show mensen onder hypnose en laat ze allerlei dingen doen, zoals huilen en citroenen eten. Vorig jaar wilde hij geblinddoekt door Rotterdam rijden, maar politie stak daar een sto[...] voor. Rostelli trekt volle za[...] in het land, ondanks de [...]tiek dat hij volstrekt on[...] antwoord met zijn "slacht[...]fers" omgaat.

Van den Berg is ver[...] waardigd over het afzeg[...] van het optreden. Volg[...] hem is de theaterdire[...] onder druk gezet d[...] mensen die vinden dat [...] met Satan werkt. "Volslag[...] onzin", aldus directeur Sta[...] Hij vindt Van den Berg e[...] slappeling die nu de mar[...]laar uithangt, maar woe[...]dag wel met enige gretighe[...] de schadevergoeding kw[...] afhalen in Sliedrecht.

Hoe hoger hoe later, hoe lager hoe vroeger

Vrouwen met een laag opleidingsniveau bevallen vaker te vroeg dan vrouwen met een hogere opleiding. Het gaat dan om een zwangerschap van korter dan 32 weken. **De te vroeg geboren kinderen** van deze vrouwen hebben ook meer handicaps. De kinderen van deze moeders die niet te vroeg zijn geboren hebben in het algemeen vaker gezondhei[...] problemen. Dit conclude[...] het Nederlands Institu[...] voor Preventieve Gezondhei[...]zorg van de TNO.

Een te vroege geboorte v[...] groot de kans op handicap[...] Uit het TNO-onderzo[...] blijkt dat 23 procent van [...] premature kinderen v[...] vrouwen met een lage op[...]ding licht of ernstig geham[...]capt is. Bij vrouwen met e[...] middelbare of hogere op[...]ding ligt dat percentage [...] 15. Uit een ander algeme[...] onderzoek blijkt dat aand[...]ningen van de luchtweg[...] vaker voor komen bij k[...]deren van vrouwen met e[...] lage opleiding. Ook huisar[...] bezoek en ziekenhuisopna[...] liggen hoger voor die k[...]deren.

Superministers

Een meerderheid van de Tweede Kamer wil volgend jaar na de kabinetsformatie een aantal kleine departementen met **superministers** die leiding geven aan andere bewindslieden bij grote maatschappelijke problemen. Het CDA denkt aan vier van die kern-ministeries; voor criminaliteit en fraudebestrijding, voor werkgelegenheid, voor vreemdelingenbeleid en voor infrastructuur.

Picasso's voor 60 miljoen weg

Het veilinghuis Sotheby's heeft een privé-collectie van 88 **schilderijen van Picasso** donderdagavond voor 32 miljoen dollar (ongeveer 60 miljoen gulden) verkocht. De verkoop vormde de afsluiting van een twee dagen durende veiling van impressionistische en moderne kunstwerken waar voor ongeveer 175 miljoen gulden aan kunst werd verhandeld.

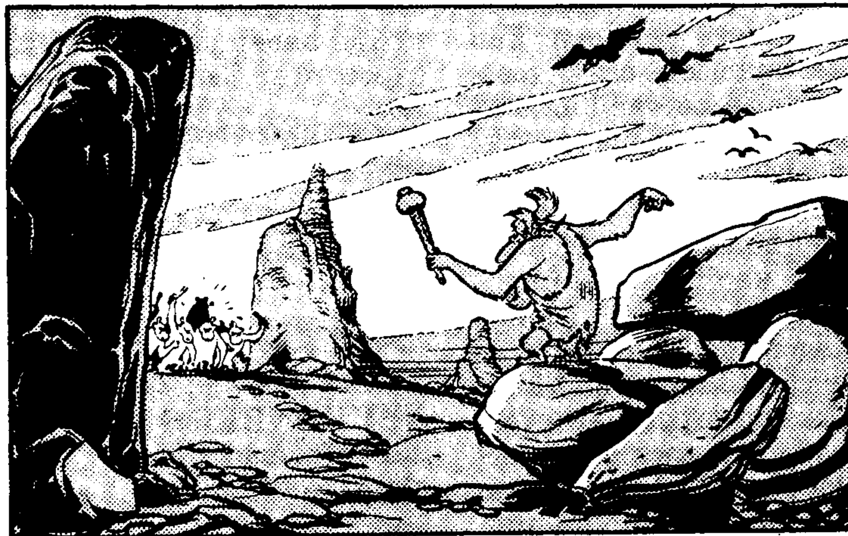
Smartelijk veel geld

De Sunday Mirror, [...] van de vele boulevardkran[...] in Groot-Brittannië, heeft [...] wel erg **dure vergissi[...]** begaan. Ze moet **Elton Jo[...]** (46) bijna een miljoen gul[...] smartegeld betalen omdat [...] de zanger met de excentri[...] uitdossingen er valselijk [...] beschuldigd heeft dat hij [...] "dieet des doods" volgt. [...] circa 200.000 gulden [...] meteen betaald mo[...] worden, gaat naar versch[...]lende liefdadigheidsinst[...]lingen.

Tom Poes en de Bommel-legende

door Marten Toonder

4091 — Buiten de grot was de avond gevallen. De volle maan rees bleek uit de nevels op en wierp vreemde schaduwen over het landschap. In de natuur was slechts het fluiten van de wind om de vulkaankegels te horen, maar uit de spelonk klonk een snel naderend gezang op.

En nu dromde er een vreemde groep uit de uitgang. Het waren de vreemdelingen die we gisteren hebben kunnen gadeslaan, doch nu hadden ze zich met behulp van gemalen kalksteen geheel wit gemaakt.

Op hun schouders droegen ze heer Ollie in snelle pas naar de vlakte, terwijl ze een vreemd lied ten gehore brachten:

"Moon, moon, goela goela bom
Moonzerk. Glooropagaan hopklop bom
Hupfludder moonzerk goela bom"

of woorden van gelijke strekking. Maar heer Bommel had er weinig aandacht voor. Hij zat beklemd op de witgekalkte schouders en schokte mee in de draf die hem over het landschap voerde. WILLEMSTAD —In de verte werd hij een ruwe opeenstapeling van stenen gewaar, die hem over het landschap voerde.

"Waar gaat dit heen?" prevelde hij met bleke lippen. "D-dit zijn ruwe lieden, vol vreemde gebruiken. Is dit nu een welkomstfeest, dat ze een heer bereiden, of is het iets... iets engs, als men begrijpt wat ik bedoel? Hoe moet dit aflopen? Och, hoe kom ik ooit weer thuis?"

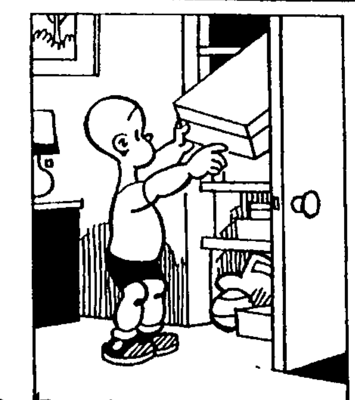
Hij was niet de enige die zich dit afvroeg. Professor Sickbock woelde zich in de stilte van zijn laboratorium peinzend in de sik en mompelde:

"We moeten de heer Bommel terug zien te brengen, dat is duidelijk. Anders blijft hij in het verleden steken en dat zou jammer van deze aardige proef zijn. Maar hoe? Ik geef toe, dat ik daar nog niet voldoende over heb nagedacht."

HENRY ® By Dick Hodgins

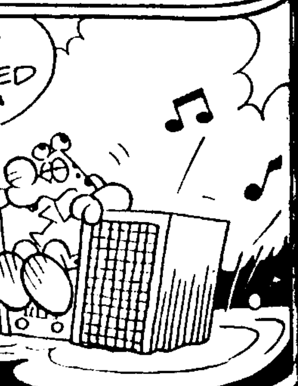

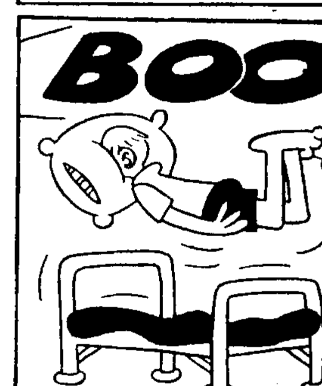

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

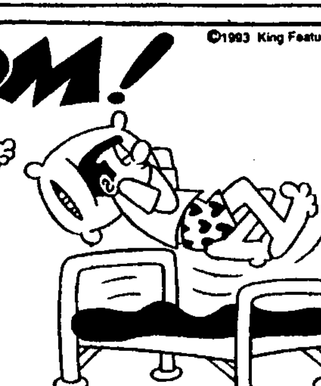

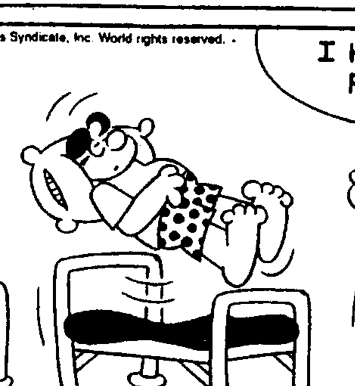
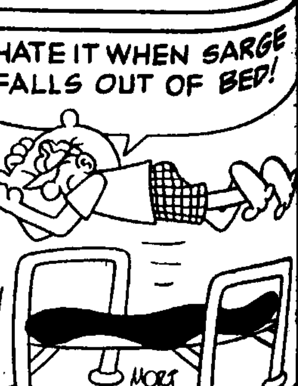

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

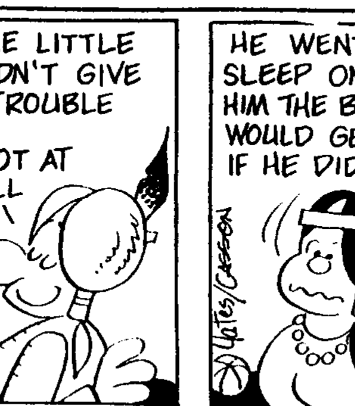

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
...nten van de artsen van Bandabou ...e district) kunnen in spoedgevallen ...: 641658 bellen en dan het ...oordapparaat afluisteren. De ...rten van de andere districten kunnen ...n spoedgevallen de artsenpraktijk van ...n eigen huisarts bellen en het ...oordapparaat zal dan mededelen wie ...dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patienten)
...e dienstdoende arts belt U tel.: ...25100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
...e dienstdoende arts gedu... het weekeinde en op feestdagen ...tel: 682222 op te bellen.

...MEDICO STA ROSA
...weg 327. Tel.: 672300/...
...zaterdag en zondag van ...24.00 uur.

...TER E.A. WINKLAAR
(particuliere patiënten)
...weg 130. Tel.: 371418
...op zaterdag en zondag ...11.00-12.00/17.00-18.00 uur.

GENEESKUNDIGE DIENST

... EN 2DE DISTRICT
...ber 1993 vanaf 08.00 uur ...ember 1993 om 07.00 uur: ...Holt-Suiters, Dokterskamer ...Tel.: 671101; spreekuren: 11.00-...18.00 uur; spoedgevallen tel.: ...b.g.g. 689268/689337.
...patiënten van de volgende ...Da Costa Gomez, Nassy-...Tseng, Ten Holt-Suiters, ...Doran, Guerrero-Bakmeyer, ...De Vos en Braam)

...EN 2DE DISTRICT
...1993 vanaf 17.00 uur ...1993 om 07.00 uur: ...Dokterskamer Muizen-...; spreekuren: 11.00-12.00/ ...; spoedgevallen tel.: ...689268/689337.
...patiënten van de volgende ...Gollo, Roose, Braakman-...Rouw-Picus, Davelaar, ...Heerenveen, Nivillac, ...en De Vos)

...DISTRICT BAN-...
...1993 vanaf 07.00 uur ...1993 om 07.00 uur: ...Gezondheidscentrum ...; spreekuren: ...18.00 uur; spoedge-... b.g.g. 689268/689337.
...patiënten van de volgende ...Sommer, Lucasius,

...van hier niet genoemde ...geraden in spoedge-...arts te bellen en te ...voor deze de dienst ...verdient te allen tijde ...huisarts te kiezen die ...weekeinden bereikbaar-...Vraag er naar bij uw ...

...VERPLEGING
...GELE KRUIS ...VERPLEGING ...S MARGRIET

Santa Maria 17. Tel.: 682344/ 682947, 682412/682574. Fax: 681000. Kantooruren: 07.00-16.30 uur.
Voor de wachtzuster gelieve tel.: 603661 te bellen na 17.00 uur.
Telefonisch spreekuur in ieder wijkgebouw: dagelijks van 08.00-08.30/ 14.30-15.00 uur.
* Huize Halman Otrobanda: tel.: 628288; spreekuur: woensdag van 09.00-11.00 uur.
* Sta. Maria 17: tel.: 682344; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Bonam: tel.: 371865. spreekuur: dinsdag van 09.00-11.00 uur. Sokudi: tel.: 367824.
* Sentro Mediko Montagne Abao: tel.: 673711; spreekuur: woensdag van 09.00-11.00 uur.
* Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel.: 618577; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Suffisant: tel.: 687707; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Sta. Rosa: 671628; spreekuur: dinsdag van 09.00-11.00 uur.
* Inloopspreekuur voor zuigelingen- en kleuterzorg: vrijdag van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pintostraat. Tel.: 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15: P.O. Box 3619. Tel.: 692231/692232. Fax: 682709; geopend van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Silberie Kavel 16; open van 08.00-16.00 uur. Tel.: 649422.
Voor de wachtzuster vanaf 5 november om 17.00 uur t/m 12 november om 07.00 uur gelieve tel.: 691838 of page 669-0368 te bellen.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43. P.O. Box 3619. Tel.: 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling. Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur. Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bellen: zuster Lovert. Tel.: 641141 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG 6
Otrobanda:
Union, Breedestraat 137. Tel.: 623575.
Punda:
Popular, hoek Madure-/Columbusstraat. Tel.: 611269/612376.
ZONDAG 7
Otrobanda:
Otrabanda, Winkelcentrum Colon. Tel.: 625633-34-35.
Punda:
Juliana, Julianaplein 6. Tel.: 654500.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aldelijn:	128
Kodela:	135

VERLOF BEGRAFENIS
(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 6 november:
R. de Windt, Uteweg 53.
zondag 7 november:
A. Michel, Dr. M.L. King Boulevard 42.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

LUCHTPOSTSLUITING POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; ... om 10.15 uur; voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur. Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 688344 ...)
openingstijden: van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 688...

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 814008 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

ZONDAG
LANDHUIS ASCENCION
10.00-14.00 uur open huis.

WIT GELE KRUIS 'PRINSES MARGRIET'
14.00-18.00 uur Bon Ku N'é - Buurtcentrum Sta. Maria.

AMIGOE colofon

WEGA DI NUMBER
9639
1238
0501

JEUGDHUIS DE TAMARIJN
11.00-15.00 uur 'koopjesdag' - hoek Mahaai-/Jasmijnweg.

MAANDAG
TOERISTENSCHIP
11.00-20.00 uur *Seawind Crown* (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTANA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO
Ebenezer Church
(Oranjestraat 111 (Rev. O.G. Haasnoot)
09.30 uur Rev. O.G. Haasnoot (H.C.); *collection food packets.*
Fortkerk
(Fort Amsterdam (ds. H.J. Egginki)
09.30 uur ds. Van Oudheusden; collecte voedselpakket.
Emmakerk
(Rio Canario (ds. P. v/d Waal).
09.30 uur ds. P. v/d Waal; collecte voedselpakket.

NOACH-KAPEL
zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) -Marinebasis Parera.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUDIA BENDITA
zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

TDS (kanaal 99)
ZATERDAG
18.30 Orfik-voetbal (herhalingen): finale Wispri - Indie Vitoria en finale Musal...

AE (kanaal 73)
ZATERDAG
16.00 Movie: Charley Varrick
18.00 Evening at the Improv
19.00 In Search Of...
19.30 In Search Of...
20.00 Bob Vila's Home Again
20.30 Bob Vila's Home Again
21.00 Movie: Catch-22
22.00 ...
23.00 Comedy on the Road
24.30 Caroline's Comedy Half Hour
01.00 Movie: Catch-22
03.30 Comedy on the Road
04.30 Caroline's Comedy Half Hour
05.00 Movie: The Ugly American
ZONDAG
12.00 Movie: David Copperfield
14.00 Movie: The List of Adrian Messenger
16.00 Movie: The Seven Per-Cent Solution
18.00 Civil War Journal
19.00 Real West
20.00 House of Elliott ()
21.00 Dinosaur!
22.00 Dinosaur!
23.00 Agatha Christie
24.00 Caroline's Comedy Hour
01.00 Dinosaur!
02.00 Dinosaur!
03.00 Agatha Christie
04.00 Caroline's Comedy Hour
05.00 Movie: The Seven Per-Cent Solution

CBS (kanaal 75)
ZATERDAG
16.30 Motorweek
17.00 Andy Griffith
17.30 Olympic Winterfest: Countdown to Lillehammer
19.00 News
19.30 CBS News
20.00 Countdown at the Neon Armadillo
21.00 Dr. Quinn, Medicine Woman
22.00 Harts of the West
23.00 Walker, Texas Rangers
24.00 News
24.30 Roseanne
01.00 Movie: Cobra
03.00 Movie: The Great Muppet Caper
05.00 CNN Headline News
ZONDAG
12.00 Charlie Gaddy Reports
12.30 Guide to Homes
13.00 Mike O'Cain
13.30 NFL Today
14.00 NFL Football
17.00 NFL Postgame
17.30 Emergency Call
18.00 Andy Griffith
18.30 Roseanne
19.00 News
19.30 CBS News
20.00 60 Minutes (R)
21.00 Murder, She Wrote
22.00 CBS Sunday Movie: Ghost
24.00 News
24.35 Amén
01.30 Arsenio Hall
02.05 Court TV

ABC (kanaal 77)
ZATERDAG
16.30 College Football
20.00 News
20.30 NY Views
21.00 George
21.30 Where I Live
22.00 Paula Poundstone
23.00 Commish
24.00 News
24.30 Movie
02.30 News
03.00 Movie
05.00 Movie
ZONDAG
12.00 New York Views
12.30 This Week With David Brinkley
13.30 News Conference
14.00 Like It Is
15.00 Skate America
17.00 PGA Golf
19.00 News
19.30 ABC News
20.00 America's Funniest Home Videos (R)
20.30 Funny People
21.00 Movie: Dances With Wolves (Pt 1 of 2)
24.00 News
24.30 Movie
02.30 News
03.00 Runaway With the Rich & Famous
03.30 Worlds News Now
05.30 Oprah Winfrey

CINE (kanaal 83)
ZATERDAG
15.30 Movie: Más Barato por Docena
18.30 Movie: Loca Academia de Pilotos
20.00 Movie: El Regreso de Sam McCloud
22.00 Movie: Malos Modales
24.00 Movie: Háblame de Sexo
02.00 Movie: Amor y Ley
04.00 Movie: Al Borde del Infinito
ZONDAG
12.00 Movie: Experimento Humano
14.00 Movie: La Condesa Descalza
16.30 Movie: Amor Electrónico
18.00 Movie: Comando Suicida
20.00 Movie: Experimento Humano
22.00 Movie: La Obsesión de Sara Hardy
24.00 Movie: Esta Noche Soy Peligrosa
02.00 Movie: La Niñera
04.00 Movie: Personales, Venganza Fatal

NBC (kanaal 85)
ZATERDAG
17.30 Equestrian (Cont.)
19.00 News
19.30 NBC News
20.00 Inside Edition
20.30 Saturday Sports
21.00 Mommies
21.30 Café American
22.00 Empty Nest
22.30 Nurses
23.00 Sisters
24.00 News
01.30 Satuday Night Live
02.00 HBO Comedy Case
03.30 Movie
05.30 To Be Announced
ZONDAG
12.00 Roswell St. Baptist
13.00 Coach's Corner
13.30 NFL Live
14.00 NFL Football
17.00 NFL Football
20.00 I Witness Video
21.00 seaQuest DSV
22.00 Movie: Matter of Justice (Pt 1 of 2)
24.00 News
24.35 Mama's Family
01.05 Golden Girls
01.35 Golden Girls
02.05 Paid Program
02.35 Motorweek
03.05 NBC Nightside

TBS (kanaal 89)
ZATERDAG
15.05 Movie: The Love Boat Visits London and Paris
17.05 Movie: The Love Boat's Going to the Dogs
18.35 Hollywood Gets MADD
19.05 WCW Saturday Night Wrestling
20.05 Movie: Seachers
23.35 Movie: Mister
02.05 Movie: Sands of Iwo Jima
04.20 Movie: High Noon
ZONDAG
13.35 Movie: Airport '77
17.35 Happy Days
18.05 2 Stupid Dogs
18.35 New Adventures of Captain Planet
19.05 WCW Main Event Wrestling
20.00 Movie: Perry Mason: The Case of the Lady in the Lake

22.00 National Geographic Explorer
23.00 World of Audubon
24.00 Network Earth
24.30 Hollywood Gets MADD
01.30 World Tomorrow
02.00 Paid Program
05.00 Paid Program

LIFE (kanaal 91)
ZATERDAG
15.00 Anything But Love
15.30 ANything But Love
16.00 Unsolved Mysterieus
17.00 Movie: Other Women's Children
19.00 Movie: Spenser, Ceremony
21.00 Movie: Killing in a Small Town
23.00 Hidden Room
23.30 Hidden Room
24.00 Unsolved Mysteries
01.00 China Beach
02.00 Self-Improvement Guide
05.00 Self-Improvement Guide
ZONDAG
12.00 Homemade for the Holidays
12.30 Avon and You
13.00 Frugal Gourmet
13.30 Frugal Gourmet
14.00 Supermarket Sweep
14.30 Shop 'Til You Drop
15.00 thirtysomething
16.00 Unsolved Mysteries
17.00 Movie: Bare Essence (Pt 1 of 2)
19.00 Movie: Bare Essence (Pt 2 of 2)
21.00 Movie: Clean and Sober
23.30 Hidden Room
24.00 Speciality Update
01.00 Physicians' Journal Update
02.00 Self-Improvement Guide
05.00 Self-Improvement Guide

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)
ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irma
18.00 Studio Sport
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turistiko (presentator Captain Sterling)
20.00 Wega di Number Kòrsou
20.07 5 Minüt pa bo Futuro
20.15 Musical Special
21.00 Telenotisia
21.30 New WKRP in Cincinnati
22.00 Estreno: Jail Birds
23.30 Sluiting
ZONDAG
16.00 Sena di Señor
17.00 Much'i Ben
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku..... Mascaruba
18.30 Musical Special
19.00 Tele-Suerte
20.00 5 Minüt pa Bo Futuro
20.20 ALM Special: Eerste vlucht van United Airlines
21.00 Telenotisia
21.30 Shete Dia
22.00 Sunday Night Movie: Dead Run
23.30 Superstars of Wrestling
24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

BRUSSEL - De Nederlandse minister Hedy d'Ancona van WVC heeft gisteren in Brussel aandacht gevraagd voor de rol van de publieke omroep in het kader van de onderhandelingen over een nieuw GATT-akkoord.

Tijdens een bijeenkomst van cultuurministers van de Europese Gemeenschap vroeg zij de Europese Commissie, in haar onderhandelingen met de VS over een audio-visuele paragraaf voor een wereldhandelsovereenkomst niet voorbij te gaan aan het belang van de publieke omroep, die grotendeels uit doelheffingen wordt gefinancierd.

Volgens D'Ancona kan Nederland overigens leven met de benadering die de Commissie momenteel in deze zaak voorstaat: Geen uitzonderingspositie, maar ook geen aantasting van bestaande subsidieregelingen en behoud van de mogelijkheid het aantal buitenlandse produkties op Europese televisiezenders te beperken tot 49 procent. Het inbrengen van de "specificiteit" van de Europese cultuur gekoppeld aan een set van zes randvoorwaarden in een GATT-akkoord heeft bij "een aantal EG-landen de voorkeur boven een totale uitzonderingspositie", aldus de bewindsvrouw. Frankrijk blijft volgens haar echter nog steeds dwars liggen en denkt dat de EG cultuur en met name de audio-visuele sector buiten een akkoord gehouden moeten houden.

ASFINAG, de Oostenrijkse maatschappij voor de financiering van autowegen, geeft op de Nederlandse kapitaalmarkt een 6,125 procents ...jarige obligatielening van ƒ 350 miljoen uit onder ...garantie. De koers van uitgifte bedraagt 100,... procent. Vervroegde aflossing is niet toegestaan. De stukken komen 8 november in de notering aan de Amsterdamse beurs.

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van onze inniggeliefde en onvergetelijke vader, grootvader, schoonvader, broer en zwager:

WILFRED LEON LAUFFER
op de leeftijd van 77 jaar,

Zijn diepbedroefde kinderen:
Henny Limvers - Lauffer,
Deanna en Rudy van der Veen - Lauffer,
Egon Lauffer,
Percy en Anna Lauffer - Zeppenfeldt.
Zijn kleinkinderen:
Andrew Limvers,
Dieudonne en Darryllin van der Veen.

Zijn zuster:
Adela en Charles Marugg - Lauffer.
En familieleden:
Marugg, van Berkel, Kroon, en Amanda Bhola.

De teraardebestelling vindt plaats op maandag 8 november a.s. vertrekkende om 04.00 uur des namiddags vanuit El Tributo Otrobanda naar de katholieke begraafplaats aan de Roodeweg. Gelegenheid tot condoleren vanaf 01.00 uur des namiddags.

Hierbij maken wij het overlijden bekend van

OSCAR E. van KAMPEN
beter bekend als Pachi van Kampen

De teraardebestelling zal later bekend worden gemaakt.

Funeraria Zepp Wever

"Als een schip achter de horizon verdwijnt is het niet weg. Je ziet het alleen niet meer".

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van mijn man, onze vader, grootvader en broer

mr. Carlos Herrera

geboren op 13 februari 1930 en gestorven op 31 october 1993.

Echtgenote	:	**Marion R. Herrera-Glückstern**
Kinderen	:	**Ruben en Gisella**
		Annuska en Reint
		June en Willem
		Guylaine
Kleinzoon	:	**Kevin**
Zus	:	**Digna Marina Laclé - Herrera**

En verdere familieleden en vrienden op Aruba, Curaçao, Nederland, Canada en Australië.

De teraardebestelling zal plaats vinden op 8 november 1993 vertrekkende vanuit de Rooms Katholieke kerk San Francisco naar de Katholieke begraafplaats te Boerhaavestraat. Gelegenheid tot condoleren vanaf 14.00 uur. Om 16.00 uur zal er een rouwdienst worden opgedragen. Na de begrafenis gelieve geen rouwbeklag aan huis.

Gelieve geen kransen of bloemen te sturen, maar een donatie aan de volgende stichtingen: Abuso di Mucha, F.A.V.I., Casa Cuna en Maristella.

Aruba, 6 November 1993.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt en vrijwel droog. Gedurende de vroege ochtenduren bestaat er een kleine kans op een plaatselijke lichte bui.
Zwakke tot matige oostelijke wind, tussen vijf en vijftien knopen.

WEEROVERZICHT:
De Benedenwinden eilanden zullen in de komende 24 uur ... boven de Atlantische Oceaan, komen te liggen.
De vochtigheid achter een voornamelijk tijdens de vroege ochtenduren voldoende zijn om een plaatselijke bui tot ontwikkeling te doen komen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Station	Het weer (Vanmorgen 08.00 L.T.)	Max (Afgelopen 24 uur)	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	31	27	0.0
Bonaire	half bewolkt	32	26	0.0
Curaçao	half bewolkt	32	27	0.0
Sint Maarten	licht bewolkt	31	27	sp
Atlanta	licht bewolkt	24	08	9.9
Caracas	licht bewolkt	--	20	0.0
Kingston	licht bewolkt	33	24	0.0
Miami	licht bewolkt	30	21	0.0
New York	licht bewolkt	17	12	9.4
Paramaribo	half bewolkt	33	23	0.2
Port-of-Spain	regenbui	32	23	13.8

GITAARLES
voor beginners
en anderen
Individueel privé
Dus snel
GRATIS lesboeken!
Tel.: 376650

NEDERLANDER, nette Dame
wenst een serieuze relatie!
Ben je tussen 43-58 jaar?
Schrijf dan spoed een brief met je telefoonnummer onder no. 55 kantoor Amigoe, Scherpenheuvel - Curaçao N.A.

schildersbedrijf **Perfect** N.V.
De huisschilder van huis uit.
Tel: 601766 - 369127
Fax: 369127

Prachtige **Calla lelies**
Bon Aparte
George Maduroweg 21 A

Kliniek Dr. J. Taams
vraagt per 1 januari 1994
I. Verpleegkundige A
II. Ziekenverzorgenden
Gegadigden persoonlijk melden maandag 8 no[v.]
tussen 6 en 7 uur 's avonds
in de officina van Dr. Taams
Warawaraweg 4

Zondag 7 nov. a.s. de hele dag non stop
open van 8.00 a.m. - 7.00 p.m.
BOTICA OTRABANDA
winkelcentrum Colon

TE KOOP GEVRAAGD
in Saliña Shopping Area
Eigendomsterrein
met of zonder pand
grootte ca. 500 m²
Brieven onder nummer 56, aan het buro van dit blad Curaçao

SURINAAMS ETEN
Voor lekker Surinaams eten moet u aan de
Rooseveltweg 133
t/o de Antillen wezen (Sta. Maria)
Zondag van 12 - 4 uur
O.a. verkrijgbaar
Moksi-Moksi, Roti Bami, Nassi, Pom, etc.
Ook catering.
Tel. 685679

De lekkerste ROTIE'S
pom, pastei, bamie, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, br. bonen, bloedworst kunt u elke zondag tussen 12 en 4 uur bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht van de week
Koraal Partier kav. 87
Tel: 674103

GEVRAAGD
voor zojuist gestart
internationaal georiënteerd bedri[jf]
DIRECTIE-SECRETARESS[E]
20 à 30 uur / week
Werktijden in overleg
Talenkennis: Nederlands, Papiame[ntu]
Engels en bij voorkeur Spaans
Bel voor inlichtingen: 692750

Poppenhuisjes (3 verschillende), poppenledikantjes, **poppencommode** met kastje, poppenpo, poppenwieg, poppenbad
en uiteraard een uitgebreide **kollektie poppen**. Zachte, stoffen en vinyl poppen, looppoppen, Barbiepoppen, babypoppen en tienerpoppen met kleertjes.
La Bonanza
Breedestraat 33 - 35 Otrobanda

PORCH-SALE
Mooie planten tegen zeer lage prijzen, o.a.:
mini Ixora, mini Anturium, Ficus Starlight en nog veel meer
Datum: 7 november
Tijd: 9 a.m. - 4 p.m.
Adres: Seroe Loraweg tegenover Super Muffler

TE KOOP WOONHUIS
grote tuin en vruchtbomen,
gelegen te Cassandraweg 43
Voor meer informatie:
Tel.: 376005

Te koop:
Authentieke chinese potten, vazen en lampen
tegen redelijke prijzen op zaterdag en zondag a.s. van 11 uur 's morgens tot 6 uur 's middags
Adres: Apollostraat 26

CANADIAN CITIZENS
Residing in The Netherlands Antilles and Aruba [are] invited to register with the Embassy in person, [by] mail or by fax. Those already registered with us [are] also invited to update their registration.
Please contact the Embassy:
Torre Europa, Piso 7,
Av. Francisco De Miranda
Campo Alegre.
Caracas, Venezuela
Tel.: 0602-951-6166
Fax.: 0602-951-4950

CITOYENS CANADIENS
Residant aux Antilles Neerlandaises et Aruba [sont] invites a s'inscrire a L'Ambassade en s'adressant personne, par la poste ou par telecopieur. Ceux [qui] sont deja inscrits sont aussi invites a mettre a [jour] leur inscription.
Priere contracter L'Ambassade A:
Torre Europa, Piso 7,
Av. Francisco De Miranda,
Campo Alegre,
Caracas, Venezuela
Tel.: 0602-951-6166
Fax.: 0602-951-4950

OPTIE C:
geen invoerrechten op leermiddelen

Te huur aangeboden:
Twee appartementen
met elk één airco slaapkamer volledig gemeubileerd. f 1.100,= p/mnd inclusief bepaalde dingen
Voor inf. tel. 375583
tussen 7 en 8 uur n.m. bellen

TE HUUR
voor vakantiegangers
RUIME APPARTEMENTEN
Periode: november
Inl.: 376947

Las Vegas SUPERMARKET
Gosieweg 90
Tel. 373772/371950/373044
Trakteer uzelf eens op een bavarois-taartje gemaakt door de Meesterbakkers van Las Vegas.

TE KOOP
MITSUBISHI LANCER 88
f. 13.800.-; stand./airco
Wasmachine autom. f. 650,-
Tel.: 671770
TE HUUR
NIEUWBOUW WONING
Direct beschikbaar
Montagne Abou f. 2000,-
2 borg, 2 maanden vooruit
Tel.: 671770

TE HUUR
OMGEVING FRANCIA
voor de periode 8 november - 13 december 1993
Zeer leuk ingericht
TUINHUISJE
met ruime slaapkamer, voorzien van airo, cable t.v. en telefoon
Afl. 490,- per week, inclusief water, gas en electra
Tel.: 367420

Te huur
APPARTEMENT
met slaapkamer te Jan Sofat fl. 1300,= per maand. Inclusief water, elektra, telefoon, black box, airco + dienstmeisje 1x per week.
Inl.: 675886

FAXNUMMERS: AMIGOE
Redactie: 674744
Advertentie: 674524

CACTUS CLUB GOES FISHING

... Enjoy our 2 Weeks of
SEAFOOD SPECIALS
November 7 - 20

CACTUS CLUB
S.B.N. van Staverenwe[g]
Tel.: 371600

Sunday, November 7th.
Lunch/Dinner: "Masbango Creole" Masbango served with funchi or rice, fried plantain and avocados.
Fls. 19.50

Monday, November 8th.
Lunch: "Scall[ops] [illegible] [Coqui]llaques" Sauteed scallops in [illegible] then topped [illegible]
Dinner: "[illegible] Salmon Steak" A [illegible] salmon topped with a [illegible] served with your choice of potatoes or rice.
Fls. 32.50

Tuesday, November 9th.
Lunch: "Cold Seafood Pasta" A combination of seafood tossed in cold marinated pasta.
Fls. 15.50
Dinner: "Scampi a la Indienne" Sauteed jumbo shrimps in a spicy curry, pineapple sauce served with rice.
Fls. 28.50

Wednesday, November 10th.
Lunch: "Snapper Seviche" Snapper marinated in a lemon, onion and vinega[r] combination
Fls. 12.50
Dinner: "Conch Platter" Sauteed conch served with your choice o[f] potatoes or rice
Fls. 22.50

Thursday, November 11th.
Lunch: "Seafood Crepes" Delicate crepes stuffed with seafood ragouts and topped with bearnaise sauce.
Fls. 14.50
Dinner: "Sole Meuniere" Sauteed Dover sole served with your choice of potatoes or rice.
Fls. 35.00

Friday, November 12th.
Lunch: "Smoked Salmon Platter" Thin slices of smoked salmon served with onion rings, capers, [illegible] sauce and toast.
Fls. [illegible].50
Dinner: "Squid Creole" Sauteed squid in creole sauce served with rice.
Fls. 24.50

Saturday, November 13th.
Lunch/Dinner: "Whole Red Snapper Creole" The whole red snapper sauteed and served with rice or funchi and fried plantain.
Fls. 23.50

Sunday, November 14th.
Lunch/Dinner: "Shrimp Curry" Grilled jumbo shrimps on a skewer served wi[th] curry sauce and your choice of potatoes [or] rice.
Fls. 28.50

Monday, November 15th.
Lunch: "Crab-Salad" Fresh green salad topped with snow crab, red onion, and cocktail sauce, served with toast.
Fls. 17.50
Dinner: "Barracuda" Steak of barracuda grilled and served with your choice of potatoes or rice.
Fls. 23.50

Tuesday, November 16th.
Lunch: "Smoked Fish Platter" Smoked eel, salmon and oysters served with toast.
Fls. 17.50
Dinner: "Seafood Lasagne" Layers of noodles stuffed with different cheeses and seafood, topped with marinera sauce.
Fls. 21.50

Wednesday, November 17th.
Lunch: "Shrimp Caesar Salad" Our Caesar salad topped with shrimp.
Fls. 15.50
Dinner: "Garlic Shrimps and Scallops" Shrimps and scallops sauteed in garlic butter served with rice and garlic bread.
Fls. 28.50

Thursday, November 18th.
Lunch: "Seaf[ood] Quesadillas" Chunks of [illegible] scallops stuffed [in] two flour [illegible] guacamo[le]
Di[nner]: [illegible] Chun[ks] [illegible] topped ov[er] [illegible]
Fls. 29.50

Friday, November 19th.
Lunch: "Smoked [illegible]" [illegible] slices of smoked eel served [illegible] toast.
[Dinner]: "Seafood au Gratin" Chunks of fish topped with a seafood sauce and melted cheese, served with pasta.
[F]ls. 24.50

CACTUS CLUB ....
NOT JUST ANOTHER RESTAURANT

Saturday, November 20th.
Lunch/Dinner: "Shrimp Avoca[do] Deli[ght]" A big garden salad topped with a mix of jumbo shrimps, avocado chunks an[d] cocktail sauce.
Fls. 19.50

ÑAPA
ZATERDAG 6 NOVEMBER 1993
AMIGOE
Weekend Bijlage Amigoe

INTERVIEWS

Aloë Vera van Aruba de beste

REPORTAGES

Rum brengt vreugde bij de arme man

= door Nel Casimiri =

Aminta Sprockel kijkt terug op 20 jaar hard werken

TOTOLIKA: VOORBEELD VOOR DE REGIO BIJ GEHANDICAPTENZORG

De vereniging van ouders van geestelijk gehandicapte kinderen Totolika estaat twintig jaar. Op verchillende manieren heeft de uraçaose gemeenschap dat unnen merken. Er is een estnummer verschenen van et tijdschrift van de vereniing, er is een dichtbundel itgebracht met de titel *npulso*, er zijn diverse sport n spelevenementen eweest en vorige maand erd voor de derde keer een *ko di Kurason* opgevoerd. ooral dat laatste is een root succes geweest. minta Sprockel, voorzitster an Totolika, en al twintig ar de drijvende kracht chter de vereniging, is eweldig enthousiast over eze show. Geestelijk gehanicapten van Curaçao, maar ok uit Nederland, uit Aruba, onaire, de Dominikaanse epubliek en uit Suriname ebben aan deze talentenhow meegedaan.

Dit is de beste presentatie ie we geven kunnen: de ensen zelf laten zien wat e kunnen. Niet iedereen eeft de show kunnen zien. r is ook een ander misgeopen met de P.R. en we inden het jammer dat we de how niet kunnen herhalen, aar dat is onmogelijk, mdat er zoveel buitenlandse rtiesten hebben meegeaan."

Trots toont ze ook de proza- en poeziebundel *Impulso* zie pag. 5 voor een recensie iervan). Het boekje is mooi itgegeven met illustraties an Wilson Garcia.

"We hebben het officieel angeboden aan mevrouw Saleh. Er was een kinderoor bij, heel stemmig, en wee studenten hebben wat an de gedichten voorgeragen. Zo mooi! We hebben en oproep gedaan om bijragen voor de bundel en achten heel optimistisch dat e wel zo'n vijftig à zestig nzendingen binnen zouden krijgen waaruit we zouden unnen kiezen. We kregen r dertig. Maar dat was toch mooi. Drie bijdragen waren an ouders met een gehandiapt kind. Ik denk dat we, ls we het een volgende keer og eens doen, meer bijragen zullen krijgen. Zoiets eeft tijd nodig. Er zijn altijd ensen die denken: 'dat kan k ook' of 'dat zou ik ook unnen".

In het laatste nummer van het tijdschrift van de vereniing dat dezelfde naam raagt, is de geschiedenis an de afgelopen twintig jaar opgenomen.

"Wij zijn altijd van vier unten uitgegaan: we willen nformatie geven en daaroor een bewustmakingsproces op gang brengen zowel n de gemeenschap als bij de uders. En ons inzetten voor ecreatie en sport".

Kunt u wat meer vertellen ver de oprichting van de ouderverening Totolika in 1973?

Ik was bij de dokter om mijn ind te laten testen. Ik ben elf ouder van een gehandiapt kind. En toen raadde de okter me aan met een ouderereniging te beginnen. Maar oe pak je zoiets aan? Er was iets op Curaçao wat er op eek. En waar haalde ik ndere ouders vandaan? Toen heeft die dokter me angeraden contact op te emen met oudervereningen in Nederland. Daar estaan er drie. En die unnen helpen. Zij weten at je moet doen. Ik heb eschreven en enorme reacies gehad. Er was zo'n grote nteresse. Er kwamen brieen, er werd materiaal gesturd en informatie.

Toen heb ik ook rondgekeken en gevraagd en binnen een paar maanden had ik een groep ouders bij elkaar en konden we samen plannen maken. We hebben toen onze eerste persconferentie gegeven. Op die eerste persconferentie kwam alleen iemand van de Amigoe. Dat was Mayra van der Dijs. Haar artikel heeft veel losgemaakt. We hebben talloze telefoontjes gehad. De mensen feliciteerden ons met onze durf. (dat we durfden te zeggen dat we een geestelijk gehandicapt kind hadden) Je moet niet vergeten dat het twintig jaar geleden heel anders was als nu.

We hebben allerlei instanties en de gedeputeerden benaderd om te vertellen dat we bestonden. We gaven lezingen en vroegen overal naar namen van mensen die ook een geestelijk gehandicapt kind hadden. Ook kregen we lijsten van wachtlijsten voor het speciaal onderwijs. Op die adressen gingen we op huisbezoek en bij die bezoeken leerden we dat er veel meer moest gebeuren. Wij wilden steun geven aan ouders. Er was totaal geen leiding, geen informatie, niets. Wel bestond er sinds 1968 een stichting voor geestelijk gehandicapten, maar die stichting was slapend, ze deden niets. Toen hebben wij in 1974 die stichting heropgericht. Er moest wat gebeuren".

In de afgelopen 20 jaar is er ontzettend veel bereikt. Aminta Sprockel wil er over praten, maar er is zo veel gebeurd, dat ze het liefst alles tegelijk vertelt.

"We hadden meer plaatsen nodig bij het voortgezet onderwijs, er bestonden lange wachtlijsten. Tegenover ons woonde gedeputeerde Willy Franco, die kende ik. Hij heeft toen besloten de klassen groter te maken. 'In plaats van 12 kinderen per klas gaan we naar 16 kinderen en we zetten er een assistent bij voor de leerkracht', zei hij. Dat is nog steeds zo.

Onze lezingen werden goed bezocht, de mensen waren hongerig naar informatie. Ik heb nog zoveel foto's uit die tijd. Maar er moesten meer voorzieningen komen. Een dagverblijf was dringend noodzakelijk. Dat moest niet door ons geleid worden, wij hadden het te druk, maar daar moesten deskundigen voor komen. Daarom hebben we ook die stichting opgericht. Toen we bij de notaris kwamen voor de statuten, vertelde hij ons dat er al zo'n vereniging bestond.

De voorzitter van die slapende stichting was Richard Pieternella. En heel toevallig hebben wij hem pas weer gevraagd voorzitter te worden. Maar in 1974 kwamen er allemaal nieuwe mensen in, w.o. Gilbert Wawoe, onze eerste voorzitter. Hij was General Affairs manager van de Shell. Ook gouverneur Leito heeft ons goed geholpen.

Het jaar erop hebben we een huis gevraagd aan de Shell om als dagverblijf te gebruiken, een *Pasa Dia*. We zijn er begonnen met veertien kinderen. Dat eerste huis is nu ons kantoor. De *Pasa Dia* zit tegenwoordig in een veel groter gebouw waar elke dag ongeveer vijftig kinderen komen".

Tekening Wilson Garcia

SPEEL-O-THEEK

De ouders die met Totolika begonnen, hadden in die beginjaren kleine kinderen. Hun eerste projecten waren dan ook gericht op kleuters. Maar al spoedig kregen ze verzoeken van andere ouders om ook eens wat te organiseren voor grotere kinderen en voor volwassenen. Die zaten de hele dag thuis en daar was geen enkele opvang voor. In noodsituaties was er alleen de Caprileskliniek. Er was opvang nodig voor alle leeftijden en ook voor alle gradaties van geestelijke achterstand. Er was behoefte aan een kinderdagverblijf, een dagverblijf voor ouderen, aan een gezinsvervangend tehuis en ook aan een leefcentrum.

"Ons eerste project was de vergroting van de groepen op school. Toen hebben we met vrijwilligers kleine groepjes volwassenen opgevangen. Dat gebeurt nog steeds. In 1979 is de Speel-O-Theek geopend. Daar konden ouders edukatief speelgoed lenen. Helaas hebben we wegens ruimtegebrek die Speel-O-Theek later moeten sluiten. Er is echter nog steeds vraag naar en we hopen binnenkort toch weer met een Speel-O-Theek te beginnen. In 1974 is de *Pasa Dia* gestart en in 1983 de nieuwe *Pasa Dia*. Dat is een dagopvang voor kinderen van 3 tot 16 jaar. In dat dagverblijf scheppen we een omgewing waarbinnen de kinderen zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen.

HUIZE JOS WOUTERS

In 1985 opende Huize Jos Wouters haar deuren. Dat is een gezinsvervangend tehuis voor 20 personen, tussen de 18 en 55 jaar oud, met een geestelijke handicap. Wij proberen daar een prettige woonsfeer te scheppen voor jonge mensen en ook voor volwassenen. Vlakbij Huize Jos Wouters zijn ook twee aanleunwoningen gebouwd. In datzelfde jaar kwam een dagopvang voor volwassenen tot stand, een mini-aktiveringscentrum. In de Caprileskliniek was een aparte afdeling voor mensen met een geestelijke handicap, de afdeling *Trinitaria*. Daar kwamen mensen terecht die om wat voor reden ook thuis niet meer verzorgd konden worden. De Caprileskliniek is echter ingesteld op mensen met een geestelijk stoornis, niet op gehandicapten. De Stichting Zorg voor Geestelijk Gehandicapten besloot daarom de zorg voor deze patienten over te nemen. Het gaat om 68 personen, verdeeld over 5 groepen. Zij zullen later naar het nieuwe project verhuizen. En eind van dit jaar hoopt de stichting het nieuwe leefcentrum in Emmastad te kunnen betrekken. Daar is plaats voor 125 bewoners, 24 uur per dag, die geen familieleden hebben die thuis voor ze kunnen zorgen. In de eerste fase van het project zullen 44 bewoners daar hun intrek nemen, waarvan 27 uit de Caprileskliniek, 8 uit het sanatorium en 9 van thuis. Bij dat nieuwe leefcentrum hoort ook een aktiveringscentrum met een dagopvang voor 50 volwassenen".

Foto Ken Wong

AMINTA SPROCKEL
...motor achter Totolika...

EVALUATIE

Na tien jaar besloot de oudervereniging Totolika te evalueren en daartoe werd een congres georganiseerd. Tijdens dat congres kon er gedroomd worden over wat er in de toekomst nodig zou zijn. Er werden plannen gemaakt. De relaties met de maatschappij verbeteren, meer informatie geven, doorgaan met het uitbreiden van de voorzieningen, sexuele voorlichting geven aan de gehandicapten. En, heel belangrijk, er moet arbeid voor ze komen, arbeid en arbeidstraining. Kinderen die van de ZMLK scholen afkwamen, vielen in een gat. Er was niets meer voor ze. Voortaan moesten ze thuis blijven.

"We zijn gaan lobbyen, de schoolbesturen, de overheid, maar niemand wilde ze hebben. Wij wilden zo graag dat de scholen de arbeidstraining op zich zouden nemen, maar de scholen klaagden dat ze toch al ruimtegebrek hadden, dat de gebouwen slecht waren, dat ze zelf al in noodlokalen zaten, enz. Dus we moesten het zelf voor elkaar krijgen. Toen hebben we de gedeputeerde gevraagd: 'Als wij zorgen voor de lokaliteit, zorgen jullie dan voor het personeel?' Dat werd toegezegd. Wij dachten daarbij aan ter beschikking stellen van personeel. Toen zijn we gaan zoeken naar een gebouw. We hebben stad en land afgezocht, waarbij we veel steun kregen van Herman George van de FKP. Die stelde tenslotte voor dat hij aannemers zou vragen of ze gratis werk wilden leveren, dan zou de FKP voor materiaal zorgen. De eerste die hij het vroeg, was Betonbouw en die zeiden onmiddellijk: 'Wij doen het zelf'. Dat hele arbeidstrainingcentrum was nieuw voor ons. We moesten alles van de grond af uitdenken. Daar hadden we een hele goede commissie voor. Die de plannen maakte".

En de werkplaats op Santa Martha dan? Dat is toch ook een arbeidsproject?

"Santa Martha is een overheidsinstelling. Die bestaat al heel lang. Maar dat is een werkplaats. Daar worden mensen te werk gesteld. Het is geen trainingscentrum. Wij willen de mensen trainen, een vak leren, zodat ze een baan in onze gemeenschap kunnen krijgen. We nemen ook niet iedereen aan. Als ze van school komen kijken we eerst of ze de capaciteiten hebben. Voor zo'n trainingscentrum heb je goed personeel nodig, die de mensen niet alleen iets kunnen aanleren maar ze ook begeleiden. Wij gingen dus op zoek naar personeel en zetten advertenties in de kranten. Daarvan schrok de gedeputeerde vreselijk, want wij vroegen HBO-ers. Onmiddellijk werd de commissie opgeroepen en haar werd gezegd dat er geen geld was. Ze moesten de begroting hal-

vervolg op pag. 5

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

De 'Panamese Ross Perot' wil grote schoonmaak houden

Ruben Blades doet gooi naar Panamees presidentschap

Een salsa-zanger als president? Panama kan volgend jaar mei voor die wereldwijde primeur zorgen. Volgens alle opiniepeilingen is de ook hier zeer bekende Ruben Blades, de koning van de salsamuziek, "die verrukkelijke saus van dansbare, muzikale Caribische ritmes", de gedoodverfde presidentskandidaat.

De zanger/dichter/filmacteur/tekstschrijver stelt zich officieel kandidaat voor het presidentschap. De verkiezingen zijn de eerste sinds de invasie van de Verenigde Staten eind 1989.

"Zie ik mezelf als president? Het zou me niet verbazen als ik het werd", zei een optimistische Blades onlangs, die ook in het Amsterdamse Paradiso en Utrechtse Vredenburg furore heeft gemaakt.

Blades, de belangrijkste uitdager van de huidige president Guillermo Endara, scoort in de peilingen zo'n 20 procent. En dat is veel in een land waar de opkomst net boven de 40 procent zal liggen.

Verwonderlijk is die geringe politieke betrokkenheid van het Panamese publiek niet. De politiek heeft in Panama een vieze smaak en wordt steevast - niet ten onrechte -geassocieerd met corruptie, drugshandel en diefstal. Politici zijn dieven en zakkenvullers, luidt de veel gehoorde mening. Wie de recente geschiedenis van deze Middenamerikaansebananenrepubliek kent, met tot voor kort een generaal aan het hoofd die van de drugshandel z'n belangrijkste hobby maakte, zal zich nergens over verbazen. Blades, die wel de Panamese Ross Perot genoemd wordt, is de man die voor een grote schoonmaak in de politiek moet zorgen.

GEEN POLITICUS

"Ik heb liever ruben als president dan iemand van al die andere politici", zegt een fruitkoopman uit Panama-stad. "Als Ruben zijn mond open doet, zijn de mensen gelukkig en luisteren ze. Als andere politici hun boodschap kwijt willen, beginnen we te geeuwen en vallen we in slaap."

De 45-jarige Blades groeide op in de sloppenwijken van Panama-stad en vertrok in 1975 met een paar honderd dollar op zak naar de Verenigde Staten, waar hij eigenlijk nog steeds woont. Eind 1991 keerde hij terug naar zijn vaderland waar hij de politieke beweging 'Papa Egoro' oprichtte. De term stamt uit de Panamese inheemse taal Guaymi en betekent letterlijk 'Moeder aarde'. Critici zeggen dat Blades' beweging geen duidelijk omlijnd partijprogramma heeft, maar voor Panamese begrippen neemt 'Papa Egoro' verfrissende standpunten in.

De salsazanger komt op voor de mensenrechten en wil het lot van de overwegend arme bevolking in zijn land verbeteren. De zorg voor het milieu is een ander belangrijk agendapunt van zijn politieke beweging. Voor de Panamese bevolking is blades een alternatief voor de traditionele partijen die uitsluitend aan hun eigen machtsbelangen denken. De salsazanger belichaamt voor hen de hoop op een betere toekomst. De bewoners van de sloppenwijken van Panama-stad herkennen zich in de teksten van zijn liederen. Voor hen is hij een 'politiek vernieuwer', zoals hij ook de salsamuziek van nieuwe impulsen voorzag.

VERTELLER

De Colombiaanse journalist en salsakenner Hernando Calvo Ospina schrijft daarover in het onlangs verschenen boek *Salsa, 500 jaar optimisme, liefde en ritme* het volgende: "Blades brak met alle regels die in de salsa werden toegepast. Hij zong niet, maar hij vertelde. Hij was de eerste die van zijn salsa-teksten een soort miniroman maakte, waarin hij het sociale leven van eender welke stad van latijns-amerika samenvatte. Dankzij Blades verwierf het poetische en intellectuele lied in de salsa algemene populariteit". En het Nederlandse *underground*-muziekblad Vinyl, inmiddels ter ziele gegaan, beoordeelde lovend: "Het belangrijkste is dat Blades niet slaafs aan de traditionele salsastijl vasthoudt, maar op een heel vanzelfsprekende manier *crossovers* maakt naar funk, jazz, disco en zelfs doowop zonder dat het als concessies klinkt".

Blades, fel tegenstander van de Amerikaanse invasie in 1989, wil zijn land de 'waardigheid' teruggeven die het verdient. Panama moet minder afhankelijk worden van de Verenigde Staten en zijn eigen nationale identiteit terugvinden, betoogt de populaire zanger. Dat standpunt ligt in het verlengde van zijn militante linkse verleden in de VS, dat er onder meer toe leidde dat radiostations in miami zijn platen boycotten. Zijn nadruk op de term 'waardigheid' slaat ook op de Panamese politiek zelf. Politici moeten in zijn ogen respectabele mensen zijn, die streven maar consensus en gekozen worden op basis van geschiktheid. Politieke capaciteiten moeten bepalend zijn of iemand een hoog publiek ambt vervult, en niet populisme, vriendjespolitiek, kuiperijen en corruptie. Of Blades al zijn idealen kan waarmaken, is echter de grote vraag. Als zijn partij aan de macht komt, zou hij wel eens gedwongen kunnen zijn coalities te sluiten met andere partijen en vuile handen te maken.

TRADITIE

Blades' kandidatuur maakt onderdeel uit van een lange latijnsamerikaanse traditie van schrijvers, kunstenaars, musici en dichters die zich geroepen voelden een belangrijke politieke rol te spelen. De huidige Braziliaanse president Itamar Franco schrijft erotische gedichten en liefdespoezie. Een van zijn voorgangers, Jose Sarney schreef gedichtenbundels en korte verhalen. De Chileense dichter Pablo Neruda, winnaar van de Nobelprijs, was de kandidaat van de communistische partij bij de presidentsverkiezingen in 1970.

De voormalige - sandinistische - vice-president van Nicaragua, Sergio Ramirez, is een verdienstelijk romanschrijver. Bekender is nog de Peruaans/Spaanse schrijver Mario Vargas Llosa, die in 1989 bij de presidentsverkiezingen het onderspit dolf tegen de aanvankelijke outsider Alberto Fujimori.

Aan het lijstje kunnen nog vele andere namen toegevoegd worden. Wereldberoemde schrijvers als de Colombiaan Gabriel Garcia Marquez en de Argentijnse schrijvers Julio Cortazar en Jorge Luis Borges namen in het openbaar -achteraf vaak omstreden en controversiële - politieke standpunten in. Slechts enkele latijnsamerikaanse intellectuelen zoals de Venezolaanse schrijver Romulo Gallegos (1948) en zijn Dominicaanse collega Juan Bosch (1962) slaagden er ook in daadwerkelijk president te worden. Maar militaire staatsgrepen smoorden hun politieke ambities in bloed.

■*Deze foto van Ruben Blades werd door Amigoe-fotograaf Ken Wong gemaakt tijdens het bezoek van Salsa-zanger aan Cur vorig jaar.*

Politie vreest samenwerking Italiaanse en Europese maffi

Wenen - Het ergste dat westeuropese naties kan overkomen, is dat de Italiaanse en de Oosteuropese 'maffia' de handen ineen slaan in hun strijd tegen de politie. Volgens de Weense politiecommissaris Gunter Bogl is dat risico reëel. Het is bekend dat vertegenwoordigers van de georganiseerde criminaliteit uit beide gebieden in Berlijn gesprekken hebben gevoerd.

Bogl: "Of ik daar bang voor ben?" Lachend: "Dat kan ik als politiechef natuurlijk nooit toegeven. Maar dat dat voor ons de gevaarlijkste mogelijkheid is, staat als een paal boven water." Een opdeling van Europa tussen een Italiaans en een Oosteuropees werkgebied behoort ook tot de mogelijkheden. Heimelijk hoopt Bogl echter op keiharde concurrentie tussen de twee criminele werelden. Waar misdadigers elkaar te lijf gaan, heeft de politie het makkelijker.

KRUISTOCHT

De Oostenrijkse politiecommissaris verblijft in Amsterdam in het kader van een soort kruistocht tegen de georganiseerde criminaliteit, het *hot item* van deze tijd. Zijn boodschap is kort en krachtig. Samenwerking, samenwerking, samenwerking. Waar criminelen zich steeds hechter organiseren, kan de politie niet achterblijven.

Wenen heeft eerder het voortouw genomen bij het opzetten van een samenwerkingsverband tussen de politiekorpsen van de Oostenrijkse hoofdstad, Berlijn, München, Bratislava, Praag en Boedapest. Naar dat model moeten ook de politiekorpsen in Nederland, België en Duitsland de koppen bij elkaar steken, meent Bogl.

Nederland mag zeker niet achterblijven, benadrukt hij. Omdat het centraal ligt in Europa. En omdat hier van oudsher veel commerciële activiteiten over de grenzen worden ontwikkeld. "Je kunt bijna geen groot bedrijf opnoemen, of ze hebben hier wel een vestiging. Juist die internationale uitstraling maakt Nederland tot een voor de hand liggend doelwit van criminelen, die hier hun op het eerste oog legale zaken opzetten om illegaal verkregen geld wit te wassen."

VIJAND

Bogl: "Vroeger was de vijand iemand aan de andere kant van het ijzeren gordijn en droeg hij een uniform. In 2000 ziet de vijand er precies hetzelfde uit als wij en bevindt hij zich onder ons. We slagen er nimmer in om de ingewikkelde structuren van misdadige organisaties te ontwarren als we niet voortdurend informatie uitwisselen en veel samenwerken." Met name van de 'oostmaffia' gaat een dreiging voor Westeuropa uit, zegt de Oostenrijker. De ook veelvuldig gebruikte term 'Russische' maffia is misleidend, zegt hij, "want er bestaat geen enkel verband met de huidige Russische republiek". "Het gaat om criminelen die hun wortels hebben in voormalige communistische gebieden, zoals Tsjechië, Slowakije, Polen en Hongarije en een deel van Duitsland. Ze vertakken zich langzaam, maar gestaag. Ze zijn al voorbij Berlijn en München." Na vijftig jaar communisme heeft zich in die landen een enorm kapitaal opgehoopt, weet Bogl. "Een communist kan zich natuurlijk niet gedragen als een kapitalist. Een Russische afgevaardigde die ik sprak tijdens een conferentie in Warschau, schat het basiskapitaal van de georganiseerde oostmaffia op 700 miljard dollar."

Dit met criminele activiteiten verdiende geld wordt nu gewit via het opzetten van schijnfirma's in W Europa, aldus Bogl. Was criminelen zich ook be houden met afpers vrouwen-, drug- en wap handel, duiken ze in vizier en heeft de politie aangrijpingspunt. De opbr sten uit die activiteiten volgens de Weense pol commissaris voornam bedoeld om het opzetten schijnfirma's te kunnen be tigen. "Kantoren, transp noemt maar op. Dat ergens van worden bet zonder dat het basiskap wordt aangetast."

Dat door Joegoslavische minelen met drughandel diend geld zou worden ruikt voor de bekostiging de oorlog in het Balkan is hem niet bekend. Volg een woordvoerder van Amsterdamse politie is niet onwaarschijnlijk dat deel van de Joegoslaven terugsluist naar het ei land om te gebruiken voo oorlogsvoering, "M bewijzen hebben we daar voor."

Duidelijk is in ieder ge dat de georganiseerde cri naliteit een heel andere we wijze bij de politiekorp vereist, benadrukt Weense politiechef. "Als vroeger een moord we gepleegd, spoorde je de da op, vroeg naar het moti verzamelde het bew bracht de verdachte voor rechter en die veroordee hem. Einde verhaal. Teg woordig doe je er, zeker het motief onduidelijk is, go aan om te kijken uit we milieu de verdachte kom Met wie hij in het buitenla contacten onderhoudt. Of veel reist."

INFORMATIE

"Na het delict komt grootste klus. Het ontwar van de structuur van de org nisatie waartoe iema behoort. Daarvoor heb je ve informatie, ook uit and landen, nodig en moet leren van elkaars fout Omdat niemand graag blu ders toegeeft, moet je 'werkgroepen' niet te gro maken. Vijf, zes man. Alle de top van de politiekorpse Mensen die vrijuit elkaar durven te praten."

Het is laat, maar niet laat, denkt de politiecomm saris. "Ik geloof dat ze onze landen nog niet ongri baar zijn. In Wenen zijn ons al vrij vroeg, in 1987, de georganiseerde misda gaan richten. Door die dige aanpak is Oostenri nog relatief onberoerd ge leven voor de invloed van georganiseerde criminalite terwijl het verschijnsel in landen rondom ons heel mani fest is geworden."

Lilipaly, Apostolou, Krajenbrink, Rosenmöller, Jochemsen (perschef Deetman), Groenman, Dijkstal en Nava (assistent griffier) tijdens het bezoek aan Londen. Niet aanwezig: commissielid Mulder-van Dam.

Haagse 'fact finders' op bezoek bij Britten

Kamerleden bij minderheden in Engeland

= door Job Woudt =

Londen - "Wat? Zijn er Nederlandse kamerleden op studiereis geweest? Waarom zie ik die niet? Ze moeten met mij praten, niet met al die officiële figuren."

Frederick woont in de wijk Granby in Liverpool, ook bekend als Toxteth. In die wijk brandde het begin jaren tachtig. Evenals in het Londense Brixton waren daar twaalf jaar terug hevige rellen, plunderingen en gevechten tussen de plaatselijke, vaak zwarte bewoners en de politie. De lokale autoriteiten zetten alles op alles om de wijken weer uit het moeras te doen klimmen.

Voor een delegatie van Nederlandse kamerleden was dat aanleiding deze week een bezoek te brengen aan de bewoners en autoriteiten in Granby en Brixton. Wat kunnen Nederlandse parlementariërs leren van het minderhedenbeleid in zijn stad. "Niks", zo klinkt het uit de mond van Frederick. De 38-jarige werkloze zeeman vindt het leven in Granby, waar drugdealers gedeeltelijk de dienst uitmaken, een hel. "We zijn aan het overleven, verder niet. Ik ben doodsbenauwd voor mijn kinderen."

NERGENS HEEN

Zijn maat George, een grote West-Indiër, sluit zich aan bij Frederick. "Waar moeten we heen. We krijgen wekelijks een uitkering van 38 pond (nog geen 120 gulden). Dan blijf je maar hier." Op de vraag of beiden dan geen werk kunnen vinden, slaat Frederick een zucht die nog dagen over de Mersey nagalmt. Een lange stilte volgt, dan schateren ze het uit van het lachen.

De kamerleden zelf reageren met gemengde gevoelens op hun trip. Veel zaken zijn deze minderhedenspecialisten bekend. "Oh, dat zijn onze aanleunwoningen, die hebben wij allang", roept CDA-kamerlid Mulder als ze wordt rondgeleid in het multiculturele Steve Biko-bejaardentehuis.

Andere voorbeelden doen echter de oren spitsen. Ronduit enthousiast is de delegatie bij voorbeeld over de manier waarop de politie in Brixton de burgers betrekt bij haar werk. Eens in de zoveel tijd raadpleegt de politieleiding een vaste groep buurtbewoners. Op die manier is er de relatie tussen politie en burgers aanmerkelijk beter geworden. "Een mooi initiatief", vindt Groenman van D66.

Een bezoek van de vaste kamercommissie voor het minderhedenbeleid aan Canada twee jaar geleden, leverde een initiatief-wetsvoorstel op van Groen Links, D66 en de VVD. Toen deed men het idee op bedrijven verplicht te laten registreren hoeveel allochtonen ze in dienst nemen. Het voorstel wacht nog op behandeling in de Eerste Kamer. Het idee dat na dit bezoek de meeste kans maakt, betreft de manier waarop de overheid in Brixton woningen toewijst. Een actueel onderwerp in Nederland, waar mensen in Tilburg en Utrecht actie voeren tegen de komst van allochtonen in hun wijk.

SPREIDEN

In Brixton (80.000 inwoners) is het de bedoeling de zwarte bevolking zoveel mogelijk te spreiden. De gemeenteraad heeft als beleid uitgesproken dat overal in het stadsdeel ongeveer 35 procent van de bevolking zwart hoort te zijn. Nu zijn er gedeeltes waar nauwelijks etnische minderheden wonen, terwijl elders de concentratie is opgelopen tot 90 procent. Bij het aanbieden van een woning houdt de gemeente het uitgesproken doel in het achterhoofd. Burgers die toch een andere woning verkiezen, zijn vrij om dat te doen.

Vraag is wel of Brixton het gestelde doel ooit zal bereiken. Veel woningen zijn particulier bezit en vallen daardoor buiten het systeem van toewijzing. Ook is er weinig geld om de slechte huizen in de 'zwarte' gedeeltes van de wijk te verbeteren. Er is veel criminaliteit, terwijl de politie nauwelijks toezicht houdt. In de praktijk van alledag betekent dat dat de woningen toch terecht komen bij de zwakkere groepen in de Engelse samenleving, meestal allochtonen. "We streven naar integratie, terwijl in werkelijkheid segregatie optreedt. Dat te doorbreken is ontzettend moeilijk", aldus VVD-kamerlid Dijkstal.

In Liverpool is de zogenoemde segregatie het verst doorgevoerd. Daar wonen alle allochtonen in een gebied, de blanken daar zoveel mogelijk buiten. "Officieel is hier geen segregatie, maar de werkelijkheid is anders", zegt Len Pereira van de Adullam Homes Housing Association, een organisatie die zwervers en mensen met een strafblad aan woningen helpt. "Het is voor ons zo goed als onmogelijk zwarte huurders buiten de zwarte wijk te plaatsen. Zeker als ze te weten komen dat het gaat om mensen met een strafblad. Er is veel angst en hysterie. Aan de andere kant willen onze huurders zelf ook liever in de zwarte wijk wonen. Daar hebben ze hun sociale netwerken. Vallen die weg, dan is de kans dat ze terugvallen nog groter", aldus Pereira.

Koos Veel: "Arubaanse plant is gewoon de beste"

Zelfs Cleopatra was dol op aloë

= door Eef Hermers =

De symboliek rond de Arubaanse aloë vera is volgens drs. Koos Veel, directeur van Aruba Aloë Balm n.v., veelzijdig. Niet alleen omdat deze plant het probleemloos zonder water op kalkgrond uit kan houden, maar ook omdat het, vergeleken met zijn vele soortgenoten, de grootst genezende werking ter wereld heeft. Sommige Arubanen fluisteren zelfs dat Cleopatra haar schoonheid te danken heeft aan een dagelijks druppeltje aloë vera in haar drankje en dat Alexander de Grote zijn gewonde soldaten speciaal naar een eiland zou hebben gebracht zodat hun wonden daar met behulp van aloë-gel konden genezen.

Aloë omvat meer dan driehonderd soorten en stamt uit de droge streken van Afrika, Madagascar en Arabië. De vlezige bladeren met gestekelde of getande rand vormen een stevig, meestal wortelstandig rozet. Het sap uit de aloë werkt sterk laxerend, bloedverdunnend en maagzuiverend. Het bevordert eveneens de eetlust en wordt daarom in sommige likeuren gebruikt. Kalkgrond en een droog klimaat zijn de beste condities voor aloë.

Bijna iedereen op Aruba weet dat de aloë-industrie vele gezinnen jarenlang van een inkomen voorzag toen er nog geen Lago en geen toerisme was. Het zit er volgens Koos Veel gewoon ingebakken: aloë heeft iets eigens, iets speciaals en we zijn er allemaal trots op. Winkelmeisjes halen eerst een flesje aloë-zonnebrand voor de dag voordat ze een buitenlands produkt aanprijzen. "Eigenlijk doen we allemaal onbewust ontstellend ons best om de aloëvera, overigens het enige Arubaanse export-artikel, aan de man te brengen," lacht Veel.

De letterlijk en figuurlijk bloeiende aloë-industrie uit de jaren twintig heeft een lange nasleep gehad. Veel: "Zelfs toen de Lago zijn deuren opende en steeds meer toeristen naar Aruba kwamen, hielden veel Arubaanse families angstvallig hun aloë-veldjes in ere. Als er iets mis zou gaan met de Lago of de toeristenindustrie, hadden zij immers nog altijd hun aloë-planten achter de hand."

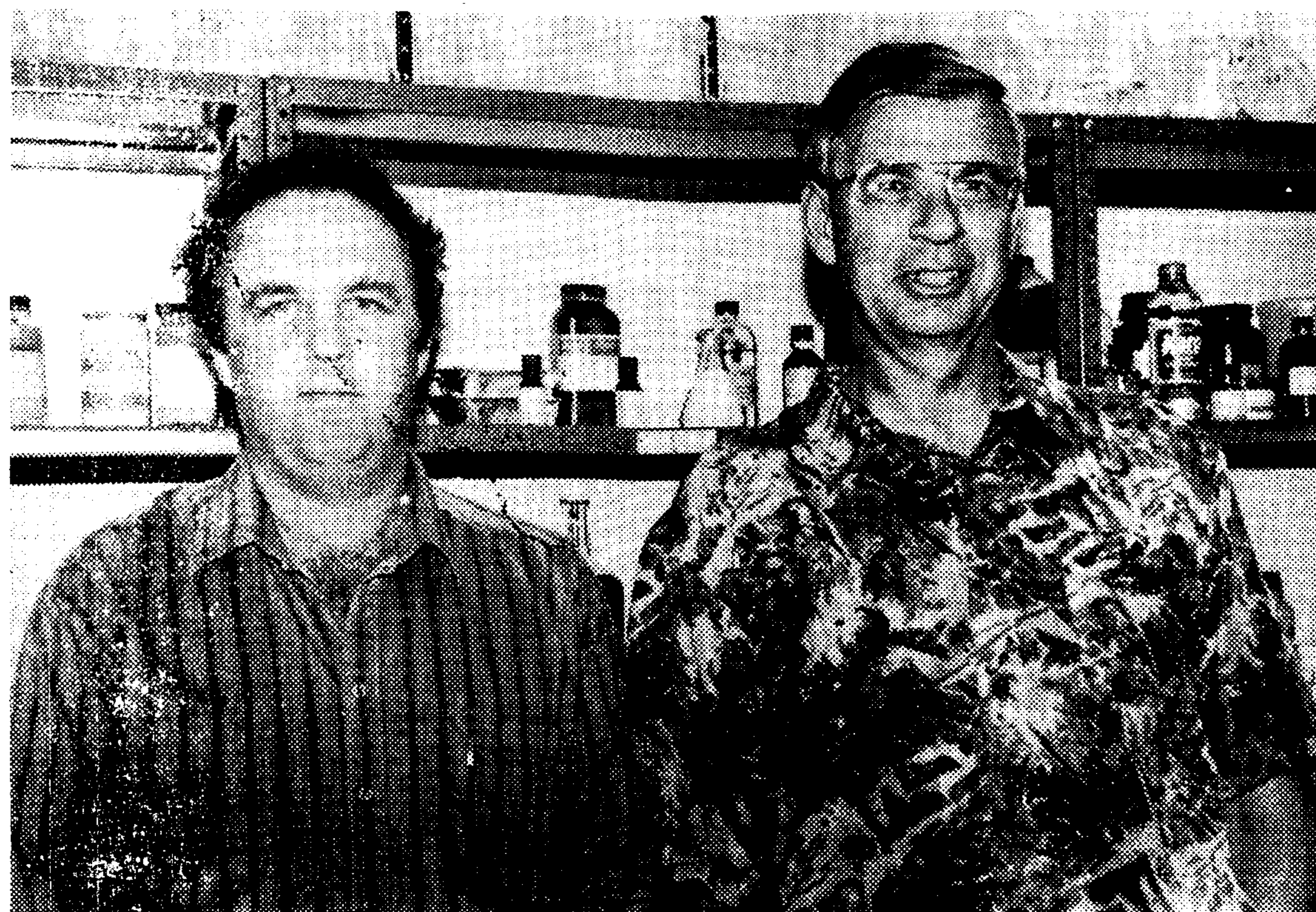
De Arubanen, Bonaireanen en Curaçaoënaren kregen aan het begin van de twintigste eeuw een financiële terugslag toen de prijs voor aloë drastisch daalde. Hoewel er op een gegeven moment geen winst werd gemaakt, bleven de Arubanen hun velden, in afwachting van betere tijden, goed verzorgen. Op Curaçao en Bonaire werden de velden echter snel verwaarloosd. Toen de vraag naar aloë in 1906 steeg, konden de Arubanen onmiddellijk profiteren van de hoge prijzen. In tegenstelling tot de Curaçaoënaar en Bonaireaan bleek de hoop op betere aloë-tijden en het uithoudingsvermogen van de Arubaan beloond.

Veel mensen zijn ervan overtuigd dat de plant geluk brengt. Sommigen hangen aloë-bladeren aan het plafond, zoals de Engelsen dat doen met hun mistletoe, of planten twee aloë-stekjes bij de voordeur om boze geesten te verjagen. Het sap wordt door sommige mensen steevast gebruikt in het eten of in het dagelijkse borreltje voor een natuurlijke bescherming van het maagvlies. Ook wordt het gebruikt voor genezing van littekens en brandwonden omdat het aloë-sap, ook wel aloïne genoemd, de celgroei stimuleert. Deze roodbruine doorschijnende vloeistof heeft bovendien een laxerende werking. Vroeger werd op Aruba uit de bladeren van aloë een bepaald soort koek, de 'Koekoe Indiaan' gemaakt. De bladeren werden gebruikt om stenen vloeren en tegels te schrobben of om mahoniehout schoon te maken en te laten glanzen. De stengels van de bloem werden gebruikt bij het repareren van omheiningen.

EXPORT

Het kantoor van Aruba Aloë Balm n.v. te Sabana Blanco kenmerkt zich op de eerste plaats door een heerlijke geur en op de tweede plaats omdat het zo schoon is. Het bedrijf zaait, bebouwt en verwerkt aloë vera tot cosmetische produkten en geneesmiddelen die geëxporteerd worden naar Europa, de Verenigde Staten en de Bovenwindse en Benedenwindse eilanden. Sinds 1984 heeft Aloë Balm een samenwerkingsverband met professor dr. H. Junginger van de Universiteit Leiden. Alle produkten van Aloë Balm worden onder auspiciën van de professor gemaakt.

Het bedrijf was onlangs nog in het nieuws bij de oprichting van Aruba Aloë Balm Nederland b.v., die de belangen van Aruba Aloë Balm in de Beneluxlanden zal gaan behartigen. Binnenkort vindt de eerste verscheping van aloë-produkten naar Nederland plaats. De oprichting geschiedde door Ine van Woudenberg, de toekomstige directrice van het bedrijf, in tegenwoordigheid van haar echtgenoot Evert van Woudenberg en Koos Veel. Volgens de familie Woudenberg blijkt uit een marktonderzoek in Nederland dat daar grote belangstelling bestaat voor aloë.

Drs. Koos Veel, directeur van Aruba Aloë Balm n.v. (links), en professor dr. H. Junginger van de Universiteit Leiden in het laboratorium van Aruba Aloë Balm n.v.. Dit bedrijf werd een kwart eeuw geleden in de huidige vorm opgezet door Janni Eman, oom van politicus mr. Henny Eman. Deze laatste is momenteel, samen met enige familieleden, de grootste aandeelhouder van het bedrijf.

Hoewel niemand een patent kan nemen op een natuurprodukt zoals aloë vera, is de produktie en samenstelling van de produkten op Aruba geheim. De uitzonderlijke kwaliteit wordt bepaald door alle afzonderlijke processen van de aloë-produktie in verschillende ruimtes te verwerken. Nadat de bladeren geoogst zijn, worden ze bij Aruba Balm goed schoongemaakt. Vervolgens wordt het blad opengesneden en de huid geschild. De resterende doorzichtige binnenschil wordt gemalen en gefilterd, waarna de pure aloë-gel, de basis van alle cosmetische produkten, overblijft en verder wordt bewerkt. De verschillende grondstoffen, waaronder de aloë, worden in grote emmers gedaan en voorzien van codenamen, waarna de stoffen gecontroleerd en gewogen worden. In de produktieruimte worden de stoffen met verschillende soorten mechanismen in grote mengketels geroerd. Als het aloë-produkt is afgekoeld, wordt het in drums gegoten en worden de flesjes, tubes en potjes manueel gevuld en van labels voorzien.

De kracht van Aruba aloë zit 'm volgens Veel op de eerste plaats in de plant zelf. "De Arubaanse aloë vera is gewoon de beste. Een groot voordeel is dat de planten op Aruba na het oogsten onmiddellijk worden schoongemaakt en verwerkt. De aloë ligt niet, zoals in vele andere landen, weken in een donkere ruimte of in een container in een boot.".

Professor Junginger werd tien jaar geleden door de familie Eman, de grootste aandeelhouder van Aruba Aloë Balm, benaderd omdat het een compleet nieuwe produktielijn op de markt wilde brengen. In Leiden houdt Junginger zich voornamelijk bezig met het verwerken van geneeskrachtige stoffen tot tabletten, capsules, pleisters en oogdruppels. Hij doet veel onderzoek naar huidverzorgende produkten. Na een half jaar had de professor de aloëproduktielijn vergroot en verbeterd en ontwikkelde het ene na het andere produkt. Het is ongelofelijk hoeveel produkten Aloë Balm op het moment produceert: nacht-, dag-, baby- en zonnecrème, lotions, sprays, after sun, huidhersteller, burn balm, lippencrème, huidverzorging- en bad gel, hand en body lotion, vitamine E gel, cool gel, shampoo, conditioner, baby lotion, baby olie, baby shampoo, deodorant, after shave en eau de cologne.

Het bedrijf heeft 63 hectare aloë-plantages bij Hato, waar studenten van de Landbouw Universiteit Wageningen en medewerkers van directie Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV) veel wetenschappelijk onderzoek doen. Het aangezicht bij Hato is overweldigend. Zo ver als je kijken kunt is aloë te zien: horizontaal, verticaal en diagonaal geplant. Op de proefvelden worden metingen verricht van aloë-planten die veel, weinig of geen schaduw krijgen en verschillende soorten mest, onkruidverdelgers of bodembedekkers krijgen. Het naar regendruppels snakkende regenmetertje staat verloren tussen de welig tierende aloë-planten.

De aloïne, de roodbruine doorschijnende vloeistof die in de bladeren zit, heeft op Aruba een gehalte van 22 procent, terwijl dat bij aloë in andere landen ten hoogste 15 procent bedraagt. De Arubaanse aloë smaakt dan ook veel pittiger en meer bitter dan in andere landen. Aloë wordt in de 'droge tijd' van maart tot juni geoogst. Erg veel specialistische kennis of een goede grondsoort zijn voor de aloëcultuur niet nodig. In de jaarverslagen uit de jaren veertig wordt bij herhaling gezegd dat de aloë een zeer gemakkelijke plant is, die ook op schrale gronden en in droge jaren goed groeit en door iedereen kan worden verbouwd.

ALOE-BOEREN

Vroeger sneden de aloëboeren in de oogsttijd met een mes de dikke vlezige bladeren van de plant af en stapelden ze in eenvoudig geconstrueerde lekbakken. Het sap, 'azeta' in het Papiaments, dat er uit droop werd in onder de lekbakken geplaatst vaatwerk opgevangen. Het verzamelde sap werd daarna in kleine, gedekte houten vaten, twee aan twee op een ezel naar open grote koperen potten van ongeveer 200 liter inhoud gebracht om gekookt te worden. Dit zware werk werd betaald per gallon (ongeveer 3,8 liter), vandaar dat er nogal eens bedrog werd gepleegd door kunstmatige verdunning.

Dit is een foto uit 1920 van het snijden van de aloëplanten. Voor de Eerste Wereldoorlog verdienden deze Arubaanse arbeiders tussen de 25 à 50 cent voor 30 liter aloë-hars. In goede tijden kon een arbeider 15 liter per dag produceren.

De door het koken ingedikte harsvloeistof werd in kalebassen of petroleumkisten gedaan, waarin het bekoelde en stolde tot een samentrekkende massa. Het produkt werd als aloë-gel of aloë-hars naar Londen, Liverpool, New York, Boston of Hamburg verscheept, waar het werd gebruikt voor het maken van medicijnen of bij de bereiding van bier, waarbij het een surrogaat vormde voor hop, dat bier bitter en duurzaam maakt. Het is overigens typisch dat door het gebrek aan belangstelling geen aloë naar Amsterdam werd verscheept.

Als gezaghebber Van Raders in 1837 ontdekt dat op Barbados en ook op Socotora (ten zuiden van het Arabisch schiereiland) een zeer uitgebreide aloë-cultuur bestaat, geeft hij commandant Bouricius van Z.M. brik 'Echo' opdracht naar Barbados af te varen en daar de aloëcultuur te bestuderen. In zijn rapport schrijft Bouricius dat de aloë op Barbados identiek is aan die op Curaçao.

Hoe aloë op de Caribische eilanden is beland, is moeilijk na te gaan. In 1837 kwam de aloë op Curaçao. In juli van dat jaar wordt namelijk bepaald dat deze plant langs heggen en bemuringen mag worden geplant. Als proeven aantonen dat uit het sap een verfstof kan worden bereid, lijkt eindelijk de weg vrij om de aloë-cultuur op grote schaal uit te breiden. Een onderzoek van professor Mulder uit Utrecht toont aan dat uit aloë een goede kleurstof, het polychromaatzuur, te bereiden is. In of omstreeks 1840 is de aloëplant op Aruba ingevoerd. Eind 1845 zijn op Aruba negen hectare voor aloë in gebruik en wordt besloten dit tot twintig hectare uit te breiden.

Op grond van verschillende onderzoeken concludeert dr. Caspar Harders in zijn geschreven proefschrift 'Bijdrage tot de kennis van de Curaçao-aloë en van hare oorsprong' dat de Caribische aloë een eigen vorm van de aloë vera is, waarvan de plaats van herkomst niet kan worden vastgesteld. Ook andere diepgaande onderzoeken hebben niet veel opgeleverd. In rapporten van 1821 tot 1833 over Aruba, Bonaire en Curaçao wordt geen melding gemaakt van aloë, zodat deze plant in die jaren blijkbaar geen deel had in de economie van de eilanden.

In de periode van 1 maart 1844 tot 30 juni 1847 wordt met de verkoop van aloë op de ABC-eilanden flinke winst gemaakt. Gezamenlijk produceren zij 43.857 pond hars met een totale opbrengst van 18.821 gulden. De produktiekosten bedraagt ruim 9.000 gulden zodat in nog geen 3,5 jaar een zuivere winst van meer dan 9.000 gulden wordt behaald: voor die tijd veel geld.

OPBLOEI

In de koloniale verslagen worden vooral mededelingen verstrekt over de aloë-cultuur op Bonaire en Aruba, waar al in 1858 vele kleine particuliere aanplantingen voorkomen, die in de jaren zestig sterk worden uitgebreid waardoor Aruba de belangrijkste aloë-producent wordt van de drie Benedenwindse eilanden. De grootste opbloei van de aloë-cultuur maakt Aruba door onder gezaghebber Jan Helenus Ferguson (1866 - 1871) naar wiens naam de weg door de aloë-velden werd genoemd. De prijs is in de beginjaren zeventig nog redelijk goed, maar vertoont langzaamaan een dalende lijn. Omstreeks het midden van de jaren zeventig is de prijs zeer laag: uit Bonaire wordt in 1875 slechts 14 procent geëxporteerd van de hoeveelheid die in 1870 werd uitgevoerd.

Omstreeks 1880 herstelt de markt zich, waardoor op Aruba en Bonaire grote uitbreidingen van de aloëvelden tot stand komen. De totale hoeveelheid hars die op Curaçao wordt geproduceerd, zinkt echter in het niet bij de hoeveelheden die Aruba uitvoert. Ook op Bonaire gaat na de eeuwwisseling de aloëcultuur sterk achteruit. Omstreeks 1890 daalt de prijs voor aloë en in 1900 krijgen de boeren niet meer dan drie Amerikaanse cent per Amerikaanse pond. In tegenstelling tot de Curaçaoenaar en Bonaireaan blijkt de hoop op betere tijden en het uithoudingsvermogen van de Arubaan beloond. Hoewel er geen winst wordt gemaakt, wordt vanaf dat moment de aloëproduktie alleen op Aruba voortgezet. De Arubanen blijven hun velden, in afwachting van betere tijden, goed verzorgen. Op Curaçao en Bonaire worden de velden verwaarloosd. Als in 1906 de toestand verbetert en de prijs sterk stijgt, kunnen de Arubanen onmiddellijk profiteren van de hoge prijzen.

Op Mon Plaisir, de oude aloë-plantage, die zijn Franse naam dankt aan Louis Bazin, de goudzoeker die in de eerste helft van de negentiende eeuw uit Bretagne op Aruba kwam, verrijst de voor die tijd moderne stoomkookinrichting voor aloë. Wanneer na 1900 de gouverneurs wat vaker enkele dagen Aruba bezoeken, staat naast een bezoek aan de goud- en fosfaatmijnen, ook een bezoek aan de aloë-nijverheid op Mon Plaisir op het programma.

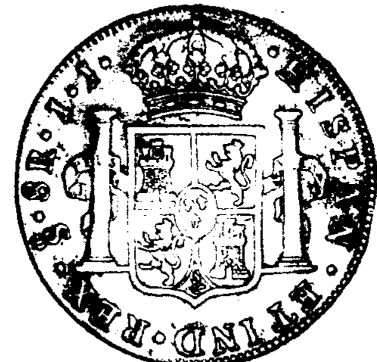
Naar Londen gaan vooral de betere soorten aloë, die daar tot 60 schellingen (18 gulden) per 100 pond opbrengen. Voor de Eerste Wereldoorlog is in Londen de aloë-prijs van Aruba, Bonaire en Curacao 31 tot 36 schellingen. Aruba's aandeel is groot. Tegen 920 kilogram door Curaçao en 31.000 kilo van Bonaire, voert Aruba in 1912 375.000 kilo uit: meer dan het tienvoudige van Bonaire. Als bron van inkomsten betekende de aloë in elk geval zoveel, dat de pastoor van Savaneta in 1916 nog een akker onderhield 'ten faveure der kerk'. Als het niet de moeite waard was geweest, zou hij zijn geld immers wel ergens anders in gestoken hebben.

DE REAAL IS WEER TERUG

= door Pieter Swakhoven =

Na de verovering van Curaçao door de Westindische Compagnie op de Spanjaarden bleven de bewoners van het eiland tot in de negentiende eeuw de Spaanse koloniale munten gebruiken De hoofdmunt was de pilaardollar, ook wel bekend onder de naam *Stuk van Achten* of *Patinja*.

Het Spaanse geldstelsel werkte niet volgens het decimale stelsel, maar kende munten van één, twee, vier en acht realen. De waarde van deze munten was gebaseerd op het pilaarstelsel. De Spaanse realen werden over bijna de gehele wereld geaccepteerd als betaalmiddel, tot in China toe. Ook in de Verenigde Staten was de pilaardollar de handelsmunt bij uitstek. Zo is het dollarteken, $, afkomstig van de pilaardollar. Daarop stonden namelijk twee pilaren afgebeeld met daar omheen een lint gedrapeerd.

Goede munten hadden in die tijd echter de gewoonte uit de lokale geldcirculatie te verdwijnen naar het buitenland. De toenmalige bewindvoerders van het eiland zagen zich voortdurend geconfronteerd met tekorten aan klinkende munt. Daarnaast kwamen er steeds meer minderwaardige en zelfs valse munten, onder andere vanuit Engeland, binnen.

Om aan de klachten van de burgerij tegemoet te komen werden er zilveren pilaardollars in stukken gesneden. Aanvankelijk, eind achttiende eeuw, werden pilaardollars in vieren gesneden en later ook in vijven en zessen. Elk zo'n stukje werd nog eens voorzien van een instempeling en kreeg zo een waarde van bijvoorbeeld drie realen: de *yotin kortá*.

In 1821 werd er voor het eerst een echte Curaçaose munt aangemaakt in Amerika: de zilveren reaal van 1821. Deze reaal had een waarde van vijftien centen. Ofschoon deze realen al na enkele jaren werden ingetrokken, omdat er toen eindelijk overgeschakeld werd op het Hollandse geldstelsel, bleef het begrip reaal bestaan tot de dag van vandaag. In het Papiaments kennen we nog steeds de *ria* en ook een uitdrukking als *dos ria dos plaka* voor 35 cent is voor de ouderen welbekend.

De Vereniging Numismatica Curaçao, de club van muntenverzamelaars, bestaat dit jaar in oktober vijftien jaar. Om dit feit te herdenken werd er besloten een gedenkpenning te laten slaan. De combinatie vijftien jaar en vijftien cent deed het bestuur besluiten, dat deze gedenkpenning een zilveren

vervolg op pag. 8

= door Marius Bremmer =

Drankmisbruik onder alle lagen

Rum zorgt voor wat vrolijkheid bij arme Caribische bevolking

Miguel en Lucía Lòpez zitten voor hun huisje in Santiago de los Caballeros, als ik een foto van ze maak. Hun krot, kun je beter zeggen. De romantische pasteltinten op de houten gevel verhullen de armoede. Miguel wacht al tijden op het moment dat er weer werk is. Dan kan hij als dagloner meehelpen aan de oogst van suikerriet. Méér niet. Lucía is beter af: zij werkt regelmatig als verkoopster in een drankwinkel. Maar wat ze daarmee verdient, wordt vaak direct weer gestoken in het alcoholimperium van de familie Bermúdez: ....rum!

Rum wordt door het woordenboek omschreven als een alcoholische drank die gemaakt wordt van melasse. Melasse is weer het suikerrijke vocht, dat na persing tevoorschijn komt uit suikerriet. Dat groeit volop in het tropische land van Miguel en Lucía: de Dominicaanse Republiek. Daar weten ze wel weg met de rum. De bevolking heeft er — in verhouding tot de heersende armoede — een vrolijke aard en feesten worden niet uit de weg gegaan. Een slok hier en een teug daar is er de burger niet vreemd.

Maar er is, zoals gezegd, ook veel armoede en ellende. Slechte woningen, instabiele gezinssituaties, een slechte lichaamlijke conditie, weinig werk: de juiste omstandigheden om naar de fles te grijpen. En zo belanden velen in een vicieuze cirkel, al doet 's lands grootste drankfabriek Bermúdez & Co. geloven dat het nationaal belang welhaast gediend is bij de grote dorst onder arme Dominicanen.

ROMANTIEK

Wie geen geheelonthouder is, kan in Nederland in rum de romantiek nog zien. Zeker als je de 'rumboon' kent, een bekende chocolade-bonbon, die in menige banketbakkerszaak ter verkoop uitgestald staat. Op de voorkant van de doos rumbonen: een fraai Caribisch tafereeltje van een donker mannetje met een strohoed op, palmpje op de achtergrond, naast een ezel, beladen met vaatjes rum. En dan de paradijselijke advertenties van Bacardi? Op glimmend papier in de weekbladen; de witte rum of de donkere, puur, met ijs of goed voor een *mix* met cola. Voor velen geldt: rum is mjum mjum!

Niet anders ligt dat in het Caribisch gebied, waar bij alcoholmisbruik rum een grote boosdoener is. Cuba, Jamaica, Haïti, Puerto Rico maar ook Curaçao kennen allemaal hun drankprobleem. Drankmisbruik komt voor onder alle bevolkingsgroepen, maar toch vooral onder de meest arme. Zijn de duurdere merken niet binnen financieel bereik, dan zoekt de alcoholist uiteindelijk zijn toevlucht tot illegaal gemaakte rum van bedenkelijke samenstelling. Dat richt in het lichaam nog meer schade aan en zo wordt rum tot een drug. Van de eerder beschreven romantiek van donkere mannetjes van strohoedjes en palmboompjes is dan niets meer te bekennen.

■ *Miguel en Lucía López voor hun huis in de Dominicaanse Republiek.*

(foto's Marius Bremmer)

Onze Miguel en Lucía López zijn grootgebracht bij de rum. Zoals nu hun kinderen verveeld rond het huis lopen, zo weten Miguel en Lucía van hun ouders ook nauwelijks beter dan dat ze vaak aangeschoten waren. In de Dominicaanse Republiek geldt helemaal dat wie voor een dubbeltje geboren is nooit een kwartje zal worden. Wil je dan nog lol beleven of zie het even niet zitten, dan pak je toch de fles? Eigengemaakte rum of de fles van Bermúdez. Dat is hét merk in de Dominicaanse Republiek, van de firma Don José Armando Bermúdez & Co., opgericht in 1852. Diens nazaten zijn nooit meer een dubbeltje geweest en zullen altijd wel een kwartje blijven. Rietsuiker als goedkope grondstof en gulle afnemers in een arm land zijn immers hun sleutels tot financieel succes?

Het begon, zoals gezegd, in 1852. Don Erasmo Bermúdez kwam al experimenterend achter een lekker aperitiefje, de *Amargo Panacea*, die al snel grote faam verwierf in het land. Het land was nog maar net onafhankelijk van de Spanjaarden, of er was al een nationaal drankmerk! Don Erasmo werd opgevolgd door Don Armando Bermúdez, die uit hetzelfde vaartje tapte. Deze telg uit het beroemde drankgeslacht gaf meer nationale allure aan het bedrijf. Diens zoon Don Domingo Bermúdez maakte de drank, hoofdzakelijk rum, tot een nationaal symbool, een instituut. Eigenlijk er geen straat meer in Santo Domingo en de hele Dominicaase Republiek of je ziet wel een uithangbord, lichtreclame of muurbiljet van Bermúdez!

BENEVELD

De fabrieken van Bermúdez worden nu gerund door Don José Armando Bermúdez. Ze staan midden in het land, in de stad met de fraaie naam Santiago de los Caballeros. Hier wordt maar liefst tien liter melasse per minuut omgetoverd in evenzoveel rum van uiteenlopende kwaliteit. Onder voor een Derde Wereldland betrekkelijk moderne omstandigheden wordt er gefermenteerd, gedistilleerd, gelagerd en gebotteld.

■ *Voordat de flessen de fabriek verlaten, wordt er nog een laatste controle uitgevoerd.*

Er hangt een weeë lucht van melasse rond het complex. Maar het mooiste van alles zijn toch wel de ouderwetse houten tonnen met hun houten duigen. In grote pakhuizen, op ingenieuze houten constructies, liggen de tonnen rum vervolgens op leeftijd te komen. Het hout zuigt de rum op, en laat op die manier een beetje alcohol door. Maar het hout geeft ook het typische aroma aan de rum.

Ik doe één stap in zo'n pakhuis en mijn ogen beginnen te prikkelen van de in de lucht hangende alcohol. Roken is er dan ook ten strengste verboden. Voor je het weet raak je er als buitenstaander beneveld. Het werkvolk lijkt er geen last van te hebben.

De firma Bermúdez is een van de grootste werkgevers van het land. Het zijn niet juist de rijken, maar vooral de armen die het bedrijf groot hebben gemaakt. Dat schept verplichtingen in de sociale sfeer, moet de familie gedacht hebben. Tijdens de rondleiding door het bedrijf weet de pr-functionaris het allemaal mooi te zeggen. Allereerst heeft het bedrijf er voor gezorgd dat niemand onder het personeel het ook maar aan iets ontbreekt.

Er is één grote werkende familie van gemaakt. De werknemers moeten niet de indruk krijgen alleen maar te werken ten gunste van het bedrijf. Ze moeten het gevoel hebben te werken voor het Dominicaanse volk in het geheel! Voor het persone[el] zijn er goede sociale verze[ke]ringen, een leuke woning v[oor] de trouwe werknemers, sc[ho]lingsprogramma's, beur[zen,] een gezondheidsdienst, fa[ci]liteiten op het gebied v[an] sport en recreatie [en] .....ahum: goedkope rum. Maar ook het landsbela[ng] wordt niet uit het oog v[er]loren, zo blijkt uit het v[er]haal. Daarvan getuigt h[et] bestaan van een J. Arman[do] Bermúdez-bibliotheek. Di[t is] een geschenk van het bedr[ijf] aan een van 's lands univ[er]siteiten, met inmiddels e[en] capaciteit van 250.0[00] boeken

Maar drank en boek[en] sluiten elkaar toch u[it.] willen de letters niet ga[an] dansen? Ach, Miguel en Lu[cía] López kunnen toch niet lez[en] en hebben geen geld om h[un] kinderen te laten studere[n.] En zolang er armoede blij[ft] in het land, valt het tonne[n]rijk van Bermúdez & Co. n[og] lang niet in duigen...

Bankoverval opent ogen voor slachtofferhulp

Politie is niet getraind signalen te herkennen

= door Michelle Bruggeman =

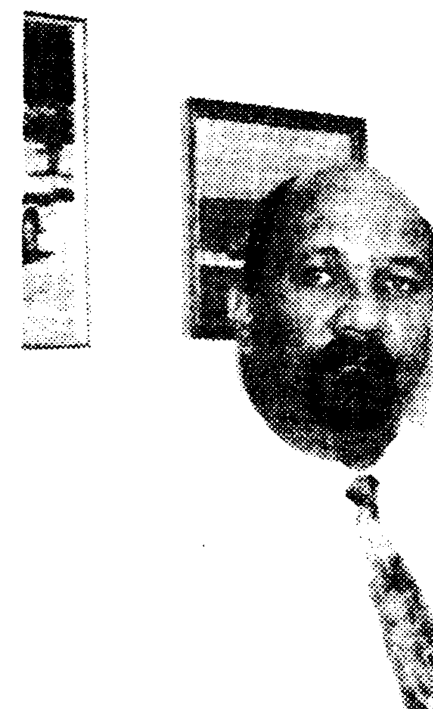
Begin maart wordt een filiaal van de Maduro & Curiëls Bank in Otrobanda overvallen. Vier maanden later is een MCB in Saliña het doelwit van een groep gewapende bankrovers. Als de overvallers gevlucht zijn met de buit, komen bij het bankpersoneel de emoties los: sommigen barsten in tranen uit, anderen beginnen nerveus te lachen. De politie, als eerste ter plekke om de slachtoffers op te vangen, staat met de handen in het haar. Slachtofferhulp is op dat moment op Curaçao nog een vaag begrip. Er is op beleidsniveau wel over gesproken, maar in de praktijk is het nog een lege huls. De situatie eind juli drukt justitie met de neus op de noodzaak van slachtofferhulp en brengt de zaak in een stroomversnelling.

Kort na de overval op de MCB eind juli las Erwin Demei, chef van het Bureau Interpol, een artikel in de Canadese gazette van de Royal Canadian Mountain Police over slachtofferhulp. Het stuk Robbery Trauma: The After-Effects handelde over de verschillende trainingsprogramma's van de organisatie Victims' Programs Consultants (VPC). Demei zond het artikel aan de directie van de MCB die er geen gras over liet groeien en onmiddellijk contact opnam met VPC's directeur Jack Whelpley. Nog geen drie weken na de bankroof zat de Canadees in het vliegtuig naar Curaçao om daar een aantal workshops te geven.

Whelpley behandelde de slachtoffers die de traumatische ervaring nog niet verwerkt hadden met therapieën. Aan de stafleden van de MCB gaf hij een workshop slachtofferhulp, waarbij ook drie politie-functionarissen en een sociaal werkster van de politie aanwezig mochten zijn. Een wereld ging open voor de cursisten. Toen de MCB Whelpley eind september wederom over liet komen vanuit Canada greep de politie dan ook direct de mogelijkheid om hem te strikken voor een extra workshop bij de politie. Volgens Demei maakt de toenemende criminaliteit op Curaçao en de onrust die daardoor onder de bevolking ontstaat slachtofferhulp noodzakelijk.

BELEID

Al eerder was in overheidskringen het woord slachtofferhulp gevallen, maar de invulling ervan reikte niet verder dan een aantal voorstellen op papier. Vorig jaar mei gaf de destijds aantredende minister van justitie Suzy Römer een aanzet tot de ontwikkeling van een 'samenhangend justitieel beleid'. Er moest een directie komen waarin alle diensten vertegenwoordigd zouden zijn. Tot dan toe was er bij justitie, waarvoor geen departement bestaat, geen centraal aanspreekpunt voor alle afdelingen. Als voortvloeisel van het beleid kwam het criminaliteitsbestrijdingsstelsel op tafel met als onderdeel slachtofferhulp. "Vooral maatschappelijk kwetsbare groepen, onder wie vrouwen, kinderen en bejaarden zouden speciale aandacht moeten krijgen", zo stond in het rapport geschreven. Doordat slachtofferhulp in het beleid van de minister is opgenomen konden de politici volgens Demei snel beslissen over de workshop. Het voorstel voor de cursus werd op 20 september bij de Raad ingediend en twee dagen later al goedgekeurd.

Humphrey Schotborg en Erwin Demei

Het inschatten van een situatie en het op de juiste manier handelen zijn de belangrijkste elementen die Whelpley aan bod laat komen in zijn cursus, blijkt uit de woorden van Humphrey Schotborg. Hij is sous-chef bij de surveillancedienst Punda en één van de twaalf cursisten die deel hebben genomen aan de workshop eind september. De theorieën over slachtofferhulp zijn een openbaring voor hem. De lessen hebben hem onder meer geleerd dat de politie op Curaçao niet getraind is om signalen van slachtoffers te herkennen. "Iemand die mentaal aangeslagen is, is er vaak erger aan toe dan iemand die zichtbaar gewond is", spuit Schotborg zijn nieuw vergaarde kennis. "De kunst is echter om de reacties van de betrokkenen in te kunnen schatten, om symptomen die van persoon tot persoon verschillend zijn te herkennen. Bijvoorbeeld wanneer iemand iets wil zeggen of juist niet. Of iets niet kan zeggen".

"In het ergste geval staat het personeel tijdens een bankoverval oog in oog met de dood of wordt bedreigd met wapens. Wat de financiële instellingen zich nu gelukkig realiseren is dat het herstellen van zo'n ingrijpende gebeurtenis niet simpelweg een kwestie van geld is", schrijft Whelpley in de gazette van de Royal Canadian Mountain Police. Whelpley stond 25 jaar aan het hoofd van een politiecorps en een groot deel van zijn kennis berust dan ook op ervaring. Hij citeert in zijn artikel Eric Eggerson die het belang van slachtofferhulp als volgt verwoordt: "Een overval die slechts een paar minuten duurt kan werknemers en klanten maandenlang achtervolgen. Als zij niet de kans krijgen hun emoties te delen en te verwerken kunnen de effecten nog jaren blijven hangen". Wanneer iemand in de eerste fase verwaarloosd wordt, kan dat de traumatische gevolgen verergeren volgens Whelpley. Het is beter een slachtoffer meteen vanaf het begin op te vangen dan pas na twee maanden.

ROBOT

De normale gang van zaken op Curaçao was volgens Demei dat de politie bij een incident onmiddellijk onderzoek gaat doen en het slachtoffer bestookt met vragen. De zakelijke aanpak prevaleerde altijd. Het besef dat een sociale benadering vaak meer effect heeft bestond niet. Demei vergelijkt de houding met die van een robot. "Bij inbraken of ongelukken werd doorgaans uit automatisme gehandeld. Er werd nauwelijks aandacht besteed aan de impact van het voorval op de betrokkene. Maar", voegt Demei eraan toe, "wanneer iemand nog in shocktoestand is zal hij geen objectieve informatie geven. Beter is het om het slachtoffer eerst op zijn gemak te stellen en hem zo op te vangen dat hij uiteindelijk uit zichzelf vertelt wat er gebeurd is". Volgens Demei is die wetenschap ook bruikbaar voor collega's onderling. "Ook een politie-agent kan door een voorval aangegrepen worden en als het ware dichtslaan". Om het belang van een goede communicatie met het slachtoffer te illustreren haalt hij een frase aan die hem uit de lesstof is bijgebleven: "Poor communication is a crime in itself/ We hurt more people by not communicating our feelings/ but most of all we hurt ourselves", stelt hij. Demei en Schotborg zijn in hun enthousiasme niet meer te stuiten en laten de informatie die zij als een spons in zich opgezogen hebben, de vrije loop.

Het te vlug verwijzen van een slachtoffer is niet altijd de goede oplossing en kan vaak averechts werken weet het tweetal nu. "Het is meer gemakzucht dan noodzaak om iemand snel door te sturen naar een psycholoog, zoals dat doorgaans het geval was. Een slachtoffer kan vaak meer aan dan op het eerste gezicht lijkt", oordeelt Demei. "Wanneer de persoon mentaal aangeslagen is zal verwijzing bij hem het gevoel versterken dat hij ziek is". Als het slachtoffer uiteindelijk toch professionele hulp nodig heeft moet dat, zo heeft Jack Whelpley zijn cursisten meegegeven, geen verplichting zijn, maar ook geen vrijwillige keus. De overweging of hij wel hulp wil kan funest zijn. Wanneer iemand erover na gaat denken zal hij misschien tenslotte uit schaamte afzien van begeleiding.

KETEN

In tegenstelling tot vroeger wordt nu ook over feed-back gesproken. Demei herinnert zich uit de tijd dat hij bij de zedenpolitie werkte dat slachtoffers verwezen werden naar de Gezondheidsdienst en dat er verder niet naar werd geïnformeerd hoe het h[en] verging. Om die situatie [in] de toekomst te voorkom[en] moeten alle instellingen d[ie] bij slachtofferhu[lp] betrokken zijn, volgens d[e] visie van Demei, uiteinde[lijk] een keten vormen. Onder d[ie] instellingen vallen on[der] meer: de dienst Gezondhe[id,] Reclassering, SKS, Voogd[ij]raad, Kinderbeschermin[g,] Gevangenis, dienst Socia[le] Zaken en de FKP. All[e] zouden in aanmerki[ng] moeten komen voor een wo[rk]shop slachtofferhulp. Ook re[ch]ters en officieren van justit[ie] komen in het rijtje dat Dem[ei] opsomt voor. Waarom?

Omdat zij op die mani[er] inzicht kunnen krijgen in [de] omstandigheden waarin som[]mige verdachte verkeren [en] die eventueel van invlo[ed] zijn op zijn reacties. E[en] crimineel is vaak zelf slach[t]offer van een situatie d[ie] hem tot zijn daad drijft. "E[en] therapie kan dan voldoen[de] zijn om hem te laten inz[ien] welk leed hij een ander he[eft] aangedaan", stelt Demei.

De instellingen die [bij] slachtofferhulp betrokk[en] zijn moeten uiteindelijk e[en] keten vormen, zodat een w[is]selwerking kan ontstaan. D[e] afdelingen kunnen elkaar [zo] op de hoogte houden van w[at] er met een slachtoff[er] gebeurd. Het ideaal is v[ol]gens Demei een aparte d[ie]nst slachtofferhulp, waar[in] mensen uit alle sectoren v[er]tegenwoordigd zijn. Dat [is] echter nu nog toekomstm[u]ziek. Voorlopig moet [er] geroeid worden met [de] riemen die er zijn. In de loo[p] der tijd moeten vanuit [de] eigen gelederen mensen ger[e]cruteerd worden die de work[]shops voor hun rekenin[g] nemen. Demei hoopt echter dat in november nog een workshop door Whelpley za[l] worden gegeven.

Kinderboekenweekgeschenk op Curaçao

De ibismensmuis of E ibis hende raton

= door Nel Casimiri =

Voor het eerst heeft Curaçao dit jaar een eigen kinderboekenweekgeschenk. De Stichting NANA die samen met de Dienst Cultuur en de Openbare Bibliotheek deze kinderboekenweek organiseert, heeft Frank Martinus Arion in eerste instantie gevraagd een lezing te houden ter gelegenheid van deze feestweek. Frank Martinus heeft dat afgeslagen. Hij vindt zichzelf geen redenaar, maar een schrijver. Daarom bood hij om aan om in plaats van een lezing te houden een verhaal te schrijven. Dat is gebeurd en de Stichting NANA heeft het verhaal uitgegeven. Het boekje, met een omslag en tekeningen van Wilson Garcia, bestaat uit een verhaal in twee talen verteld. Daarmee bedoel ik dat het weliswaar twee keer om hetzelfde verhaal gaat, maar dat het een geen vertaling is van het ander. Dezelfde persoon, Frank Martinus Arion, vertelt het verhaal gewoon twee keer. Daarmee krijgen de verhalen meer authenticiteit. De schrijver kan spelen met de woorden, in de ene taal en in de andere taal en is niet gebonden aan het vaste woordpatr··n van een andere schrijver. De ene gedachte kan beter, bloemrijker, verwoord worden in de ene taal, de andere gedachte in de tweede taal. Een schrijver die beide talen, het Papiamentu en het Nederlands zo goed beheerst als Frank Martinus maakt daar dankbaar gebruik van.

FABEL

De Ibismensmuis is een fabel, dieren die met elkaar kunnen spreken, maken zich zorgen om het voortbestaan van hun eigen soort, van de aarde en dat natuurlijk in relatie tot hun grootste vijand: de mens. Het verhaal sluit aan bij de werkelijkheid om ons heen. Dat viel de kinderen van de brugklas aan wie ik het voorlas, meteen op. Frank Martinus Arion verklaarde bij de doop van het boek afgelopen zaterdag op de parkeerplaats van de bibliotheek, dat de Nederlandstalige lezers Papiamentu moesten leren om het verhaal goed te begrijpen, en de Papiamentstalige lezers Nederlands. Want, zo zei hij, pas als je beide talen goed beheerst, kun je het hele verhaal goed begrijpen. Dat laatste is wat overdreven, maar je moet wel beide talen beheersen om alle verwijzingen en ironische opmerkingen te vatten.

Een VWO-4 leerling heeft het verhaal aan dezelfde brugklassers voorgelezen in het Papiamentu. Zij klaagde erover dat er af en toe zulke moeilijke zinnen in stonden dat het moeilijk was om voor te lezen. De brugklassers verwoorden het anders: "Er zitten veel moeilijke woorden in het Papiamentu. Moeilijke woorden ken je meestal alleen in het Nederlands. Doordat we het verhaal eerst in het Nederlands gelezen hebben, begrijpen we het Papiamentu beter". De verwijzingen naar de milieuproblemen begrepen ze direct, maar de verwijzingen naar het referendum, de politiek of bepaalde personen moest ik eerst aanwijzen, om een *aha-erlebnis* te verkrijgen. Misschien geloven kinderen van dertien jaar meer in sprookjes dan volwassenen.

ACTUEEL

De Ibismensmuis is een leuk verhaal, af en toe in het Papiamentu beter uitgewerkt dan in het Nederlands. Er staan allerlei verwijzingen in naar actuele gebeurtenissen maar ook naar personen, soms wel in het Papiamentu en niet in het Nederlands. Ik denk dat Frank Martinus de verhalen met veel plezier geschreven heeft. Maar is het daarmee ook een kinderboek? Het is geschreven in een oude traditie. Dieren in de rol van mensen, een verhaal met een moraal. Een verhaal om de wetten van goed en kwaad te verduidelijken. De Nanziverhalen, noch de fabels van Lafontaine zijn voor kinderen geschreven, al hebben volwassenen ze wel, als sprookjes, naar hen toe geschoven door ze in eenvoudiger taal na te vertellen. Hebben kinderen die wetten van goed en kwaad harder nodig dan volwassenen? Volwassenen denken graag van wel. Frank Martinus Arion heeft zijn verhaal als geschenk voor kinderen gepresenteerd, maar via de kinderen houdt hij zijn spiegel de volwassenen voor. Kinderen krijgen het cadeau, maar het is een geschenk voor degene die afrekent.

...kening Wilson Garcia

Tekening Wilson Garcia

...oelig lustrumboek van Totolika

...mpulso: paradox van de liefde

...oor Jules Marchena =

De Asosiashon Totolika bestaat twintig jaar. Dit is iets om trots op te zijn. ...r even bij stil te staan. ...tig jaar lang als groep ...men voor de gehandi...n in onze samenleving; ...ig jaar opboksen tegen ...rdelen, onbegrip en .... Maar ook... langzaam ... zeker zien, hoe de ...enschap bewust wordt ...het probleem en van ... verantwoordelijkheid. ...leidelijke acceptatie. ...arom is er voor Toto... ook reden tot positi...e. Dit gevoel komt heel ... naar voren in de ...hten- en verhalenbundel ...tolika — met de finan... hulp van het comité ...naal Geschenk Neder...e Antillen — uitgaf naar ...iding van dit vierde lus... met de mooie naam ...lso. Volgens de inlei...is deze naam gekozen, ...t *impulso* een aanzet is ... actie. In deze bundel ... voornamelijk gedic..., met achterin een ...al korte verhalen. Ze ... geschreven door ...den van Totolika en ... alle over de gehandi...e mens (meestal het ...).

... commissie, die belast ...met de realisering van ...ooie project, bestaat uit ...a Diwan, Lydia Mar...a-Geerman en Aminta ...ckel. De keuze van de ...onden teksten en de ...edactie daarvan was in ...en van Enrique Muller, ...a Lodowika-Rosario, Joce... Clemencia en Lidwina ...tsz-Tromp.

...t uit de teksten zelf ...sterk naar voren komen, zijn gevoelens; allereerst gevoelens van vreugde en blijdschap:

Nos yu hòmber:

....

"Danki Señor, ku Bo a laga
su wowo bria
El a kore ku skuridat
El a trese hopi klaridat
Pa Bo bondat!
Nada malu no por tin n'é
Ta stima mes Bo ta stim'é!"

(Maria van de Veen-Evertsz)

Opvallend is in de bundel ook de sterke wil en de vastbeslotenheid van de ouders — meestal moeders — om te vechten voor het geluk van hun kind en van zichzelf. Deze vastbeslotenheid wordt door idealisme verheven tot een breder maatschappelijk niveau door Aminta Sprockel in het gedicht

Mi Soño:

....

Den e soño mi ta mira
hendenan ku komprenshon,
ku ta forma un ambiente
pa un bida sano i bon.

....

Pa nos e soño ta un yudansa
pa sigui lucha pa un ideal.
E ta duna nos konfiansa
ku nos lo logra algu spesial.

Af en toe éven een beetje frustratie, die toch weer gevolgd wordt door vastberadenheid:

"Bo ta pensa:
Ki malu mi a hasi
ku Dios ta kastigami?

....

Tur lus a paga pa mi:
Mi tin ku karga mi krus
hinka mi yu den skuridat
i sera mi tambe aden?
No,
lo mi lucha pa mi yu!"

(*Aseptashon* van Helga Delle)

vervolg op pag. 8

Kinderboek van Evert Hartman

Het onzichtbare licht

= door Nel Casimiri =

Ter gelegenheid van de kinderboekenweek zou de bekende schrijver van jeugdboeken, Evert Hartman, Curaçao bezoeken. Dat is helaas niet doorgegaan wegens ziekte. Daardoor zijn er weliswaar verschillende schrijvers en schrijfsters van kinderboeken gekomen maar valt de oudste jeugd er een beetje buiten. Ze hadden zich op de lezingen op school verheugd. Hartman is een populaire schrijver die met zijn boeken de kinderen iets meegeeft om over na te denken. Zijn boeken zijn spannend, boeiend, en gaan over onderwerpen waar ze over kunnen discussiëren met elkaar. Zijn debuut in 1978 was *Oorlog zonder vrienden*, een boek over een kind van een NSB-er, een onderwerp waar toen in Nederland niet over gesproken, laat staan over geschreven werd. *Gegijzeld* gaat over de gijzeling van een schoolklas, *De voorspelling* over de angst om dood te gaan, *Niemand houdt mij tegen* speelt in de 22ste eeuw en *Het onzichtbare licht* gaat over paranormale ervaringen. Vooral dat laatste boek is bij veel kinderen op Curaçao in korte tijd bekend geworden omdat het behoort tot het pakketje *Jonge Lijsters* dat via de boekhandel of uitgeverij besteld kon worden. *Jonge Lijsters* zijn vijf bekende jeugdboeken die samen voor een zeer kleine prijs aangeboden worden. Elk jaar zijn er vijf andere titels in de aanbieding.

Dit jaar was daaronder dus *Het onzichtbare Licht*. Evert Hartman vertelt in dat boek het verhaal van Leny, een meisje dat als ze een keer alleen langs de plas achter hun boerderij loopt, boven het water zo iets angstaanjagends ziet zweven dat ze doodsbang wordt en vlug naar huis rent. Moet ze het thuis vertellen of verzwijgen? Zoiets gelooft niemand. Na die gebeurtenissen ervaart ze steeds meer dingen die haar beangstigen. Ze ziet en hoort dingen die voor anderen onzichtbaar en onhoorbaar zijn. En ook haar dromen zijn vaak anders dan die van andere mensen. Ze is heel erg verbaasd als ze merkt dat niet iedereen het aura opmerkt dat van bepaalde personen afstraalt. Ze heeft daar nooit over gepraat omdat ze dacht dat iedereen dat zag net als zij. Langzamerhand en met behulp van haar moeder en anderen moet ze leren aanvaarden dat ze anders is dan andere kinderen, dat ze paranormaal begaafd is, iets waar veel mensen niet in geloven, maar waarmee ze wel moet leren leven. Evert Hartman was voordat hij zich totaal aan het schrijven ging wijden aardrijkskundeleraar aan een middelbare school. Veel van zijn ervaringen in het onderwijs heeft hij in zijn boeken verwerkt. Aan de andere kant fungeerden zijn leerlingen ook als klankbord. *Vechten voor overmorgen* heeft hij zelfs in zijn geheel voor de klas voorgelezen. *Vechten voor overmorgen* is een politiek boek. In dat verhaal probeert een politieke partij, de Alternatieve Samenlevingspartij de maatschappij nogal rigoureus te veranderen. Als dat verkeerd gaat wordt de partij dictatoriaal.

Het nieuwste boek van Evert Hartman heet *De voorspelling* en speelt in Utrecht. Het gaat over een jonge student in zijn ontgroeningstijd. Als hij op een avond aangeschoten thuiskomt in zijn studentenflat wordt er gebeld. Er staat een man voor de deur die hem vertelt dat hij nog maar twee weken te leven heeft...

Evert Hartman heeft voor zijn boeken nog nooit de zilveren of gouden griffel gekregen, maar zijn boeken kregen al verschillende keren de hoogste waardering van de kinderjury. Harman zelf zei daarover: "Liever deze prijs dan een griffel. Deze prijs is me door mijn lezerspubliek gegeven". *Oorlog zonder vrienden* heeft wel de Europese jeugdboekenprijs gekregen voor het meest actuele jeugdboek.

Totolika: voorbeeld voor de regio

vervolg van pag. 1

...n en er zou geen perso...ter beschikking worden ...eld, maar subsidie ...ven.

...u is zo'n regeling met ...idie en de hele finan...administratie nogal inge...eld en niet te doen voor ...rs die het toch al zo ... hebben, dus hebben we ... nieuwe stichting opge..., de Fundashon For...hon Laboral. In 1986 is ... gebouw geopend. Er ...t training gegeven en ...ning in huishoudelijk ...k, wassen, strijken, ...ken, naaldvakken, in tuin... en timmeren. De stu...ten lopen stage en moe... daarna geplaatst worden ...en bedrijf. Een heleboel ... in de loop der jaren ...aatst. Zo werken ze in de ...en van de hotels, soms in ...keuken van een restau..., op een plantage, bij de ...fabriek, enz. Ze krijgen ... plaats, maar belangrijk ...bij is de begeleiding. Dat ...n *must*. Daarom hebben ...ook contact gezocht met ...sociale werkplaats. We ...legden samen over een ..., waarin we de ideale ...atie van een arbeids...ts beschrijven. We ...ten ook contact met ...ere instanties die werken met geestelijk gehandicapten. Die nota is nu klaar, moet alleen nog uitgetypt worden. Daarin staat dat we een *jobcounseler* nodig hebben. Die moet arbeidsplaatsen zoeken, de werkgevers begeleiden, de collega's en de gemeenschap informeren, e.d."

CAMRODD

"In 1975 werd in Jamaica een congres gehouden voor ouders van geestelijk gehandicapte kinderen. Daar ben ik naar toe gegaan. Ik heb daar CAMRODD leren kennen en ben meteen lid geworden en veel informatie gekregen. CAMRODD is een Caribische organisatie. We hadden wel contact met Nederland, maar we hebben hier toch een andere situatie. Op andere eilanden in het Caribisch Gebied kende men dezelfde problemen als wij. We sloten ons aan en dat heeft verschillende gevolgen gehad. In 1976 heb ik bij de CAMRODD een cursus gevolgd over een Early Stimulation Program. Ik heb daarna de overheid gevraagd dat ook hier in te voeren. Ik was onderwijzeres en werd toen bij Sedukal geplaatst om daaraan te werken. Door die overplaatsing werd ik ineens als een deskundige gezien. Eerst waren we gewoon een groep ouders, nu stegen we in achting. Op die CAMRODD bijeenkomsten leerde ik het principe van de Normalisatie kennen. Dat wil zeggen zoveel mogelijk de gehandicapten in normale situaties mee laten doen.

In januari 1977 volgde toen de eerste workshops op Curaçao. Daar hebben we zoveel succes mee gehad. Er waren meer dan 200 deelnemers van alle rangen, standen en disciplines. Wat vooral veel impact had, was het panel, waarin een ouder zat van een geestelijk gehandicapt kind, een ouder van een doof kind, een ouder van een blind kind en een ouder van een lichamelijk gehandicapt kind. Zij hebben alle vier gesproken over hun kinderen en hun problemen. Dat was een unicum op Curaçao en heeft veel indruk gemaakt. Vanuit die workshop is ook de vereniging FUNDHAFI ontstaan, de *Fundashon pa hende cu hendikep fisiko*. Onze eigen stichting zorgde voor geestelijk gehandicapten. Een oudervereniging van ouders van kinderen met een lichamelijk gebrek was er niet. Wel was er het Verriet Instituut, maar dat is een inrichting. De vereniging richt zich op mensen die buiten de inrichtingen wonen".

LEEFCENTRUM

Er kwam ook een stichting van auditief gehandicapten en nog andere verenigingen. Van het een kwam het ander. In een prachtig gebouw aan de Uteweg kon de Speel-O-Theek gevestigd worden. Toen de MCB 60 jaar bestond kreeg de stichting een groot gebouw op het zelfde terrein. Toen de MCB 70 jaar bestond, werd er tussen de twee gebouwen een overdekte gebouwd. En nu is het leefcentrum in Emmastad bijna klaar. Aminta Sprockel zit in veel verenigingen en stichtingen, vaak als voorzitster. *Maar raakt ze zelf niet in de war af en toe bij zoveel verschillende stichtingen?*

"Door elkaar niet, maar het is wel veel werk. Hoewel, dat komt eigenlijk omdat ik voorzitster ben van de CAMRODD. In het Totolikabestuur heeft iedereen zijn eigen taak, en bij de stichting ook. Maar voor het CAMRODD heb ik geen hulp en moet ik alles, zoals brieven tikken, zaken regelen, zelf doen. Het zijn allemaal vrijwilligers die daarin zitten. Ik vind het heel leuk".

Bij die Caribische contacten kunt u Curaçao vergelijken met de eilanden om ons heen. Hoe valt die vergelijking uit?

"Men kijkt tegen ons op. Vooral door de oudervereniging. De oudervereniging is super. Wij zijn actief en worden altijd tot voorbeeld gesteld. Ook onze voorzieningen zijn top. Men krijgt op de andere eilanden geen ontwikkelingsgelden, waar ze een gebouw van neer kunnen zetten.

Maar dit komt overeen met onze standaarden. Wij kunnen onze gehandicapten niet in andere huizen zetten dan waar wijzelf in wonen. Wij moeten hierin onze stand ophouden. Gelukkig kunnen wij dat ook. Het ontwikkelingsgeld is ervoor. En daarbij, we hebben de deskundigheid in huis. Maar elders in het Caribisch Gebied, waar het financieel slecht gaat, blijft er maar heel weinig geld over voor de gehandicapten. Daar moet steeds een groot beroep worden gedaan op de gemeenschap. Op het particuliere bedrijfsleven dus. Toch ben ik steeds verrast als ik in dergelijke landen op bezoek kom. Ik kom er altijd heel gemotiveerd vandaan, als ik zie hoe ze met zo weinig geld, toch zoveel presteren".

Er loopt op het ogenblik een project van de CAMRODD dat gefinancierd wordt door de Noorse oudervereniging. Op verschillende eilanden worden cursussen voor ouders gegeven.

"In april waren we in Trinidad, daarna op St. Vincent en het vorige weekend hier op Curaçao. Tijdens zo'n weekend ben ik in mijn element. Onze leden zijn het gewend, maar er waren deze keer veel nieuwe ouders bij met kinderen van zo'n 3/4 jaar. Zij hadden het nog nooit meegemaakt dat je met andere ouders over je problemen kon praten. Het volgend weekend gaan we naar Aruba, daarna St. Maarten en volgend jaar zijn weer andere eilanden aan de beurt. Op elk eiland kijken we of daar deskundigen voorhanden zijn die de cursus kunnen geven. Hier op Curaçao zijn lezingen gegeven door Nelson Coffie en Irving Picus en door drie leden van het bestuur van Totolika, Carmen Montesant, Robert Antonius en ikzelf. Op een vorig project van de CAMRODD hebben we met leden van alle eilanden een nieuwe filosofie ontwikkeld. Voor Curaçao hebben Robert Antonius en Carmen Montesant daaraan meegedaan. Zij hebben over die filosofie gesproken. Die filosofie is gebaseerd op de mensenrechten. Wij willen bereiken dat onze mensen, d.w.z. de geestelijk gehandicapten, gelijkwaardig behandeld worden, met respect behandeld worden. Dat ze recht hebben op een plaats om te wonen, om te werken, op onderwijs, op informatie en op voorzieningen. De internationale contacten van de CAMRODD zijn van groot belang voor ons als oudervereniging. Als ouders heb je een enorme macht. Je vecht niet voor jezelf maar voor je kind. Je kunt een grote mond opzetten, want je hebt niets te verliezen. Ik ben blij dat we een vereniging zijn, dat we een achterban hebben aan wie we verantwoording moeten afleggen. We moeten dus goed werken".

Wedstrijd

DEZE WEEK is er een heel leuk stripverhaal binnengekomen. Jullie kunnen het op deze pagina lezen. Maar..... de naam van de tekenares is zoek geraakt. Kun je even bellen naar 67200 en je naam opgeven? Die vermelden we dan nog even in de volgende Kinderkrant.

Het grappige verhaal over de bril van opa is van Jasmina Getson. Zo heeft er nog een mooi sprookjesfiguur bij getekend ook.

En Jason Bak heeft een spannend verhaal geschreven.

Wat zal het moeilijk worden een winnaar uit te zoeken.

TANTE NEL

De bril van opa

Het was een dag voor Kerst en het sneeuwde buiten. Janet, het zusje van John, lag te slapen. En John te woelen in bed. Hij kon niet slapen, want opa komt morgen. Opa is de vader van de moeder van Janet en John. Opa houdt ervan om grappige dingen te zeggen, zoals mopjes vertellen en grappige dingen te doen. Er was een mop die John altijd moet laten lachen. John: "Ik heb een hond zonder neus." Rob: "Hoe ruikt hij dan?" John: "Afschuwelijk".

John bleef wakker tot het morgen werd. Hij stond op, maakte zijn zusje wakker en ging met haar naar beneden om te ontbijten. Mama en papa waren al wakker. Toen John beneden kwam, zag hij onder de kerstboom kadootjes liggen. Janet: "Opa is er, opa is er!" Janet en John gingen de trap op naar boven naar de zolder, want opa slaapt altijd daar als hij komt logeren. John ging naar opa en sprong op het bed en begon te springen om opa wakker te krijgen. Opa werd wakker, gaapt en zei: "Zo, zo als je door blijft springen, maak je een gat in het dak en in het bed." Toen gingen ze naar beneden om kadootjes open te maken.

Toen John zijn kadootje open maakte, bleef hij met open mond kijken en stokstijf staan. Opa zei: "Als je lang blijft staan, groeien je worteltjes in de grond en blijf je vastzitten." Het was het boek dat hij altijd wou hebben. Een sprookjesboek. Toen zei opa: "Als je gaat slapen, zal ik voorlezen."

Het werd avond en opa en John gingen naar de zolder om sprookjes te lezen. [illegible]

[illegible]

[illegible] (13 jaar)

Kiki

Dit verhaaltje gaat over mijn parkiet, die Kiki heet. Toen de moeder van Kiki hem niet meer wilde, vroeg mijn vader of ik een parkiet wilde. Ik zei: "Ja graag!"

Toen ik Kiki kreeg, was hij piepklein. Ik moest hem voeden. Later probeerde ik Kiki kunstjes te leren, maar het ging moeilijk. Maar na een week kon Kiki wel kunstjes doen. Na een tijdje werd Kiki mooi en heel groot. Mijn vader heeft hem naar een vogeltentoonstelling gebracht. Hij kreeg 89 punten. Als hij nog twee punten erbij had gekregen, kon hij winnen. Ik was heel blij met zijn punten. Na de tentoonstelling, toen ik hem weer uit de kooi wilde laten, was hij me bijten. Toen vroeg ik of Kiki bij de andere parkieten in de kooi mocht. Mijn vader zei: "Als je wilt, dan mag het." Ik zei: "Oké", en ik liet Kiki gaan.

Toen we na de vakantie uit Nederland kwamen, ging ik Kiki roepen, maar hij kwam niet. Jammer, want Kiki is dood gegaan. Maar ik houd nog steeds veel van Kiki! Maar weet je, dat de vader en moeder van Kiki nu weer een nest met 3 jongetjes hebben? Als zij uit hun nest komen, ga ik weer een nieuwe Kiki groot maken. Dag.

Dione do Rego
Kolegio Chaya Willems

Kolegio Chaya Willems

IK SCHREEF het vorige keer al: Kolegio Chaya Willems bestaat 40 jaar en haar schoolkrant 10 jaar. Vanwege dat dubbele feest [illegible] zijn verhalen in de krant mee aan onze verhalenwedstrijd. Hier zijn er weer een paar.

TANTE NEL

* * *

Hendrik was zo ziek, dat niemand meer bij hem mocht komen. Maar Hendrik wilde toch in ieder geval nog zijn grootste vijand Piet een keer zien. Piet kwam en zei, dat hij het erg op prijs stelde, dat Hendrik hem voor zijn dood nog een keer wilde zien. Vooral omdat zijn vrienden niet mochten komen.

Ach, dat is het niet, zuchtte de zieke. Mijn vrienden zie ik straks in de hemel nog wel. Daarom wilde ik van jou graag vast afscheid nemen.

* * *

Mijn hond Terrie

Ik heb een hond en hij heet Terrie. Terrie is gemengd met een pitbull. Dat kun je zien aan zijn oren en zijn korte haren. Z'n kleur is donkerbruin en hij heeft zwarte puntjes op zijn kop. Terrie bewaakt ons huis goed. Niemand mag voor ons huis staan, die Terrie niet kent. Want dan wordt hij kwaad en begint te blaffen en te bijten. Je mag ook niet in de tuin rennen, want Terrie bijt je in je broek.

Terrie eet de hele dag. Hij eet brood, worstjes, koek, rijst, brokken, bot en hondeneten. Terrie houdt van bal spelen. Terrie is verstandig, hij hoort alles.

Wisten jullie dat een hond je beste vriend is. Ik zorg goed voor mijn hond. Zorgen jullie ook goed voor jullie huisdieren? Mijn hobby is honden verzorgen.

Jo-Ann Ruimveld
klas 5
Kolegio Chaya Willems

Het kleed

= door Nel de Jong =

"Hè mama, gaan we vandaag weer eens naar de baai?" vroeg Pinkie op een dag. "Ik zal de zwemspullen wel pakken." Maar Poetsje schudde haar hoofd.

"Morgen misschien", zei ze. "Want vandaag heb ik geen tijd. Vandaag moet ik het kleed uit de *sala* kloppen. Kijk eens, wat een stof eruit komt!" En ze bond een zakdoek om haar hoofd en bracht samen met kabouter Brr het kleed naar buiten.

Klop-klop-klop, klonk het even later door de mondi. Klop-klop-klop! De parkietjes in de cactus voor het kabouterhuisje keken elkaar hoofdschuddend aan. "Nu is Poetsje alweer het kleed aan het kloppen", schetterden ze. "Wat zijn die kaboutervrouwtjes toch ijverig! Ze werken nog harder dan de mieren." "Ik ben blij dat ik maar een parkietje ben," schreeuwde er een. "En dat ik in een nestje zonder kleed woon. Brr, ik houd helemaal niet van kleden kloppen. Het is veel fijner om hoog in de lucht te vliegen!"

Maar wat was dat? Poetsje was opgehouden met kloppen en gaf een harde gil. "Misschien heeft ze zichzelf een klap op haar hoofd gegeven", zei een van de parkietjes. Nieuwsgierig vlogen ze naar beneden. En op de grond renden de andere dieren, konijntjes, geitjes en hagedisjes, die het gegil ook gehoord hadden, naar het kabouterhuisje.

Maar Poetsje had zichzelf niet op haar hoofd geslagen. Ze stond met een zielig gezicht voor het kleed [illegible] "Ik klopt ook veel te hard", mopperde kabouter Brr.

Wat hadden alle dieren medelijden met Poetsje. "Ze was zo trots op haar mooie kleed", zei een van de parkietjes.

"En ze klopt het altijd zo ijverig", zei een grote zwarte mier.

"Konden we haar maar een nieuw kleed geven", zuchtte een konijntje. "Maar dieren hebben geen centjes om naar een winkel te gaan."

"Al dondor", mekkerde een geitje. "In een winkel verkopen ze toch geen kabouterkleden!"

"Domoor! Je bent zelf een domoor, die [illegible] [illegible] Naranja, een reuzenspin. "Geen nuzie maken asje[illegible]

blieft. Ik heb een veel beter idee."

"O ja?" Nieuwsgierig keken de andere dieren hem aan. "Om Poetsje te helpen?" vroegen ze.

"Ja", knikte de grote spin trots. "Luister maar wat we moeten doen."

Even later waren de dieren druk in de weer. Naranja rende heen en weer en weefde van zijn sterke draden een stevig web.

"Die draden zitten veel te dicht op elkaar", lachte een klein spinnetje. "Daar kun je toch geen vliegen mee vangen!"

"Dat hoeft ook niet", zei Naranja. "Let maar eens goed op."

Met grote ogen van verbazing zag het spinnetje wel honderd geitjes en konijntjes, die allemaal een haar uit hun vachtjes trokken. En ieder haartje werd door de mieren op het web vastgeknoopt. Een paar mieren zorgden voor de witte haren, een paar andere voor de grijze en weer andere voor de zwarte en de bruine.

"We maken een witte ster in het midden!" riep Naranja.

"En een bruine rand eromheen. Dat staat mooi", mekkerde een bruin geitje.

De mieren trippelden ijverig van links naar rechts en van rechts naar links en legden de ene knoop na de andere. Naranja keek of ze het goed deden en rende zo hard op en neer, dat hij telkens over een paar mieren struikelde.

"Ga toch aan de kant!" mopperden de mieren dan. "Zo kunnen we toch niet opschieten!"

Het bruine geitje zat ook niet stil. "Opzij, opzij!" mekkerde ze tegen de dieren, [illegible] drongen. "Jullie maken het kleed vies!" En met haar twee horentjes duwde ze alle geitjes, konijntjes en andere dieren van het kleed weg.

En toen was het kleed klaar! En alle mieren kropen eronder en droegen het op hun ruggen naar het kabouterhuisje. Kabouter Brr en Poetsje zaten op het bankje voor hun huis en keken met grote ogen toe.

"Wat komen al die dieren doen?" vroeg Poetsje.

"En wat loopt daar nou voor een gek plat beest?" vroeg kabouter Brr. Maar toen kropen de mieren er onder uit en zagen ze dat het een kleed was. Een schitterend kleed met een zwarte, een grijze en een [illegible] [illegible] rand.

"Voor jullie!" juichten alle dieren trots. "We hebben het zelf gemaakt!"

"Prachtig, prachtig!" zuchtte Poetsje verrast. "Aiaiai, wat prachtig!"

En kabouter Brr knikte zo hard met zijn hoofd van ja, dat zijn muts ervan afviel. Toen haalde Poetsje vlug een grote [illegible] uit de keuken en [illegible] kabouter Brr twee [illegible] tjes vol lamoen[illegible] hadden hun lieve[illegible] wel verdiend, vo[illegible] En zo was ied[illegible] slotte weer blij en[illegible]

Katia en de bo[illegible]

Tweehonderd jaar voor Christus leefde er in Afrika een afschuwelijk monster met een zaag als neus, twee horens en een puntige staart. Dit dier was een woezel en hij werd door zijn vijanden, de boa's, Katia genoemd. Katia heeft al jaren héél ver achterin een grote grot geslapen. Maar nou is ze wakker geworden en wil zich op de boa's gaan wreken.

Toen Katia nog met de andere woezels was, waren de woezels overal de baas. Dat vonden de boa's niet leuk en die [illegible] [illegible] ontsnappen. En zo was zij in die grote grot gekomen.

Nu is het t[illegible] wraak!! Ze loo[illegible] naar buiten en w[illegible] gevallen door w[illegible] boa's onder lei[illegible] een enorme bo[illegible] meter lang is. [illegible] woedend en m[illegible] boa's in één mi[illegible] Maar nou is de t[illegible] de beurt, maar [illegible] om haar nek. K[illegible] hem van zich af, [illegible] zit de boa op ha[illegible] en nu gebeurt [illegible] buigt haar kop e[illegible] boa in tweeën [illegible] zaagneus.

Ze loopt verm[illegible] haar grot terug [illegible]

Hispañ[illegible]

Mopjes

Buurvrouw: "Waarom neem je je kleine zusje mee op je fiets? Ze schreeuwt oorverdovend!"

Paultje: "Daarom juist. Mijn fietsbel is kapot."

* * *

De ene boer tegen de andere: als je raadt hoeveel koeien ik heb, mag je ze allebei hebben.

* * *

Drie mannen worden achterna gezeten door een leeuw. Ze rennen weg en [illegible] tweede gooit een[illegible] de leeuw komt w[illegible] de mannen [illegible] komen ze bij een [illegible] [illegible] maar de derde [illegible] beneden staan. "Kom er ook [illegible] leeuw je pakt!" [illegible] "Waarom?" derde. "Ik [illegible] gegooid!"

In een zwembad [illegible]

Puzzel van de week

ZIE VOOR oplossing en winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Schottegatweg [illegible]), P.O. Box 577, Aruba: Caya Betico Croes 110, Bonaire: de heer Linkels, P.O. Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL

Winnaar van de week is:

[illegible]

Zij ontvangt [illegible] langs komen om haar prijs op te halen bij de Amigoe te Schottegatweg.

OPLOSSING vorige keer: HORIZONTAAL: 1. kolo 3 [illegible]

VERTIKAAL: [illegible]

HORIZONTAAL: 1. [illegible] 3. kan alleen een spin maken; [illegible]

Telefoonlijn en beeldscherm i.p.v. papier

Elektronische krant zorgt in toekomst voor informatie

OOIT zullen kranten niet meer door de brievenbus in huis komen maar over de telefoonlijn. Ze zullen ook bewegende beelden bevatten. Maar de lezer zit dagelijks wel langer achter het beeldscherm.

Het machientje is slim, zo groot als een A-4-tje en twee centimeter dik. 's Ochtends wordt het aan de telefoon aangesloten en seconden later is de nieuwste editie van het lievelingsblad binnen. Eind volgend jaar komt in Groot-Brittannië het eerste elektronische dagblad *Newsbox* op de markt. Het kleine platte doosje - minder dan een kilo licht en rond de 2000 gulden - zal Britse lezers elke dag de Londense *Evening Standard* in huis brengen. De vertrouwde papieren uitgave van de krant komt pas op straat enige uren nadat de elektronische variant thuis al te lezen was. Uitgevers van gedrukte media reageren over het algemeen terughoudend en vermoeid op de nieuwe technologische ontwikkelingen. Toch zetten revoluties in de computer- en telecommunicatietechnologie nu ook de dagbladproducenten onder druk. Gegevens zijn steeds sneller door te geven; elektronische apparaten worden steeds kleiner, krachtiger en goedkoper; de vraag naar snellere en betrouwbare informatie groeit. Dat alles veroorzaakt een technische omwenteling die de wereld wel eens zo kan veranderen als destijds de drukpers van Johannes Gutenberg deed. Over ten hoogste twintig jaar, schat Roger Fidler, is elektronisch uitgeven een overheersende vorm van nieuwsoverdracht geworden. Fidler onderzoekt de mogelijkheden van en ontwikkelt een elektronisch dagblad in opdracht van het Amerikaanse krantenimperium Knigt-Rider. In de VS springen kabelmaatschappijen, *on-line*-dataleveranciers (zoals *Compuserve* en *America On-line*) en de grote telecommunicatiebedrijven (zoals telefoongigant AT&T) zo snel in het marktgat dat de dagbladuitgevers al snel het nakijken hebben als ze niet meedoen. "Elke krant die nu de ontwikkelingen in de elektronische media mist, zal een deel van de markt kwijtraken", zegt Friedrich Burkhardt, de verantwoordelijke directeur van de internationale krantenorganisatie IFRA in Darmstadt. Bladen als de Britse *Evening Standard* en enkele andere kranten uit Europa en de VS werken aan een proces dat Fidler *media-morfose* noemt. Het doel op lange termijn is: kranten produceren zonder drukinkt op papier. De weg daarheen tekent zich af: eerst worden elektronische aanvullende diensten (inhoudsopgaven en *leads* bijvoorbeeld) over de telefoonlijn aangeboden; dan wordt stap voor stap de hele krant gedigitaliseerd en over telefoonlijnen of via zenders doorgegeven; deze ontwikkeling eindigt bij een nieuw medium dat een mengsel zal zijn van krant, radio, televisie en woordenboek.

LEZERSBINDING

Vele miljoenen Amerikanen lezen al elektronische 'krantenbijvoegsels'. Kabelkranten, worden ze in Nederland genoemd. Ruim een derde van de grote Amerikaanse dagbladen - in totaal 465 kranten - hebben Audiotekst-diensten opgericht. Daarmee kan men niet alleen krantekoppen en weersvoorspellingen over de telefoonlijn oproepen; ook beursnoteringen, personeelsadvertenties, lottogetallen en zelfs berichten over de laatste aflevering van een populaire *soap opera* zijn toegankelijk. In Nederland bieden vooral de regionale kranten deze diensten via de plaatselijke kabelnetten. Deze systemen zijn nauwelijks winstgevend, maar ze worden veel geraadpleegd. De Amerikaanse *Washington Post* noteert ongeveer 800.000 oproepen per maand en ziet het audiotekstsysteem vooral als een versterking van de binding tussen blad en lezer. Tegelijkertijd bieden enkele kranten levering van artikelen per fax tegen (tamelijk hoge) tarieven aan. Voor $ 3.95 kan men bijvoorbeeld artikelen bestellen bij de documentatie-afdeling van de *New York Times*. In Nederland bieden veel documentatiediensten van dagbladen deze dienst. De Volkskrant is daarnaast achteraf op CD-ROM leverbaar. De teksten van het NRC-Handelsblad zijn via een databank op te vragen. De tekst verschijnt dan in krante-opmaak.

Gemeten aan de mogelijkheden van de elektronische krant is dit alles nog maar kinderspel. In de Verenigde Staten bedrijven al 17 kranten echt *electronic publishing*. Het verst daarmee gevorderd is de San Jose Mercury News. Deze krant, die vooral in het technologie-enthousiaste Silicon Valley in Californië gelezen wordt, is sinds afgelopen mei via de Amerikaanse computerdienst *America On-line* beschikbaar. Elke computerbezitter, die zijn apparaat via de modem aan de telefoonlijn aan kan sluiten en die bereid is het lidmaatschapsgeld van 10 dollar voor *America On-line* te betalen, heeft daarmee niet alleen toegang tot een telkens geactualiseerde krant, maar ook tot het archief en, via een elektronische brievenbus, zelfs tot de redactie van *Mercury News*. De kern van de elektronische uitgave die *Mercury Center* heet, is gelijk aan de tekst in de dagelijkse papieren uitgave van het blad - per modem vanaf 5 uur plaatselijke tijd af te tappen. Soms is in de elektronische uitgave aanvullende informatie oproepbaar. Daarenboven nodigt de redactie uit tot een elektronische discussie over actuele plaatselijke thema's, bijvoorbeeld: hoe goed is de vuilnisophaaldienst in San Jose? Daarbij stelt de redactie zich bloot aan oncontroleerbare kritiek van het lezerspubliek. Lezersbrieven kunnen niet zonder meer ingekort of geheel buiten de aandacht gehouden worden - in de elektronische versie komen ze voor iedereen leesbaar op het *bulletin board*. Eerstdaags zal de *Mercury News* ook personeelsadvertenties en contactadvertenties elektronisch publiceren.

HELE PAGINA'S

De Londense *Evening Standard* gaat nog verder. Met de *Newsbox* zullen eind volgend jaar niet alleen de teksten maar ook de gehele krantenpagina's inclusief foto's en grafieken aangeboden worden. De Box zal drie complete 64-pagina's dikke kranten in zijn geheugen kunnen houden. Het beeldscherm van het ontvangkastje dat de lezer thuis heeft is daarnaast nog helemaal niet indrukwekkend - het levert een niet acceptabele beeldkwaliteit. Het apparaat is wel geavanceerd in de techniek waarmee het de artikelen en beelden in het geheugen opslaat. Deze techniek is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen sofware-ingenieurs en de Australische technologiegoeroe van deze Engelse krant, Allan Marshall. Marshalls idee was om een krantepagina niet om te zetten in louter tekstgegevens, waarmee de krantenopmaak verloren gaat, maar om ze direct als beeldgegevens op te slaan. Gekozen werd voor het bestaande Postscript-formaat waarin tekst vooraf wordt gegaan door codes voor lettervorm- en grootte en plaats in kolommen op de pagina, terwijl ook afbeeldingen kunnen worden gecodeerd. Zo kant de krant bladzijde voor bladzijde inclusief de foto's worden doorgeseind op een manier die minder geheugenruimte inneemt dan bijvoorbeeld een faxbestand dat helemaal bestaat uit lijnen die zwarte en witte stukjes bevatten.

Marshalls Amerikaanse collega Roger Fidler heeft vorig jaar voor Knight-Ridder (uitgever van *San Jose Mercury News*) een eigen laboratorium voor informatie-ontwerp opgericht in Boulder, Colorado. Voor Fidler is een elektronische krant pas ideaal als hij - anders dan bij de pc - zonder handleiding kan worden gelezen. Daarnaast moet er nog veel werk worden gestoken in de ontwikkeling van betere beeldschermen. Het zal zes tot tien jaar duren, meent Fidler, alvorens de schermen ook bij veel opvallend licht scherp gestoken beelden kunnen produceren. Op het beeldscherm zal naast de complete voorpagina van het blad een soort menu verschijnen, waarop verschillende opties, bijvoorbeeld 'Tekst vergroten' of 'Volgende pagina kiezen', uitgekozen kunnen worden. De lezer kan dat doen hetzij via een muis, hetzij misschien ook door het aanraken van het scherm. Zodra de satellietuitzendtechniek een beetje verder uitgerijpt is nemen de mogelijkheden nog toe. Wie bijvoorbeeld een advertentie voor een restaurant aanwijst belt het daarmee direct op en kan een tafel bespreken. Behalve aan traditionele teksten en foto's willen Marshall, Fidler en de hunnen ook videoclips in hun elektronische kranten inbouwen. De technologie daarvoor is nog niet rijp, maar de voorbereidingen ervoor zijn in volle gang. Enkele kabelexploitanten in de VS zijn daar al druk mee bezig. Krant en televisie versmelten zo met elkaar. Voorwaarde voor het succes van deze videokrant is de ontwikkeling van een hoogoplossend, betaalbaar en draagbaar beeldscherm. Het Palo Alto Research Center van Xerox heeft enkele maanden geleden een prototype van een scherm laten zien dat aan deze kwalificaties voldoet. Met een oplossend vermogen van 300 beeldpunten per inch, benadert het nieuwe scherm, dat pas over drie of vier jaar productierijp is, een stuk papier, dat vers uit de laserprinter komt. Als ook de energie- of eigenlijk batterijproblemen zijn opgelost, bestaat aan het eind van deze eeuw wellicht een scherm dat aan de vereisten voldoet. Zulke apparatuur kan behalve voor het lezen van kranten ook voor bijvoorbeeld het raadplegen van een woordenboek of encyclopedie worden gebruikt. Daardoor, mijmert Marshall, zal een automonteur uit een afgelegen oord in Australië bij BMW in Duitsland advies voor een reparatie kunnen inwinnen.

En ten slotte, droomt Fidler, zal de *Newsbox* de binnengekomen informatie in spraak kunnen omzetten. In de afzienbare toekomst kan iedereen die geen tijd heeft om achter de zitten en de krant te lezen, zich het blad laten voorlezen. Al deze veranderingen wijzen naar een tijd waarin de krant en de televisie zo zeer op elkaar lijken, dat ze misschien nauwelijks meer van elkaar te onderscheiden zullen zijn. Om het even welk medium deze concurrentiestrijd wint, de wedloop werpt verontrustende vragen op. Zullen verslaggevers bijvoorbeeld straks nog wel tijd hebben om na te denken, wanneer ze 24 uur lang onder de druk van de deadline staan? Wordt de distantie tot het nieuws, die de kranten dankzij hun dagritme bewaren, daardoor verstoord? Zal de krant op papier geheel verdwijnen? De antwoorden uit de mediawereld lopen uiteen. Gerhard Semar van de bedrijfsleiding van de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* is ondanks alle technologische nieuwigheden optimistisch: "De krant zal atijd blijven", zegt hij.

TNO-congres komt tot conclusie:

Natuur produceert zelf veel schadelijke chloorverbindingen

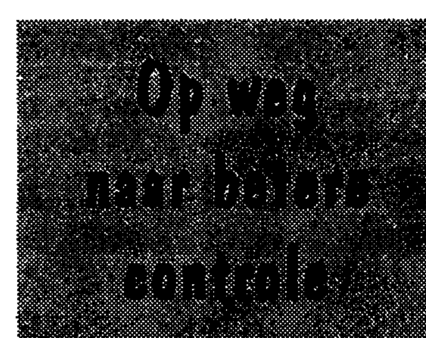
= door Jan Uitzetter =

De natuur maakt zelf veel meer schadelijk geachte chloorverbindingen dan tot voor kort bekend was. Waar ze toe dienen is nog grotendeels onduidelijk. Wel staat vast dat de chloor-discussie in de toekomst een stuk genuanceerder gevoerd zal moeten worden. De wens van de milieubeweging dat alle chloorverbindingen of juister gezegd alle organohalogenen verdwijnen kan alvast niet in vervulling gaan.

De Nederlandse organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek TNO hield onlangs in Delft een internationaal congres over door de natuur geproduceerde organohalogenen. Voor de eerste keer, want het onderzoek ernaar is wereldwijd nog maar enkele jaren gaande. Congresvoorzitter dr. E.W.B. de Leer van het Instituut voor Milieuwetenschappen van TNO is zelf wat minder zwartwit gaan denken over de organohalogenen. Dat zijn behalve chloorverbindingen ook broom en, zij het in veel mindere mate, fluor en jodiumverbindingen. Maar die genuanceerdheid wil niet zeggen dat ook in zijn ogen er "ontzettend vieze chloorverbindingen" blijven bestaan. Zoals dioxines (de giftigste stof die een mens kan maken), CFK's, PCB's, DDT, Dildrin en Aldrin om maar enkele van de bekendste te noemen. Zij kwamen in het voorbije verleden meermalen in het nieuws in verband met gifaffaires in binnen- en buitenland.

ONDER CONTROLE

Dat die stoffen door allerlei internationale regelingen en convenanten tussen industrie en overheid steeds meer aan banden gelegd zijn, noemt De Leer een goede zaak. "Men is gelukkig heel hard op weg om de echte probleemstoffen onder controle te krijgen. Denk maar aan het dioxine in huisvuilverbrandingsinstallaties en de CFK-overeenkomsten". Dat sommige van die schadelijke stoffen het milieu blijvende schade hebben aangedaan staat ook vast. Op Antarctica zitten PCB's in de sneeuw en, zo zegt De Leer,

"een bodemsaneringsprogramma is daar niet echt uitvoerbaar".

Nu aan de produktie van de schadelijkste stoffen min of meer een eind lijkt te zijn gekomen blijkt in toenemende mate dat de natuur zelf aardig wat aan organohalogenen produceert. Spectaculaire voorbeelden van de gevolgen ervan zijn de Rijn en het gat in de ozonlaag. Op het TNO-congres zal De Leer zelf duidelijk maken dat de organochloorverbindingen die nu nog in de Rijn voorkomen voor vijftig tot zeventig procent van natuurlijke oorsprong zijn. "Als je dat niet weet zou je denken dat er nog heel wat aan de Rijn moet gebeuren. Maar het blijkt dus dat de rivier in dat opzicht bijna schoon is. Dat de bedrijven aan de Rijn zich uitstekend hebben geweerd." De overheden weten door dit TNO-onderzoek nu ook dat het stellen van een norm van nul of bijna-nul voor de Rijn zinloos, want in feite tegennatuurlijk is.

Amerikaanse onderzoekers wezen er in Delft op dat het gat in de ozonlaag boven het zuidelijk en noordelijk poolgebied niet alleen het gevolg is van menselijke activiteiten, ook de natuur zelf levert een flinke bijdrage. In de dunne luchtlaag boven het zeeoppervlak, zo zeggen Keene en Sturges, hopen zich in de lange poolnacht vele uit de zee opgenomen stoffen op. Onder invloed van licht in het prille voorjaar vinden in die laag allerlei chemische reacties plaats waarbij reactieve vormen van chloor en broom ontstaan die de ozonlaag aantasten.

De natuurlijke produktie van organohalogenen is nog maar zeer fragmentarisch in kaart gebracht. Aanvankelijk geloofden wetenschappers ook hun eigen onderzoeksresultaten niet. Dat gold bij voorbeeld voor een onderzoeker van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Die trof in 30.000 jaar oud grondwater chloorverbindingen aan. "Dat kon helemaal niet. De toenmalige mens kon ze niet gemaakt hebben. Ook van doorsijpeling kon geen sprake zijn. Er zou wel ergens een fout gemaakt zijn in de analyses, dacht men", aldus De Leer. Dat dachten Hoekstra en De Leer zelf ook bij hun onderzoek van grond in de veenrijke Nederlandse natuurgebieden, zoals het Fochteloor veen op de grens van Friesland en Drenthe, en in de wijden in de kop van Overijssel troffen ze elf milligram organohalogenen per kilo grond aan. In de interimwet bodemsanering valt grond met een dergelijke hoeveelheid chloorverbindingen in de categorie signaalwaarde, dat wil zeggen met die grond is het niet helemaal pluis.

NATUUR

Inmiddels is "hartstikke dichtgespijkerd" dat die verrassende uitkomsten alleen aan de natuur moeten worden toegeschreven. Als de natuur zelf chloorverbindingen maakt moeten ze op een of andere manier ook een rol spelen. Welke is echter nog allerminst duidelijk. De Leer wijst er nog maar weer eens op dat het onderzoek nog in de kinderschoenen staat.

Uit de plantenwereld zijn inmiddels een paar aardige voorbeelden bekend van het nut van bepaalde chloorverbindingen. Zij komen op het congres aan de orde. Zoals het dodelijke hormoon dat de zaadjes van een bepaalde plant gebruikt om hun eigen overleven veilig te stellen. Om te kunnen groeien moet de nabije moederplant sterven. Dat gebeurt dankzij een door de jonge plantjes uitgestoten hormoon, een chloorverbinding. Een andere plantesoort houdt concurrentie uit de buurt door bepaalde voor weer andere planten giftige fluorverbindingen uit te zenden.

GOEROE

Een van de meest spectaculaire bijdragen aan het congres verwacht De Leer van de Zweedse onderzoeker Rappe. Hij constateerde dat bij de compostering van tuinafval en slib de hoeveelheid dioxine driemaal zo groot werd. Dioxines, zo neemt men tot dusverre aan, worden alleen maar door de mens gemaakt en zijn de meest giftige stoffen die de mens kan maken. De Leer is nog wat sceptisch over de bewering van Rappe. "Ik wil zien of hij het allemaal wel goed gedaan heeft. Anderzijds, hij is wel de dioxine-goeroe van de wereld. Het is zijn levenswerk". Met het uiten van zijn scepsis geeft De Leer een van de belangrijkste doelstellingen van het eerste congres over de natuurlijke produktie van organohalogenen aan. Honderden wetenschappers uit negentien verschillende landen ontmoeten elkaar en brengen de resultaten van vele gespreide onderzoekjes bij elkaar. Dat zal leiden tot nieuw onderzoek en vooral tot verbreding van het onderzoek, zo verwacht De Leer.

Goedkoopste alternatieve geneeswijze zonder bijwerkingen

Lithotherapie: geneeskrachtige stenen

= door C. Jansen-van Heeswijk =

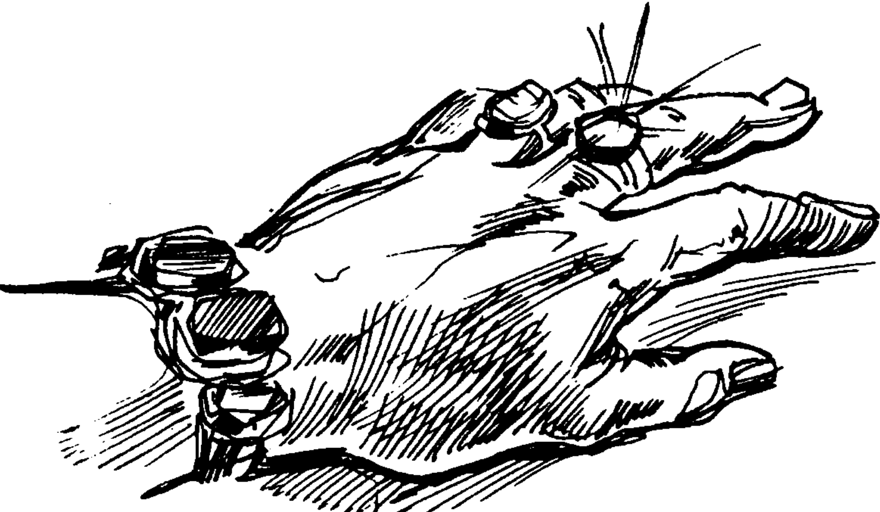
Lithotherapie mag zich verheugen in een plotseling gestegen populariteit sinds vele mensen de geneeskracht van stenen hebben her-ontdekt. In de historie van de mensheid is het gebruik van stenen altijd de oudste, veiligste en meest natuurlijke geneeswijze geweest. Uit een schat van ervaringen weten we dat sommige stenen beter werken dan welk medicijn ook.

Vanaf de zeventiger jaren nam het gebruik van met name *tranquilizers* zodanig toe, dat de reguliere geneeskunde zich daarover zorgen maakte. De omzet van deze middelen bedroeg in Nederland in één jaar vele tientallen miljoenen guldens. De schade veroorzaakt door gevaarlijke bijwerkingen was niet inbegrepen in dit bedrag!

Dit leidde ertoe dat in de tachtiger jaren de opstelling tegenover het gebruik van medicijnen heel wat kritischer werd. Verschillende alternatieve geneeswijzen kregen een grotere bekendheid, juist omdat zij werkten zonder de chemische middelen die met de regelmaat van de klok uit de handel genomen werden vanwege *side-effects* en andere narigheden. De pure natuur stond hoog in het vaandel en als gevolg daarvan kreeg ook de lithotherapie een belangrijke plaats in het geheel van natuurgeneeswijzen. Uit de oudheid werden geschriften en recepten opgediept en bestudeerd.

KWAKZALVERS

Naast serieuze 'helpers' stond een leger van kwakzalvers die zich ten koste van goedgelovige burgers snel trachtten te verrijken met een aanbod van stenen die een einde zouden maken aan alle lijden en pijn; wel altijd *à raison* van een flink geldbedrag. Zij gaven hun stenen de naam 'edel' of 'halfedel' en

het predicaat 'gepolijst' of 'geslepen' moest de waarde nog verhogen.

In werkelijkheid gebruikt men voor de lithotherapie de afvalstenen van de juwelenhandel. Deze worden op eenvoudige wijze getrommeld of geschud en hebben allerlei vormen. Edelsteenkundigen of gemmologen spreken van edelstenen en sierstenen naargelang de hardheid van de steen volgens een bepaalde schaal.

Wie zich verdiepen wil in de wereld van de stenen en mineralen ontmoet een veelheid van vormen, kleuren, structuren en wetenswaardigheden die fascinerend is. Men raakt dan aan de cosmos en het ontstaan van de aarde. De vraag dringt zich op hoe een dood stuk steen een lichamelijke of geestelijke kwaal zodanig kan beïnvloeden dat die verdwijnt. De waarheid is dat alle stenen levende, pulserende vibraties zijn, geladen met de energie van miljoenen jaren. Vormen, kleuren, structuren en patronen bergen een lichtkracht die onvoorstelbaar is.

Alle stof op aarde — dus ook stenen én onze lichamen! — is opgebouwd uit atomen. Een atoom is geen materie, maar een samenspel van krachten, van straling, van energie, van vibratie. Omdat ook ons lichaam hiervan deel uitmaakt, is het waarschijnlijk dat organen eenzelfde golflengte hebben als de uitstraling van bij voorbeeld kristal. Uit ervaring is gebleken dat de kracht van het kristal een zwak orgaan kan stimuleren, zodat het orgaan zelf beter gaat functioneren. Ieder orgaan heeft een eigen ingebouwde genezingskracht en als die geactiveerd wordt, herstelt het orgaan zichzelf.

Een goed voorbeeld hiervan is de huid. Een klein schrammetje verdwijnt vanzelf, zonder dat we daar aandacht aan schenken. Een iets groter wondje desinfecteren we en plakken er een pleister op. Een ernstige diepe wonde wordt gehecht en verbonden etc. Er wordt gezorgd dat de helende ingebouwde geneeskracht van de huid het oorspronkelijk programma kan uitvoeren. De genezing gebeurt niet door de arts, al is zijn hulp welkom en soms noodzakelijk.

Via de zogenaamde Kirlianfotografie wordt een steen in een magnetisch veld gebracht van circa dertigduizend volt, waarin op een fotografische plaat de straling zichtbaar wordt. De werking van de straling op een ziek orgaan is dan niet langer een kwestie van 'bijgeloof' of 'suggestie', zeker niet bij katten en honden en baby's genezen door het dragen van bepaalde stenen. Natuurlijk is onze mentale instelling ook een geweldige kracht, die in staat is door ons denken en onze emoties ons lichaam letterlijk af te breken of op te bouwen. De energie zit duidelijk in de steen zelf, zoals de foto toont.

NIET DUUR

Zoals gezegd, zijn er personen die snel rijk willen worden via de handel in geneeskrachtige stenen. In het algemeen kan men een bonafide handelaar herkennen aan zijn lage prijs: een goede steen hoeft niet duurder te zijn dan tussen de vijfentwintig gulden, afhankelijk van de hardheid en/of de zeldzaamheid en de grootte.

Magnetische pleisters, hoofdbanden, inlegzooltjes e.d. zijn ook gebaseerd op het gebruik van stenen, vooral magnetiet (magneetijzererststeen). Zij zijn veel duurder omdat men ze meestal slechts eenmaal kan gebruiken en er dus meerdere van moet aanschaffen.

De koperen armband in allerlei uitvoeringen, in prijs variërend van vijfendertig tot honderd gulden, heeft heel lang vele kopers geholpen uitsluitend via suggestie. Want om de armband te maken moet het koper gesmolten worden tot ongeveer 1083 graden Celsius. Daardoor is de geneeskrachtige werking volkomen opgeheven. Bovendien voegt men er dan vaak nog tin of zink aan toe, zodat er een koperlegering ontstaat. Wáár is dat koper 'recht uit de aarde', dus zonder verhitting of bewerking een fantastisch middel is tegen reuma. Door zijn natuurlijke grillige vorm en scherpe kanten is het bijna niet te dragen. Daarvandaan de armband in zijn acceptabele esthetische uitvoering.

PRAKTISCH GEBRUIK

Er bestaat (nog) niet zoiets als de wetenschap van de lithotherapie. Wie zich een steen wil aanschaffen, kan toch vrij gemakkelijk beschikken over een lijst met kwalen en de daarvoor geschikte stenen. Er is echter één uitzondering voor zover bekend. Door een Nederlands bedrijf, Edelsteenslijperij De Sprong te Soest, is een onderzoek gedaan naar de geneeskrachtige werking van de stenen.

Sinds 1985 heeft dit bedrijf ruim vijftigduizend stenen afgeleverd. Bij elke steen werd een formulier gegeven waarop de ontvanger zijn ervaring in het gebruik kan noteren. Meer dan vijfduizend formulieren werden ingevuld geretourneerd. Uit de antwoorden konden statistieken worden gemaakt over het effect van de stenen op bepaalde kwalen. Van deze attesten is een dossier aangelegd, dat bij genoemde firma voor iedereen toegankelijk is.

De eigenaar G.P. Espeet is zo bereidwillig geweest de bevindingen vast te leggen in een boekwerkje. Dit is daardoor een verantwoorde hulp bij het verstrekken van stenen voor organische aandoeningen, omdat het resultaat proefondervindelijk is bewezen. In hoeverre dit wetenschappelijk aanvaardbaar is, doet hier weinig ter zake.

Ook in andere boeken vindt men aanwijzingen omtrent aanschaf en gebruik van stenen. Bij nadere beschouwing spreken zij elkaar soms tegen. Wij gebruiken daarom bij voorkeur het boekje van Espeet en vinden daarin de volgende tips:

* omdat alles bestaat uit trillingen en energie zal een sterke trilling een zwakke trilling versterken en ondersteunen, mits de golflengte dezelfde is. Een steen met een sterk gerichte uitstraling hoort daarom gedragen te worden zo dicht mogelijk bij het orgaan dat zwak is en versterkt moet worden.
* Omdat de trilling van de mens veel gecompliceerder is dan van een steen en soms meerdere golflengten in één orgaan aanwezig zijn, kan soms meer dan een steen nodig zijn. Omdat hiervoor zowel gedegen medische als stenenkennis nodig is, is het raadzaam de diagnose te laten stellen door een arts of specialist.
* Een steen die op de rug of boven het bekken gedragen moet worden, kan vastgemaakt worden aan het ondergoed of met een hechtpleister bevestigd worden op de huid. Draag de steen 24 uur per dag!
* Hang nooit twee stenen naast elkaar aan een ketting, maar met een tussenruimte van enkele centimeters. Wanneer ze tegen elkaar botsen, zal de hardere steen de zachtere laten breken.
* Een zwak orgaan kan soms moeite hebben met de krachtige stoot energie van de steen, waardoor de klacht verergert. De steen kan dan met tussenpozen gedragen worden, bij voorbeeld alleen 's nachts, zodat het orgaan en het lichaam de tijd krijgen de energie op te vangen en te verwerken.
* Omdat kristallen levensvormen zijn met een levensduur van miljoenen jaren, is hun werking niet vlug en haastig, maar wel constant. Elke drager moet de steen met geduld observeren om te zien wat er gebeurt. Een zwak orgaan heeft tijd nodig om aan te sterken en dit kan maanden tot een jaar duren. Soms blijkt dat de kwaal verdwijnt en weer terugkomt. Dan is de steen uitgewerkt en heeft rust nodig.
* De steen kan dan worden afgespoeld met koud water en enkele weken in de zon gelegd worden om hem op te laden, zoals dat gebeurt met een accu. In die tijd kan eenzelfde nieuwe steen gedragen worden.
* Als de klachten verdwenen zijn, draag de steen dan nog een tijdje om de genezing te consolideren. Gebruik de steen een tijdje niet en observeer wat er gebeurt of niet gebeurt. Herhaal dit een paar keer. Als alles goed blijft, bergt u de steen op, maar blijf wel waakzaam.
* Tussen steen en patiënt bestaat een wisselwerking. Soms kan een steen verkleuren of barsten. Dat zou erop kunnen wijzen dat de steen ofwel niet bij u past ofwel een sterke emotie of blokkade in uw gezondheidstoestand heeft opgevangen. Hetzelfde gebeurt als stoffen die door de huid worden afgestoten plotseling zichtbaar worden in de haarscheurtjes van de steen, die tot dan niet zichtbaar waren.
* Soms zijn mensen verontwaardigd als een steen niet helpt voor hun kwaal. Maar ook in de medische wereld komt het voor dat helaas niet alle mensen genezen.
* Mensen vragen of het niet beter is een zuiver ongeslepen steen te dragen en/of de steen geen kracht verliest door slijpen of boren. De kracht van de steen komt uit het atoom. Omdat dit zeer klein is, beïnvloedt het de kracht niet. Maar de vorm heeft wel invloed op de huid. Scherpe kanten verwonden ons. Daarom zijn gladde en ronde stenen te preferen.
* De grootte van de steen is een kwestie van sterkte. Van sommige sterke stenen is een klein steentje voldoende. Een minimale grootte van 5 10 mm is echter wel wenselijk.

Mocht u hierna meer willen weten over het gebruik van geneeskrachtige stenen, dan kunt u bellen naar nummer 376919 of fax 372807.

G.P. Espeet: 'Zo genezen edele stenen'; Ank-Hermes BV Deventer 1992

C. Clement: 'Geneeskrachtige stenen'; Mingus Baarn 1985

Zwart-wit Kirlianfoto van een magnetiet en daarnaast een gewone foto van hetzelfde steentje.

Impulso

vervolg van pag. 5

Wat betreft het literaire niveau, wil ik het volgende opmerken: de meeste gedichten zijn uitingen van gevoelens in een directe taal, met aan het slot vaak een redenering, die afbreuk doet aan het gedicht. Als er dichterlijke taal gebruikt wordt, dan is dit vaak cliché. Het beste gedicht vind ik *Anto ku dia bo ta spierta* van Micky Hart.

Goed in dit opzicht zijn vooral de prozastukken: de charmante humor, het levendige taalgebruik en het spelen met de tijd in *Esmeralda* (Olga Torres-Koeiman); een intiem en gevoelig relaas van de ontwakende seksualiteit bij de gehandicapte dochter (*Mi Rayna*) van Lydia Geerman en het knappe, harde verhaal van liefdeloosheid en onbegrip, van Arthur Tjin-Kon-Fat (*E tin balor?*).

Het boekje is gedrukt bij Intergrafia. De *lay-out* is erg prettig, zeer verzorgd en professioneel. Over de illustraties van Wilson Garcia ben ik helaas minder tevreden; soms een beetje star en het perspectief is af en toe zwak. De verhoudingen kloppen niet altijd. De illustraties zijn voor mijn gevoel ook te visueel; een meer symbolische benadering van het onderwerp zou beter op haar plaats zijn geweest. Nu passen ze onvoldoende bij de sfeer van het onderwerp.

Impulso is een boek geworden over de liefde: het is de liefde die de wereld in beweging houdt. Zij is de *impulso* bij uitstek. Het is de paradox van de liefde, dat juist diegenen die al zoveel geven, nooit leeg raken; zij blijven geven uit hun geestelijke overvloed. De bundel *Impulso* is hier het tastbare bewijs van.

DE REAAL IS WEER TERUG

vervolg van pag. 3

reaal moest worden. 's Rijksmuntmeester drs. Chris van Draanen werd hierover benaderd en hij nam het idee mee naar 's Rijksmunt in Utrecht. De ontwerpers in Utrecht gingen aan het werk en na enkele weken lag het ontwerp op tafel.

Voorkant: Mercuriusstaf en maïskolf met daaronder de waarde-aanduiding van één reaal in plaats van het jaartal 1821. Achterkant: wapen van Curaçao met daar omheen de naam van de vereniging en 1978-1993 plus het munt- en muntmeesterteken, zoals dat op alle Antilliaanse munten voorkomt.

Op 29 oktober vond de officiële onthulling plaats tijdens de viering van het vijftienjarig bestaan van de Vereniging Numismatica Curaçao. Op verzoek van enkele leden is er ook een klein aantal gouden realen geslagen. Voorstanders van optie D, bij het komende referendum, hoeven zich alvast geen zorgen te maken over de nieuwe Curaçaose munt na de onafhankelijkheid. In plaats van de gulden gaan we de ria weer gebruiken.

George Benson grote attractie van 6e festival

Jazz op Curaçao blijft zaak van handjevol enthousiasten

= door Dennis Pikero =

De Tempel, ooit een synagoge omgebouwd tot een fraai theater/uitgaansgelegenheid in Punda en nu een bouwvallig monster aan het Wilhelminaplein, herbergde zes jaar geleden de eerste aflevering van 'Curaçao Jazz'. Een drietal jazz-liefhebbers vond dat er niet genoeg gebeurde op jazz-gebied. Er was weliswaar een jazz-café op het eiland, waar er af en toe *sessions* werden gehouden, maar verder gebeurde er niet veel. Het drietal kwam toen op het idee om de Amerikaanse blanke jazz-artiest Red Rodney naar Curaçao te halen. Het werd een daverend succes en de Tempel bleek te klein voor de vele jazz-fans. Zes jaar na dato organiseren dezelfde *jazz-freaks*, inmiddels gegroepeerd in de Curaçao Jazz Foundation, het zesde Curaçao Jazz Festival.

De stuwende kracht achter deze organisatie is dokter Rob de Lannoy, secretaris van de Curaçao Jazz Foundation. Stichtingsvoorzitter Winton Samson heeft dikwijls moeite om zijn secretaris in toom te houden. De Lannoy, die ook een jazz-programma verzorgt op de radio, is niet alleen bezeten van jazz, maar is ook de spil en *working horse* (om in de *jazzy language* te blijven) van de muziekorganisatie.

HOOGTEPUNT

Dit jaar nog tekende zijn stichting voor de organisatie van het derde KLM Jazz Festival in Rust & Burgh met als hoogtepunt de Nederlandse saxofoniste Candy Dulfer & Funky Stuff. Een aangename verrassing bij dat festival was de Amsterdamse groep Estrellas de Ahorra, met in de gelederen de Curaçaose bassist Eric Calmes.
Verder trad in Rust & Burgh op de Newyorkse jazz-formatie Seis del Solar. Deze zeskoppige groep begeleidde, in versterkte vorm, tot voor kort de Panamese zanger Ruben Blades tijdens concerten, voordat de artiest zich officieel aanmeldde in de politieke race voor het presidentschap van Panama.
Een van de laatste optredens van Blades in deze Latijnsamerikaanse en Caribische contreien was juist op Curaçao. Organisatrice Maritza Becher van Magnum Productions haalde de Panamese zanger en componist toen naar het eiland voor een van de meest opzienbarende salsaconcerten ooit gegeven in het Curaçao Festival Center te Brievengat.

De Curaçao Jazz Foundation komt niet met de blueskoning en gitarist B.B. King, die in 1952 in de VS doorbrak met het nummer *'3 O'Clock Blues'* en in '56 eigenlijk zijn topjaar kende in de *jazzy & blues world*. Ook niet met de jonge eigenzinnige trompettist Winton Marsalis die min of meer voor een nieuwe *jazzy wave and approach* zorgde door met een 'blues'trilogie te komen. Genaamd *'Soul gestures in southern blue'* en bestaande uit de volumes *'Thick in the south', Uptown ruler'* en *'Levee low moan'*.

Wellicht maken wij het niet meer mee dat deze toppers op het gebied van jazz & blues Curaçao aandoen. In ieder geval ontbreekt het de Curaçao Jazz Foundation nog aan de nodige financiële middelen om deze *big guys* naar het eiland te lokken.

"Dat in tegenstelling tot de Arubaanse jazz-organisatoren die van meet af aan de Arubaanse overheid, de horecasector en het bedrijfsleven achter zich kregen. Het is dan geen wonder dat het festival van Aruba dat van ons voorbij is gestreefd. Ze beschikken daar nu ook over een fraai centrum waarin het festival wordt gehouden," aldus Winton Samsom.

BEPERKTE BEGROTING

De Curaçao Jazz Foundation draait met een zeer beperkte begroting — slechts 50.000 gulden per jaar — en beschikt niet over een eigen centrum. Op Aruba kan de jazz-vereniging in het eerste kwartaal van elk jaar rekenen op het aardige bedrag van ruim een miljoen dollar voor de organisatie van het wereldbekende festival.

Desondanks is het de Curaçaose organisatoren gelukt een van de groten op jazzgebied te strikken voor dit jaar: George Benson. Dus toch wel een topper en een van de bekendste gitaarvirtuozen na de blueskoning B.B.King. "Niemand had kunnen denken dat we George Benson zouden kunnen krijgen. Het was een kwestie van onderhandelen, onderhandelen en nog eens onderhandelen. Niet alleen je beste beentje voortzetten, maar de artiesten ook eerlijk zeggen wat de organisatie kan en niet kan. Allemaal uiteraard bezien vanuit de kleinschaligheid op het eiland en de beknopte financiële middelen," zegt Samsom.

Hij geeft ook ruiterlijk toe dat zijn secretaris een dikke vinger altijd in de pap heeft. "Zonder Rob, durf ik te zeggen, zou de Curaçao Jazz Foundation allang niet meer bestaan. Ik moet hem soms echt op het hart drukken om bepaalde grootse plannen die hij in zijn hoofd heeft even te laten rusten. Ik weet niet waar hij naast zijn werk als arts, al die energie vandaan haalt om in zijn vrije tijd al die uren te maken voor de organisatie van het jazz festival."

TEMPEL

Het jazz-avontuur van De Lannoy begon in 1988 met het concert van Red Rodney in de Tempel. Hij denkt dan ook met weemoed terug naar dat jaar, dat optreden en aan de Tempel. "We werden overrompeld door de grote opkomst. De mensen stonden buiten als het ware te huilen voor een kaartje. Red Rodney en zijn echtgenote zeiden na afloop ook de tijd van hun leven te hebben gehad. Jammer dat de Tempel er nu zo bij staat. Toentertijd werden en nog meer kleine jazz-feesten of *jamsessions* gehouden in de kelder. Een gezellige boel van vrienden en jazz-liefhebbers bij elkaar," memoreert Rob Delannoy.

In Blue Note, had het eiland ook een 'echt' jazz- & bluescafé. Elke weekeinde was het druk in het café tegenover Centrum Supermarket. "Ik kan me nog de avond herinneren dat premier Maria Liberia-Peters en haar echtgenoot Niels, die ook een jazz-liefhebber is, naar de Blue Note kwamen. Volle bak die avond. Het tweetal kon moeilijk naar binnen komen."

Helaas werden de jazzliefhebbers geconfronteerd met de sluiting van het etablissement waar er elk weekeinde van echte jazz kon worden genoten. Dat als gevolg van o.a. de gezondheidstoestand van eigenaar Jacques Royer. In Blues is de sfeer naar de mening van Delannoy en Samsom niet hetzelfde, terwijl Birdland ondanks de mooie localiteit naast de boogjes in Punda, ook de nodige jazz-entourage en ambiance mist.

Curaçao kent niet de jazzcultuur die leeft in de VS en bijvoorbeeld in Amsterdam. Van dat kleine jazz-café om de hoek. Waar de liefhebber lekker zijn biertje drinkt of aan zijn *sex-on-the-beach* nipt, pakjes sigaretten leeg rookt en in de rokerige ruimte, opeengepakt, van de optredende jazz-artiesten geniet. Het is geen wonder dat Curaçaose jazz-musici als Uti Gregorio, Ronchi Mathews en Clarck Elizabeth zich begeven in de Curaçaose populaire muziek.

Ze kunnen op het eiland niet van de jazz-muziek leven. Een jong talent als de aan het conservatorium afgestudeerde Hector Samsom, is bijvoorbeeld overtuigd dat een tumba met *jazzy-tones* niet bij het publiek zal aanslaan. Dat publiek zal het waarschijnlijk niet kunnen begrijpen, hoewel de Jazz-en voornamelijk latinjazz-minnend Curaçaoënaar een echte muziek-fijnproever en criticaster is.

De Curaçao Jazz Foundation moet telkens weer op zoek gaan naar jazz-musici. Voor de jaarlijks terugkerende festivals en andere activiteiten wordt er dan rond een Curaçaose jazz-artiest een gelegenheidsformatie gevormd. Vorig jaar bijvoorbeeld verzamelde Uti Gregorio diverse collega's en presenteerde hij op de vijfde editie van het Curaçao Jazz Festival een mooie mélange van voornamelijk Caribische muzieksoorten ook nog doorspekt met jazz-invloeden. Verder blijkt dat de Asosiashon di Musiko i Artista, naar de mening van Winton Samsom, meer aandacht heeft voor de leden actief in de populaire muziek dan voor de jazz-musici.

Zijn stichting probeert juist die artiesten te stimuleren door hen op te laten treden tijdens festivals en concerten van jazz op het eiland. In samenwerking met de KLM, hoofdsponsor van het KLM Jazz Festival, stelde de stichting ook een *award* beschikbaar voor Antilliaanse jazz-musici die op de een of andere manier hebben uitgeblonken. Het eerste KLM Jazz Award ging dit jaar naar steelpan-specialist Russel 'Conky' Halmeijer.

INTERNATIONAAL

Het Curaçao Jazz Festival is inmiddels in de loop der jaren uitgegroeid tot een festival met internationale allure. De laatste jaren is Coney Island Square Garden in Otrobanda jaarlijks in november het Jazz Mekka van Curaçao. Het Curaçao Tourism Development Bureau (CTDB) zag ook in dat het evenement best dienst kan doen als een promotie-instrument in het eilandelijke toeristenbeleid.

Door tussenkomst van het CTDB, werd er dit keer een agressieve reclame-campagne voor het aantrekken van Amerikaanse toeristen voor het festival op poten gezet. In de New Yorkse jazzclub, *The Village Gate*, luidde saxofonist en leider van de jazz-latin-rock formatie van Spyro Gyra, Jay Beckenstein, op 26 juli van dit jaar de campagne in. Voor die officiële aangelegenheid heeft de Curaçao Tourist Board in New York ruim vijftig jazz-critici uitgenodigd om over het festival op Jazz'n Easy Curaçao te schrijven in de Amerikaanse kranten.

Op Curaçao zelf wordt vanavond op het Wilhelminaplein de jazz-koorts opgevoerd met o.a.een optreden van een gelegenheidsformatie. Verder volstond het bestuur van Curaçao Jazz Foundation met het tweewekelijks opsturen van persberichten naar kranten met informatie over de artiesten die gedurende twee avonden zullen optreden in het Coney Island Square Garden dat voor de gelegenheid is omgedoopt in het 'Coney Island Jazz Town'. Deze week werd ook in kranten en via de ether reclame gemaakt voor het festival.

Voor de zesde aflevering zijn Mocky Job van Coney Island Square Garden en het bestuur van de Curaçao Jazz Foundation het met elkaar eens geworden om een dak te laten bouwen boven het podium. Het vorig jaar viel het optreden van Papo Luca & La Sonora Ponceña letterlijk in het water. De groep kon niet optreden vanwege de aanhoudende regenval op de eerste festival-avond.

In de vijfde editie van het jazz festival blonk Uti Gregorio uit, terwijl onder andere Irakere en de Braziliaanse Tania het publiek lekker verwennen in Otrobanda. Dit jaar staan op het programma de hoofdattractie George Benson, de Cubaanse saxofonist Paquito D'Rivera, van Puerto Rico Papo Luca en La Sonora Ponceña, Jay Beckenstein met zijn groep Spyro Gyra en de Curaçaose jazz-artiest en bassist Herschel Rosario en zijn groep Curaçao Jazz Band.

Voorzitter Winton Samson (links) en Rob de Lannoy van de Curaçao Jazz Foundation.

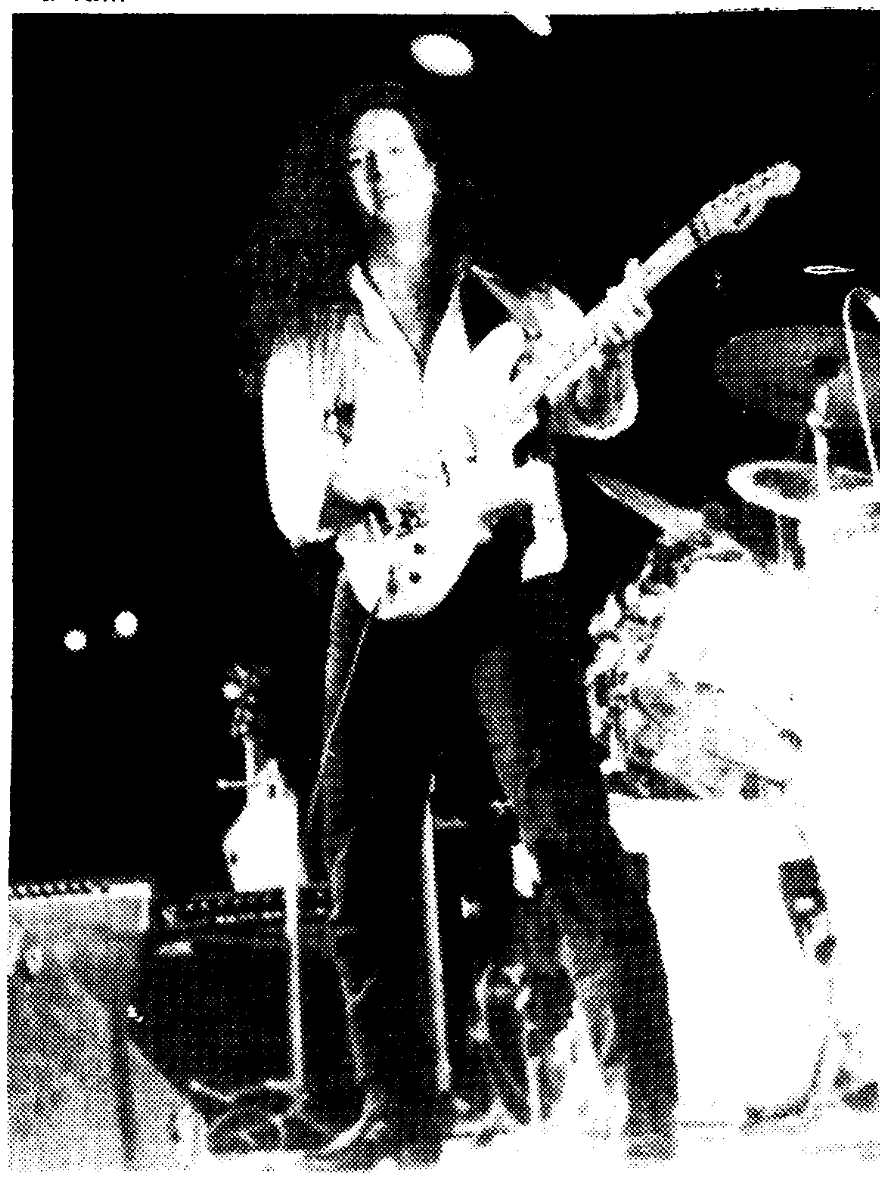
Curaçao Jazz Band

Herschel Rosario, Arnel Salsbach, Marlon Conradus en Marcus Ignacia vormen de Curaçaose inbreng op het Curaçao Jazz Festival '93. Bassist Rosario is de bandleider van de gelegenheidsformatie. Reeds op 12-jarige leeftijd trad hij voor het eerst op als bassist in de band Fantastiko. Hij kreeg muziekles van wijlen muziekleraar De Graaff.
Naast optredens in de Curaçaose muziekformaties Arnell & Su Orkesta en Survival, trad hij ook op op Aruba, Bonaire, Sint Maarten, Venezuela en Puerto Rico. Verder begeleidde hij orkesten tijdens galashows in hotels en in de Curaçaose schouwburg de artiesten Libea, George Willems, Ced Ride, Tony Sherman Farley Lourens en Phase II. Samen met Farley Lourens produceert hij regelmatig radio- en televisie-jingles.
Buiten Curaçao heeft Rosario samen met enkele professionele musici van Sint Lucia, Cuba en Aruba de jazz-formatie Last Minute opgericht. Het is de bedoeling op korte termijn enkele optredens te verzorgen in het Caribisch gebied. Verder maakte hij samen met Russel 'Conky' Halmeijer zijn debuut op een groot jazz festival dat dit jaar op Puerto Rico werd gehouden. Hij werd meteen uitgenodigd voor het volgend jaar.
Tijdens het zesde Curaçaose Jazz Festival '93 wordt Herschel Rosario muzikaal bijgestaan door Arnell Salsbach van Arnell & Su Orkesta op piano, Marlon Conradus op drums en Marcus Ignacia op percussie. Uit Puerto Rico komt de saxofonist José Rios en Milton Sesenton (keyboard) om de jazz-formatie te versterken.

George Benson is de hoofdattractie op het Curaçao Jazz Festival '93. Deze gitaar-virtuoos speelt tegenwoordig veel populaire en romantische nummers doorspekt met jazz-invloeden.

...De vier Curaçaose musici van Curaçao Jazz Band...

Irakere was het vorig jaar ook van de partij op de vijfde editie van het Curaçao Jazz Festival. De Irakere-leden zagen toen uit naar de muzikale confrontatie met La Sonora Ponceña. Het optreden van de groep van Papo Luca viel echter letterlijk in het water.

...De gitarist van de Braziliaanse jazz-artieste Tania Maria...

Natuurlijk beter worden

Rudolf de Wit

Het nuttige van de bijen

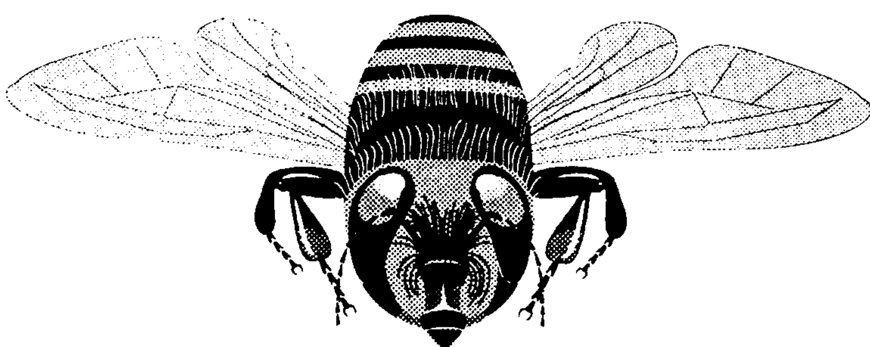
Bijen zijn heel nuttige diertjes; een bij vernietigt niks, put niets uit en rooft niets weg. Toch worden deze onschuldige diertjes bij het verdwaald raken tijdens hun vele speurtochten, met veel haat en vrees uit de huiskamer verwijderd. Ik geef toe dat een steek van de bij niet ongemerkt voorbij zal gaan, maar aan die steek van de bij zal een bedreiging vooraf gegaan zijn die de bij met haar leven zal verdedigen. Misschien zal na dit artikel een beetje meer waardering en respect getoond worden voor de bij.

Pollen is een bijenprodukt, dat vooral de laatste jaren erg in populariteit is toegenomen. Pollen is een krachtvoer. Pollen bevat zeer veel belangrijke stoffen in minimale hoeveelheid, die toch een grote uitwerking kunnen hebben op het menselijke lichaam. Dit produkt komt eigenlijk uit stuifmeel, dat eiwitten, koolhydraten, mineralen, vitaminen, aminozuren en antibiotisch werkende stoffen bevat. Met behulp van wat honing en een extract uit hun kloklieren maken de voedsterbijen van deze pollen een papje, dat ze aan de jonge larven in de cellen voeren. Dankzij deze voeding nemen de larven in een week tijd maar liefst meer dan duizendmaal in gewicht toe. Sportlieden en lichamelijk zwakke mensen nemen hun toevlucht in pollen omdat ze daaraan heel wat energie en kracht kunnen ontlenen.

Behalve dat pollen sportlieden, zieken, bejaarden en oververmoeide mensen nieuwe kracht en energie kan geven, heeft dit bijenprodukt ook geneeskrachtige werking. Zo helpt pollen bij ontsteking van de urinewegen en ook bij allergie. Vaak wordt beweerd dat men stuifmeelkorreltjes eerst moet pletten om te kunnen profiteren van de waardevolle inhoudsstoffen. Hele pollen zouden het lichaam onverteerd verlaten.

Dr. Vorwohl van het Instituut voor Bijenkunde van de universiteit van Stuttgart/Hohenheim, waarschuwt echter dat tijdens het pletten van pollen juist heel wat kostbare inhoudstoffen verloren gaan. Volgens deze wetenschapper is vastgesteld dat hele pollen in het vochtige, warme milieu van het menselijke speeksel en ook van de maagsappen wel degelijk openbarsten. Met als gevolg dat het lichaam de inhoudsstoffen vrijwel geheel kan opnemen. Het zijn, zo meldt dr. Vorwohl, dan ook niet de hele pollen maar slechts de lege omhulsels die het menselijk lichaam via de natuurlijke weg verlaten.

Onderzoekers hebben daarnaast aangetoond dat honing het bederf (oxydatie) en het voortijdig openbarsten van hele pollen kan tegengaan. Van deze bevindingen wordt gebruikt gemaakt bij het produceren van bepaalde pollentabletten. Niet alleen wordt de hele stuifmeelkorrels gebruikt, maar ter voorkoming van bederf wordt tien procent honing toegevoegd. Pollentabletten worden onder meer aanbevolen in perioden van zware geestelijke of lichamelijke belasting en bij vermoeidheid.

Honing is natuurlijk het bekendste bijenprodukt. Het staat al eeuwenlang bekend als een belangrijke zoetstof en een hoogwaardig voedingsmiddel. Het belangrijkste verschil tussen honing en cristalsuiker is dat honing voor 38 procent bestaat uit vruchtensuiker en voor 31 procent uit druivensuiker. Dit zijn de enkelvoudige suikers die direct door de maagwand in onze bloedbaan worden opgenomen. Dit in tegenstelling tot cristalsuiker, dat pas na het verteringsproces in de darmen in onze bloedbaan wordt opgenomen. Een proces waar bovendien een heleboel vitamines voor nodig zijn.

Honing heeft dat niet, omdat de bijen de honing als het ware al hebben voorverteerd. Daarom is honing als snelle energieleveraar zeer in trek bij vooral sportmensen. Honing bevat belangrijke mineralen, zoals calcium, natrium, kalium, magnesium, ijzer, mangaan, koper en fosforzuur. Evenals trouwens verschillende enzymen, die een grote rol spelen bij onze stofwisseling. Daarnaast bevat honing onder meer inhibine, een stof die een bacteriedodende werking heeft. Honing is dan ook niet alleen geschikt om lichamelijk zwakkeren te laten aansterken, maar het bevordert ook de genezing van allerlei infectieziekten of verwondingen. Een inmiddels algemeen bekende eigenschap van honing is natuurlijk de slijmoplossende en verzachtende werking bij verkoudheid, keelklachten en bronchitis.

PROPOLIS

Propolis is misschien een wat minder bekend geneeskrachtig bijenprodukt. Het is een kleverige, harsachtige stof, die de bijen uit de knoppen van diverse boomsoorten halen. Zelf gebruiken de bijen die propolis onder meer om er de kieren in hun korf of kast mee te dichten. Het aardige is nu dat propolis tegelijkertijd de bacteriegroei, de vorming van schimmels en de verspreiding van virusinfecties in de korf tegengaat. Dankzij propolis slagen de bijen er dus in hun korf of kast zo goed mogelijk ziektevrij te houden. Propolis kan ook heel geschikt zijn voor de mens. In hele oude kruidenboeken wordt propolis zelfs al voorgeschreven bij tal van ziekten en kwalen.

In Rusland en Roemenië heeft men veel onderzoek gedaan naar de samenstelling van propolis. Volgens de onderzoekers bestaat propolis voor 27 procent uit was, voor veertig procent uit harsen, voor zeven procent uit balsem, voor vijftien procent uit flavonen (plantaardige kleurstoffen) en voor twee procent uit flavonoïden. Het zijn juist die flavonen en flavonoïdenverbindingen, waaraan propolis zijn ook voor de mens geneeskrachtige eigenschappen heeft te danken.

Zo wordt propolis in Oost-Europa bij voorbeeld in de reguliere geneeskunde met succes toegepast tegen tal van verschillende aandoeningen, zoals acne, aften, blaasontsteking, brandwonden, darmzweren, dauwworm, eczeem, gordelroos, hooikoorts, huidziekte, infecties, maagzweren, schimmels en ook tandvleesontstekingen. Tegenwoordig is propolis ook verkrijgbaar in de vorm van tinctuur, tabletten, kapsules en huidcrèmes.

Uit het gif van de bijensteek wordt een homeopatisch middel gemaakt, namelijk *apis mellifica*. *Apis mellifica* D6 is geschikt bij zwellingen van gewrichten, zoals we die zien bij bepaalde reumatische gewrichtsaandoeningen. Bij rode, gezwollen gewrichten kunt u driemaal daags tien à vijftien druppels *apis mellifica* in de mond druppelen.

Bij een bijensteek zijn er verschillende huis-tuin- en keukenmiddeltjes bekend. Een moderne en gemakkelijke vorm is het toepassen van een homeopatisch middel *ledum*. *Ledum* helpt bij elke prik of steek; zelfs bij het trappen op een spijker kan *ledum* gebruikt worden. Van *ledum* wordt ook een zalf gemaakt dat heet *prikweg*. Deze zalf is ongeschikt bij muggeprikken en bijensteken.

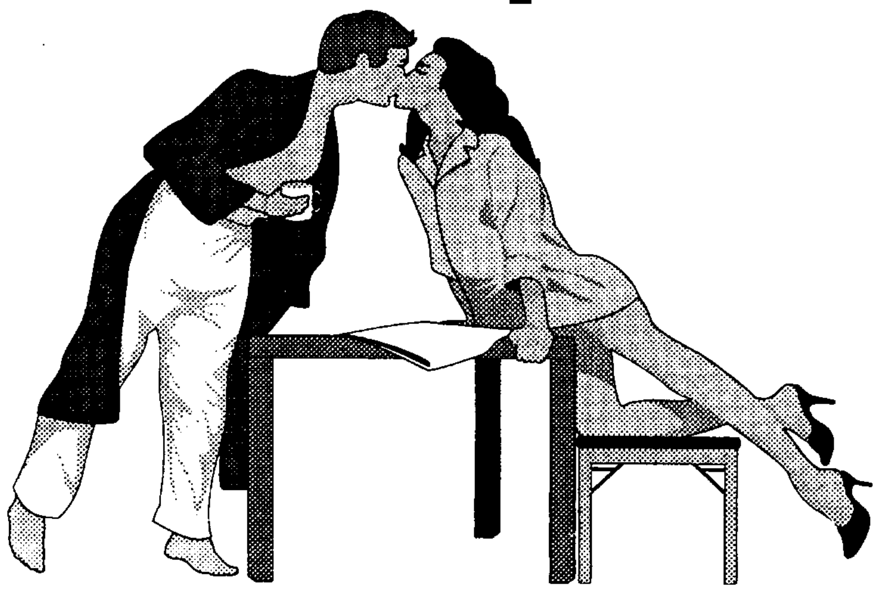
Een oude vorm waar ik zelf mee opgegroeid ben, is wat ik zelf beschrijf als paniektherapie. Zodra je geprikt bent door een bij of door een wesp (*maribomba*), dan moet je in alle paniek drie verschillende kruiden zoeken. U neemt dan van deze drie verschillende kruiden een blad, wrijft dit op de plek waar u gestoken bent; elk blaadje goed op de plek wrijven en dan weer alle drie tegelijkertijd. Na het wrijven merk je al gauw dat de pijn en zwelling verdwijnt. Ik geef toe: het is een panische zoek naar de drie blaadjes, maar het helpt echt!

Het allerbeste is tot nu toe om te zorgen dat u de bezige bij niet gaat pesten of st in zijn drukke bezighe dan is er geen vuiltje aa lucht.......

Liever heimwee dan Holland

door Rene Van Nie

Yankee pichiri

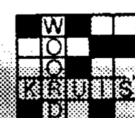

Als ik twee Amerikanen zie kussen moet ik altijd aan goudvissen denken die met de bek wijd open lucht tekort komen. Videofilms in de categorie B en C waarin de 'sterren' elkaar in een liefdesscène benaderen spoel ik altijd snel door op het moment dat de monden wijd open gaan en ze aan een onsmakelijk soort tongzoenen beginnen. Ik kan het niet aanzien, het bederft mijn eetlust, mijn dag en als er ook nog bij gekreund wordt, soms mijn hele week. Want ook het kreunen, hijgen en schreeuwen is zo typisch Amerikaans, of anders gezegd, zo vreselijk onecht. Volgens mij halen ze die geluiden uit een centraal archief, net zoals muziek, vliegopnamen en ondergaande zonnen. Want er wordt weinig in stilte gevreeën, of beschaafd gehijgd. 'Love making' is voor veel Amerikanen 'van dik hout planken zagen' dat tot op de laatste rij in de bioscoop hoorbaar moet zijn. En naast dat onappetijtelijke gevrij heeft elke slechte film dan ook nog een portie verplichte 'hot scenes'. Zonder uitzondering scènes in een schemerige bar waar treurig ogende dames bijna bloot en ongemakkelijk heen en weer hupsen terwijl lawaaierige heren dollarbiljetten in hun kouseband of slipje stoppen.

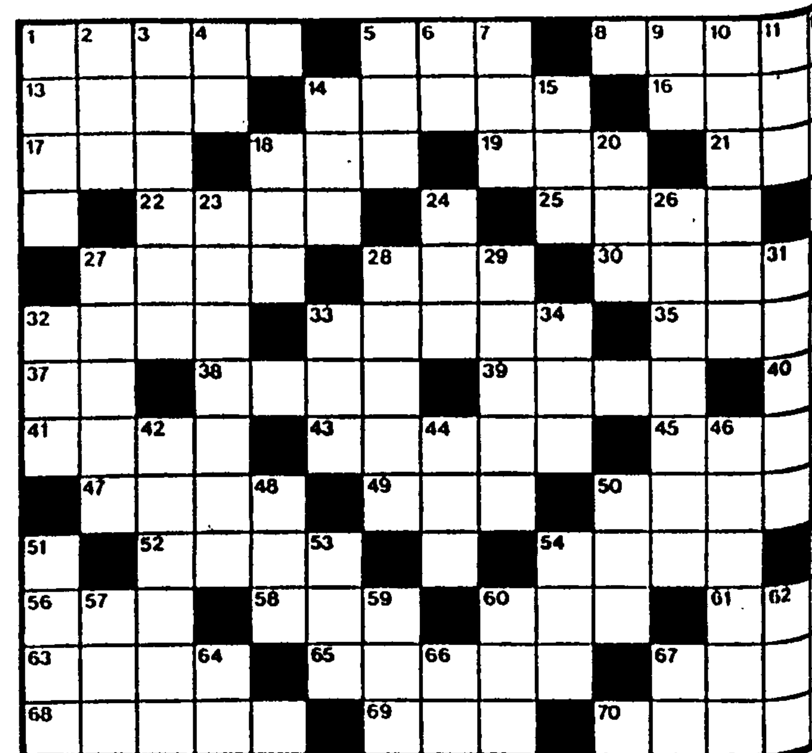
Een Amerikaanse zakenrelatie van me laat geen gelegenheid onbenut me voor zo'n vreselijke 'balletent' uit te nodigen als ik in Miami ben en hij kan maar niet geloven dat ik daar geen trek in heb. Voor hem is zo'n avondje uit het toppunt van geluk en opwinding en als ik hem vertel dat we dit soort vermaak twintig jaar geleden in Holland al hebben afgeschaft kijkt hij me aan alsof ik gestoord ben. 'Wat vind jíj dan leuk?', is zijn terugkerende vraag want hij heeft mijn antwoord, 'een excellente maaltijd met perfecte wijn in gezelschap van een aantrekkelijke vrouw' nooit begrepen. Wat ik kan aanvoelen want hij vertaalt dat naar een hamburgercola samen met een knauwende tafeldame. Het zijn en blijven rare oliebollen daar bij Uncle Sam en het vervelende is dat je ze nodig hebt als je op een klein eiland woont. In mijn geval moet ik audio- en videoappartuur daar bestellen en ontkom niet aan de gedachte dat ze alles met een mankement richting Caribbean dumpen omdat ze er van uitgaan dat je de boel toch niet zo makkelijk terug stuurt. Rechtstreeks bij de importeur kopen kan niet. Alles moet via een tussenhandelaar die je nooit zal vertellen dat hij iets niet 'in stock' heeft. Orderbevestigingen beginnen steevast met 'It's done' en als ik dat lees weet ik al hoe laat het is. Er is niks 'done'. En in het gunstigste geval heb ik het een maand later in huis, wel of niet kapot maar vaker wel dan niet. En dan vlieg ik maar weer naar Miami of New York om de boel te ruilen of te laten repareren.

Afgelopen week in gezelschap van Barry, een Amerikaan die op Aruba renteniert. Normaal ga ik hem uit de weg want hij praat veel en zegt weinig. Maar in zo'n vliegtuig kan je iemand moeilijk ontlopen. Barry moest naar Baltimore en het ticket vanaf Miami was hem cadeau gedaan door een aangetrouwd familielid die iets hoogs was bij een of andere luchtvaartmaatschappij. Op die manier kon Barry dat traject gratis en eerste klas gaan afleggen. Gekleed in korte broek, t-shirt en blote voeten op sandalen. Want Barry had het zomers gehouden ook al was de temperatuur in Baltimore rond het vriespunt. Op het vliegveld van Miami namen we afscheid en terwijl Barry zich naar de balie begaf om in te checken ging ik op weg voor het huren van een auto. Nog maar net klaar met het invullen van de papieren diende Barry zich weer aan. En vroeg om een lift naar het eerste beste winkelcentrum.

Aan zijn gratis ticket bleken wat regels vast te zitten en die bepaalden dat hij in lange broek en schoenen moest reizen. Het winkelcentrum in de buurt van het vliegveld had een grote herenmodezaak maar daar wilde Barry niet naar toe. Hij dirigeerde me naar een soort supermarkt met de naam 'Pick and Pay' waar tussen de tomaten en diet cokes op een rekje wat werkbroeken lagen. In plastic gevouwen met daarop de lengte en maat. Voor de prijs van twee dollar negenennegentig per stuk. Dat was precies wat Barry zocht en in de auto wurmde hij zich in de nieuwe 'pantalon'. Naar mijn idee moest onze volgende stop een schoenenwinkel zijn maar dat had ik óók verkeerd begrepen. Barry liep me voor naar een drogisterij waarbij ik er dan maar van uitging dat de schoenen bij de zeep zouden liggen. Maar er lagen geen schoenen. Wat ook niet nodig was want Barry koos voor rekverband. Drie meter à raison van zesenvijftig cent. Terwijl ik hem terug reed naar het vliegtuig bracht hij het verband keurig aan om zijn linkervoet en glunderde dat ze iemand met een ernstige verwonding niet konden verplichten knellend schoeisel te dragen. Ik wist niet of ik door deze goedkope vertoning moest lachen of huilen en besloot met hem mee naar de incheckbalie te gaan om te zien hoe die schertsvertoning zou aflopen. Daar strompelde Barry zich langs een lange rij wachtenden, wees op zijn voet en riep dat hij nauwelijks kon staan. Het meisje achter de balie nam zijn ticket en leverde hem razendsnel een instapkaart. Eerste klas en met veel beenruimte. Vervolgens brabbelde ze iets in de telefoon en voor ik het wist kwam er een man met rolstoel aangerend. Zuchtend en steunend nam Barry plaats, stak zijn hand op als groet en riep me zoiets toe als 'Thanks Doc'. Even later was hij het beeld uitgezoefd en bleef ik in verwarring achter op die merkwaardige Amerikaanse bodem. Het land van onbegrensde mogelijkheden. Waar ze kussen als goudvissen die naar lucht happen en de liefde bedrijven op de maat van archiefgehijg. Ik schoot in de lach en begon even later onbedaarlijk te huilen van het lachen.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. gereedschap; 5. rond voorwerp edel; 13. Griekse god; 14. grondvlak; 16. tijding; plechtige gelofte; 18. zero; 19. hoofd; 21. mannelijk 22. kortstondig; 25. oningewijde; 27. metselspecie; zwarte steen; 30. schop; 32. vogel; 33. diago weefsel; 35. Europese hoofdstad; 37. slede; 38. ne sluier; 39. brandbaar koord; 40. bijwoord; 41. lospla 43. vogel; 45. denkbeeld; 47. aanspreektitel; 49. vo ree; 52. emmer; 54. Japanse drank; 56. zwemvogel; afsluiting; 60. spelonk; 61. nagerecht; 63. doctrine; keet; 67. bot; 68. manwijf; 69. plaksel; 70. heerlijk.

VERTICAAL: 1. schor; 2. vlaktemaat; 3. hedendaag boom; 5. speelgoed; 6. rund; 7. gevangenis; 9. zetsel; 10. vaartuig; 11. lof; 12. grappig; 14. viskaar muziekknoot; 18. landtong; 20. hoofddeksel; 23. gesp liseerde arbeid; 24. hen; 26. liefdegevoelens; sleepnet; 28. strafwerktuig; 29. kweker; 31. verzi koper; 32. beroep; 33. toiletartikel; 34. cilinder; vreemde munt; 42. kerkelijke ambtsdrager; 44. dingstuk; 46. drijfijzer; 48. gelofte; 50. vestibule; vogel; 53. jongensnaam; 54. kledingstuk; 55. ge schap; 57. watering; 59. klamp; 60. vleessoort; steensoort; 64. zonnegod; 66. file; 67. barium.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amig Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukk winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokke

Anna Baptist
Caya B. Croes 198
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afha op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenhe z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Cr 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóó donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woens middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:
AMIGOE PUZZEL
Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hub Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. dorp; 5. motief; 10. boe; 13. pi riek; 16. roek; 18. betoger; 20. paars; 21. o.l.; 23. K 24. wij; 25. zot; 26. een; 28. pen; 29. kolk; 31. se geel; 34. linoleum; 37. krot; 39. sap; 40. riem overtrek; 46. trom; 48. as; 50. emoe; 51. rug; 53. ko ral; 56. p.s.; 57. merel; 59. in; 60. animo; 62. markie Deen; 65. gort; 66. teug; 68. elf; 69. molest; 70. gle

VERTICAAL; 2. op; 3. rib; 4. plek; 6. organiste; 7. ti ier; 9. e.k.; 10. Boaz; 11. oeros; 12. ekster; 14. sto ra; 17. boeg; 19. orel; 20. pijler; 22. leek; 24. wo Nero; 29. kopererts; 30. kuit; 33. love; 35. nar; 36. 38. tempo; 41. mooi; 42. parade; 44. ros; 45. kurk menu; 49. sanel; 52. geit; 55. lief; 57. mare; 58. lee m.n.; 62. mol; 63. sul; 65. go; 67. ge.